

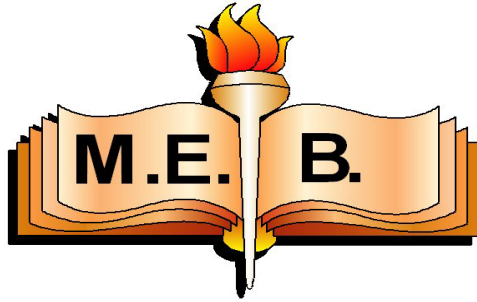
DÜNYA EDEBİYATINDAN TERCÜMELER

FRANSIZ KLÂSİKLERİ: 211

HERNANİ

Victor Hugo

Çeviren: Cemil MERİÇ

Bu e-kitap Kırklareli İl Milli Eğitim Müdürlüğü Ar-Ge bürosunun bir kültür hizmetidir.

Bu tercümenin her türlü basım ve yayım hakları Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Bakanlığın müsaadesi alınmadıkça bu tercümenin, metni tamamen, kısmen veya değiştirilerek alınamaz.

VICTOR HUGO

HERNANİ

Bu eseri Cemil MERİÇ dilimize çevirmiştir.

İSTANBUL 1956-MİLLÎ EĞİTİM BASİMEVİ

ÖNSÖZ

Daha birkaç hafta önce, bu dramın müellifi, genç yaşında ölen bir şair münasebetiyle şöyle diyordu:

.. Edebiyatta kavganın, kargaşalığın alıp yürüdüğü şu günlerde bilmem kime acımalı, ölenlere mi, savaşanlara mı? Evet, yirmi yaşında bir şairin göçüşüne, bir rübabın kırılışına, bir istikbalin sönüşüne şahit olmak hazin, hazin ama sükûnda da biraz teselli yok mu? Etrafında boyuna iftiralar, küfürler, kinler, kıskançlıklar, sinsî desiseler, alçakça hıyanetler kümelenen, kendilerine kahpece sataşılın dürüst insanlar; nihayet bütün emelleri, yurdu sanat ve zekâ sahasında da hürriyete kavuşturmak olan feragatli insanlar; hem aşağılık sansür ve polis tuzakları ile kuşatıldıkları, hem de, çok defa uğrunda didindikleri kimselerin nankörlüğü ile karşılaştıkları halde, sessiz sedasız vazifelerini başarmakta devam eden gayretli insanlar, arada bir başlarını, geride can veren ve mezarda dinlenen arkadaşlarına doğru imrenerek çevirirlerse çok mu? Luther, Worms mezarlığında: "*Invideo, guia guêscunt.*" [İmreniyorum onlara; dinleniyorlar...]" diyordu.

"Ama ne çıkar? Gençler, yılmayalım. Bize bugünü ne kadar zehir etmek isterlerse istesinler, istikbal güzel olacak. Boyuna yanlış anlatılan romantizm olsa olsa edebiyatta liberalizmdir; sırf mücadelecî cephesiyle ele alırsanız, romantizmin gerçek tarifi budur işte. Aşağı yukarı bütün uyanık zekâlar bu hakikati şimdiden kavramış bulunuyor, onlar kalabalıktır da... Halk çok geçmeden edebî liberalizmi en az siyasi liberalizm kadar benimseyecek: hareket şimdiden hayli ilerlemiş durumda... Düşünceleri birbirini tutan ve kafası işleyen herkes aynı hızla şu çifte hedefe doğru koşmalıdır: Sanatta hürriyet, cemiyette hürriyet... İşte iki bayrak ki, üç beş zekâ bir yana, — onlar da aydınlanır — bugünün pek kuvvetli, pek sabırlı gençlerini; başındaki güzideleriyle bizden önceki neslin delikanlılarını, sonra da, ilk güvensizlik ve deneme anları geçer geçmez, çocuklarının yaptığı işin kendi yaptıklarının bir neticesi olduğunu, edebî hürriyetin siyasi hürriyetten doğduğunu anlayan bütün o olgun ihtiyarları bir araya topluyor. Yüzyılımızın prensibidir bu, kendini kabul ettirecektir. Klâsik veya kralcı, her soydan yobaz, eski devri, cemiyeti ve edebiyatı ile yeni baştan kurmak için boşuna el ele verecek; yurttan her ilerleyiş, zekâlarda her gelişme, hürriyetin her adımı bütün yaptıklarını yıkacak, hatta bu yoldaki gayretleri, sonunda faydalı bile olacaktır. İhtilâlde her kıpırdanış ileriye götürür. Hakkın ve hürriyetin hoş tarafı şudur: İster lehlerinde çalışın, ister aleyhlerinde... hep onlara hizmet etmiş olursunuz. Babalarımızın başardığı, bizim de şahidi olduğumuz bunca büyük işlerden sonra, nihayet, eski cemiyet şekline kurtulmuş bulunuyoruz; nasıl olur da köhne şiir kalıplarına esir kalabilirdik? Yeni bir millete yeni bir edebiyat... Bugünkü Fransa, Mirabeau'nun hürriyete kavuşturduğu, Napolyon'un yücelttiği XIX uncu yüzyıl Fransa'sı, XIV üncü Lui devrinin XIV üncü Lui krallığına çok iyi uyan edebiyatını beğeniyor, beğeniyor ama o da, kendine has, şahsî ve millî bir edebiyat yaratacaktır." ["M. Dovalle'in şiirlerini yayanlara mektup".]

Bu dramı yazanın kendini tekrarlaması hoş görülsün. Sözlerinin hafızalara nakşolma kabiliyeti o derece az ki, onları sık sık hatırlatmak lüzumunu duyuyor. Hem bugün yukarıdaki satırları okuyucunun gözü önüne sermek hiç de yersiz olmasa gerek. Bu dram, — şu veya bu bakımdan — yeni sanat, yeni şiir gibi güzel bir isme lâyıktır diye mi? Hayır, hayır. Sadece

edebiyatta hürriyet prensibi yeni bir zafer kazanmış; sanatta değil — bu dramın ne değeri olacak — halkın anlayışında bir gelişme olmuş; yorumlarımızdan bir kısmı, hiç değilse bu bakımdan gerçekleşmiştir de ondan.

Böyle birdenbire muhatap değiştirmek, şimdiye kadar yalnız kâğıda dökülen denemeleri sahnede tekrarlamaya kalkışmak, sahiden de tehlikesiz değildi; öyle ya, kâğıt her şeye katlanır. Okuyucu başkadır, seyirci başka. Okuyucunun tuttuğunu seyircinin yermesinden korkutabilirdi. Hiç de öyle olmadı. Okuyan ve düşünen zümrenin daha önce kavradığı edebî hürriyet prensibini, her akşam Paris tiyatrolarını dolduran, sanatın saf heyecanlarına susamış geniş kalabalık da benimseyiverdi. Halkın, Tanrınıninkine benzeyen o gür ve heybetli sesi, "artık şiirin de şiarı, politikanınki gibi, müsamaha ve hürriyet olsun" diyor.

Şimdi şair çıksın ortaya! Kütle hazır.

Yalnız halk istiyor ki, bu hürriyet gerektiği gibi olsun; yani cemiyette nizamla, edebiyatta da sanatla uyuşabilsin. Hürriyetin kendine has bir ağırbaşlılığı var, onsuz kusurludur hürriyet.

D'Aubignac'ın [D'Aubignac (1604-1676). Devrinin edebiyat kavgalarında mühimce bir rol oynayan bu zat, "La Pratiſſue du Théâtre" adlı eserin müellifidir. Académie de Cid'e saldırırken, onun Aristo'dan devşirme, şekilperest formüllerinden faydalanmıştır. (Çevirenin notu)] köhne yasaları da, Cujas'ın [Cujas (1522-1590). Fransız hukukçusu. "Corpus Juris" hakkındaki şerhleriyle tarihî mektebin temsilcileri arasında yer alır. (Ç. n.)] yıpranmış gelenekleriyle birlikte tarihe karışsın, güzel. Saray edebiyatının yerine halk edebiyatı geçsin, bu daha âla. Ama mutlaka bütün bu yenilikler esaslı bir sebebe dayanmalı. Hürriyet prensibi alsın yürüsün, hay hay... Fakat usulü ile. Cemiyette olduğu gibi edebiyatta da ne teşrifat, ne anarşi... Yalnız kanun. Ne kırmızı ökçe, ne kızıl külâh. [Krallık devrinde Fransa'da yalnız asilzadeler kırmızı ökçeli iskarpin giyebilirlerdi. Kırmızı ökçe şatafat, merasim, imtiyaz sembolüdür. Roma'da ve Yunanistan'da azat edilen esirlerin giydiği kızıl külâh zamanla hürriyetin remzi oldu. "Bonnet Rouge" geniş manasıyla, ihtilâlcî demektir. (Ç. n.)]

İşte halkın istediği bu, haklıdır da. Bize gelince, hiç de lâıyk olmadığı halde, denememizi büyük bir hoşgörölükle karşılayan seyircilerimizin hatırı için bugün dramı, oynandığı gibi sunuyoruz. Belki bir gün onu müellifin kaleme aldığı şekilde yayımlamak da kabil olur.

Sahnenin zorladığı değişiklikleri o zaman gösterir ve münakaşa ederiz. [— Müellifin sözünü ettiği gün gelmiştir — Bu baskıda HERNANİ'yi bütün olarak Hugo'nun yazdığı şekilde, ihtirasların gelişmesi, gelenek ve göreneklerin incelikleri, karakterlerin belirtileri gibi temsil esnasında çıkarılan kısımlarla sunuyoruz. Müellifin işaret ettiği tenkidi münakaşaya gelince, bu kendiliğinden meydana çıkacak; okuyucu tiyatrodaki kırılmış HERNANİ ile elindeki HERNANİ'yi karşılaştırsın kâfi. Seyircilerin olgunlaşmasından büyük şeyler bekleyelim. Mayıs 1836. (Bu not Hugo tarafından, eserin dördüncü baskısına konulmuştur).] Böyle tenkidi açıklamalar belki ilgi uyandırır, belki öğreticidir ama bugün için kılı kırka yarmak gibi bir şey bu; sanat hürriyeti kabul edilmiş, ana dava hallolunmuştur. İkinci derecede meseleler üzerinde durmak neye yarar? Hoş, günün birinde bu bahse döneceğiz de... Dramların sansürü konusunu ele alarak uzun uzadıya inceleyecek, deliller ve hâdiseler yardımıyla bu işin de kadar sakat olduğunu göstereceğiz. Artık seyircilerde bizimle birlik... Tiyatro hürriyeti için tek engel kalmıştır: Sansür... Sanat aşkı uğruna her tehlikeyi göze alıp — engizisyon mahkemesi gibi, maskeli cellâtları, gizli hâkimleri, işkenceleri, uzuv kesme ve kelle uçurma cezaları bulunan — bu küçük ruh engizisyonunun bin bir yolsuzluğunu belirtmeye çalışacağız. XIX uncu yüzyılda tiyatronun hâlâ zabıta kundakları ile sarılmış bulunması yüzler karası... Elimizden gelirse bu kundakları parçalayacağız.

Şimdi bu sayfalarda yalnız minnete, yalnız şükranı yer verilmeli. Dramı yazan, halka teşekkür ediyor... hem de bütün kalbiyle. Kabiliyetin değil, emek ve hürriyetin mahsulü olan bu eseri halk, birçok düşmanlara karşı yiğitçe müdafaa etmişti. Çünkü halk da daima şuurlu, daima hür düşüncelidir, var olsun! Kendileri gibi bağımsız, kendileri gibi samimî bir gencin eserine yardım ve iltifatlarını esirgemeyen kudretli gençlerimize teşekkürler... Müellifin gayretleri en çok onlar için: Edebiyatta da, sanatta da sahiden hürriyetçi, anlayışlı, mantıklı, özü sözü bir olan o genç güzidelerin, gözlerini hakikatle açmaktan ve iki taraftan gelen ışığı kabul etmekten çekinmeyen soylu neslin alkışlarına hak kazanmak ne büyük şeref!

Eserin kendisine gelince, müellif bu konuda hiçbir şey söylemeyecektir. En sertlerinden en dostçalarına kadar, yapılan bütün tenkitler makbulü; her şeyden faydalanmak kabil. Hakiki anahtarı "Romancero general" olan bu dramı her okuyanın anlayıvereceğini müellif pek ummuyor. Eseri yadırgayanlardan ricası şu: Ne olur, "Le Cid" i, "Don Sanche"ı, daha iyisi, Comeille'le, Moliere'i, o büyük, o değerli şairleri bir kere daha başlan başa okusunlar. HERNANİ'yi yazanın onlarla boy ölçüşemeyeceğini de hesaba katarlarsa, bu mütalâadan sonra dramın şeklinde veya özünde gözlerine batan bazı noktalar hakkında daha insaflı hüküm vermeleri umulabilir. Sözün kısası, ihtimal ki eser üzerinde hüküm vermek zamanı henüz gelmemiştir. HERNANİ, müellifin kafasında tamamen kurulmuş bulunan bir binanın ilk taşı. Dram ancak o bütün içinde bir değer kazanabilecek Onun da, Bourges mimarı gibi, gotik katedraline mağrip üslûbunda bir kapı ile başlaması, umuyor ki, günün birinde hoş görülür.

Şimdilik yapmış olduğu şey, pek ehemmiyetsiz; bunun farkında. İnşallah zamanı ve gücü izin verir de eserini bitirir. Eseri tamamlandığı ölçüde değer kazanacaktır. Evet, başladıklarını bitirmeden ölmeleri, yaptıklarını yarıda bırakmaları şöhretlerini gölgelemeyen mümtaz şairler, Virgilius'un taslak halindeki Kartaca için söylediklerini:

Pendent opera interrupta, minceqne

Murorum ingentes!

kendilerine tatbik edebileceğimiz, eserlerini tamamlamasalar bile büyük kalabilen bahtiyarlar da var, var ama, müellif o bahtiyarlardan değil.

9 Mart 1830

HERNANI

ŞAHİSLAR

HERNANİ

DON CARLOS

DON RUY GOMEZ DE SILVA

DONA SOL DE SILVA

BAVYERA DUKASI

GOTHA DUKASI

LUTZELBOURG DUKASI

DON SANCHE

DON MATIAS

DON RICARDO

DON GARCI SUAREZ

DON FRANCİSCO

DON JUAN DE HARO

DON GIL TELLEZ GIRON

BİRİNCİ SUİKASTÇI

BİR DAĞLI

IAQUEZ

DONA JOSEFA DUARTE

BİR HANIM

Mukaddes İttifak'ın Alman ve İspanyol suikastçıları. Dağlılar, Asilzadeler, Askerler, Pajlar, Halk, v. s.

BİRİNCİ PERDE

KRAL

SARAGOZA

Bir yatak odası. Gece. Masa, üzerinde bir lâmba.

BİRİNCİ SAHNE

(*DONA JOSEFA DUARTE*, siyahlara bürünmüş ihtiyar kadın, etekliğinin üst kumuma Katolik tza- bellâ modası kehribardan düğmeler dikili; *DON CARLOS*

DONA JOSEFA, yalnız

Pencerenin koyu, kırmızı perdelerini kapatır, koltukları düzeltir, Sağda küçük, gizli bir kapıya vurulur. Kulak kabartır. İkinci bir defa daha vurulur.)

Bu bizimki olmasın?

(Kapı tekrar vurulur)

Ses gizli merdivende...

(Kapı dördüncü defa vurulur.)

Tamam, hemen açalım.

(Gizli küçük kapıyı açar. Don Carlos içeri girer. Mantosu burmam kadar kalkık, şapkası gözlerine kadar eğiktir.)

Hoş geldiniz.

(Geleni içeri alır. Adam mantosunu açar; 1519 Kastilya modası ipekle kadifeden süslü bir kostüm görülür. Dadıma ters ters bakar, hayretle geriler.)

A..! Ben de

HERNANİ zannetmiştim sizi... Yetişin dostlar!...

(DON CARLOS, onun kolunu yakalayarak.)

Çenenin kapamazsan buradan leşin çıkar!...

(Kadına dik dik bakar. Dadı korku içinde susar.)

Bana hak! Dona Sol'un evi değil mi burası?

Gerçi nazeninimiz saygı değer amcası

İhtiyar Pastrana düküne sözlü ama,

Neylesin ki gönlünü kaptırmış bir civana...

Nispet verircesine el âleme, her akşam

Tüysüz yavuklusuyla buluşuyor, hem de tam

Amca beyin burnunun dibinde... Ne buyrulur?

(Dadı cevap vermez, adam kolundan tutup sarsarak...)

Cevap versene dadı!...

DONA TOSEFA

Efendim nasıl olur?

Demin siz emrettiniz susmamı...

DON CARLOS

Tek kelime:

Hanımın Dona Sol mu? Evet veya hayır de,..

DONA JOSEFA

Evet. — Neden sordunuz?

DON CARLOS

Hiç. — İhtiyar nişanlı

Evde yok demek?

DONA JOSEFA

Öyle.

DON CARLOS

Desene delikanlı

Bekleniyor,..

DONA JOSEFA

Ne şüphe.

DON CARLOS

Yemin et!

DONA JOSEFA

A, vallahi!

DON CARLOS

Buda mı buluşacak âşıklar?

DONA JOSEFA

Evet.

DON CARLOS

Hadi,

Beni de şuracığa sakla.

DONA JOSEFA

Sizi mi?!

DON CARLOS

Evet.

DONA JOSEFA

Sebebi ?

DON CARLOS

Allah için.

DONA JOSEFA

Ama, ne münasebet ?

DON CARLOS

Şuracığa...

DONA JOSEFA

İmkânsız!

DON CARLOS, kemerinden bir

keseyle bir hançer çıkarır.

O halde madam, lütfen

Birini seçiverin şu keseyle hançerden...

DONA JOSEFA, keseyi alarak

Siz şeytansınız, belli...

DON CARLOS

İyi bildin.

DONA JOSEFA, duvardaki dar bir dolabı açarak

Hadi gir...

DON CARLOS, dolabı tetkik ederek

Bu basbayağı kutu!

DONA JOSEFA, dolabı kapayarak

Artık gönlünüz bilir.

İstemezseniz gidin,

DON CARLOS, *dolabı açarak*

Dur, dur! (Dolabı bir daha gözden geçirerek.)

Burası sakın

Şu binip de uçtuğun küpün yeri olmasın!

(Güçlükle dolaba sıkışır.)

DONA JOSEFA, *namusuna dokunmuş gibi ellerini bitiştirip*

Odamızda bir erkek!

DON CARLOS, *kapısı açık duran dolabın içinden-*

Duyanlar da, hanımın

Bir kadın bekliyordu zannedecek.

DONA JOSEFA

Amanın!

Ayak sesi... Dona Sol! Kapa dolabı saklan!

(Dolabın, kapısını iter, kapatır.)

DON CARLOS, *dolabın içinden*

Çeneni sıkı tut ha ölmek istemiyorsan!

DONA JOSEFA, *yalnız*

Ayol, bu adam da kim? İmdat diye bağırsam?

Bütün saray uykuda... Bu da mı benim tasam?

Al met kılıcıyla  teki Şimdi damlar.

Ayıklasın pirincin taşını. Ben g nahk r

Kulunu, cehennemden halâs eylesin Mevlâm...

(Keseyi Şöyle bir tartarak.)

Nihayet besbelli ki hırsız da değil adam...

(Dona Sol içeri girer, beyazlar giyinmiştir. Dadı keseyi saklar.)

İKİNCİ SAHNE

DONA JOSEFA, DON CARLOS, gizli; DONA SOL; sonra HERNANİ

DONA SOL

Josefa!

DONA JOSEFA

Buyurun madam?

DONA SOL

İçimi bir kurt yiyor. HERNANİ nerelerde kaldı?

(Küçük kapıda ayak sesleri.)

İşte geliyor!

Koş kapıyı açiver, çabuk ol, acele et!

(Josefa küçük kapıyı açar, HERNANİ girer. Sırtında geniş bir manto, başında geniş kenarlı bir şapka; mantonun altında Aragon'lu dağlıların giydiği boz bir elbise, meşin bir zırh, kılıç, hançer ve kemerinde bir av borusu vardır.)

DONA SOL, ona doğru koşarak

HERNANİ!

HERNANİ

Dona Sol, oh! Kavuştuk! Ne saadet!

Sizin bu duyduğum ses, rüya değil bu demek

Bana zoru ne bilmem, ayırmış bizi felek..

Halbuki ne kadar da ihtiyacım var size!

Sizsiniz dertlerimi unutturan mucize...

DONA SOL, onun elbiselerine dokunarak

Oo, mantonuz sırsıklam, demek yağmur şiddetli...

HERNANİ

Hiç farkında değilim.

DONA SOL

Üşümüştünüz belli.

HERNANİ

Aldırmayın.

DONA SOL

Mantoyu çıkarsanıza bari..

HERNANİ

Dona Sol, ruhum benim, söyleyin, geceleri

Masum, sakın, tertemiz... yatağınıza uzanır.

Uykunun busesiyle gözleriniz kapanır,

Dudaklarınız yarı açılırken, bir melek

Kulağınıza şunları söyler mi: "Sizsiniz tek

Neşesi HERNANİ'nin... Yasla, hicranla dolu

Karanlık hayatında tek ışık: Dona Sol'u..."

DONA SOL

Geciktiniz efendim! Söylesenize, sahi

Üşümüyor musunuz?

HERNANİ

Üşümek mi! İlâhi!

Yanıyorum! Ruhumuz kıskanç bir aşkla coşar,

Gönlümüz çalkanırken fırtınayla... ne çıkar

Geçici bir bulutun boşalttığı sağanaktan!

DONA SOL, HERNANİ'nin mantosunu çıkararak

Verin. — Kılıcı da...

HERNANİ, eli kılıcında

Yoo, o da sizin gibi can

Yoldaşım. Hakikatli, lekesiz... — Dona Sol, şu

Amcanız ihtiyar dük evde yok ha?

DONA SOL

Evet, bu

Saat bizim.

HERNANİ

Bu saat, işte hepsi! Felekten

Gördüğün tek lütuf bu! Sonra, senin vazifen

Unutmak veya ölmek... Azabından kime ne!

Bütün bir ömür boyu kanamazken sevgine

Bir saatin içinde nasıl diner hasretim? Hiç doyabilir miyim?...

DONA SOL

HERNANİ!

HERNANİ, acı acı

Saadetim

Hudutsuz. Dükün çıkıp gitmesini beklemek.

Bir kapıyı zorlayan hırsızlar gibi ürkek

İçeri dalmak, sizi görmek ve ihtiyardan

Çaldığım bu bir saat boyunca hayran hayran

Sesinizi dinlemek, gözlerinize dalmak

Neyime yetmez benim! Bahtıyarım muhakkak...

Belki bu saati de bana çok görenler var...

Ama dük hayatımı gasp eylemiş... Kim sorar!

DONA SOL Üzmeyin kendinizi.

(Mantoyu dadiya vererek.)

Götürün, kurutsunlar.

(Josefa çıkar. Dona Sol oturur, HERNANİ'ye yanına gelmesini işaret eder.)

Yanıma gelin.

HERNANİ, duymaz

Demek dük burada yok?

DONA SOL, gülümseyerek

Ne kadar

Heybetlisiniz!

HERNANİ

Demek gitti?

DONA SOL

Canım, unutun

Artık şu dükü.

HERNANİ Hayır madam! O size tutkun!

Kocanız da olacak... Daha geçen gün sizi

Öpmemiş miydi? Nasıl unutturum densizi!

DONA SOL, gülerek

Alnımdan, pederane, tam bir amca busesi!

HERNANİ

Hiç de değil! Bir âşık ve bir koca busesi...

Onun olacaksınız, düşündünüz mü bilmem?

Beli bükülmüş ama hâlâ ihtiyar sersem

Hayat yolculuğunun son demlerini mutlak

Bir kadınla geçirmek sevdasında. Pis hortlak!

"Dona Sol da Dona Sol" diyor çılgın ihtiyar.

Yaklaşan Azrail'i göremeyecek kadar

Gözü dönmüş... Tek derdi: Sizinle yuva kurmak..

İrkilmeden çiğniyor aşkımızı. Ey bunak!

Sen git de ölçünü ver mezarcıya! — Galiba

Sizi bir zorlayan var bu işe... Kim acaba?

DONA SOL

Kralın emriymiş bu.

HERNANİ

Kral, kral! Babama

İdam hükmü giydiren onun babası. Ama,

Zaman değişmiş, yıllar geçmiş, eski hükümdar

Ölmüş... Bana ne bundan! Oğlu, akrabası var...

O kanlı hatıranın ruhuma saçtığı kin
Bugün her zamankinden daha korkunç ve derin
Kral öldü, kurtuldu. Ben küçüktüm o zaman...
Yemin ettim babamın öcünü çocuğundan
Almıya. Kastilyalar kralı Carlas! Artık
Kökleşmişti iki soy arasında düşmanlık.
Babalar kıyasıya dövüştü otuz sene,
Şimdi de evlâtları mirasçı kinlerine...
Ölenler mezarda da kavuşmadı huzura,
Kavga, sürüp gidiyor, artık bizlerde sıra...
Ya! Bu izdivaç da demek senin marifetin;
Tam ararken yoluma çıkıyorsun, aferin...

DONA SOL

Bunlar ne korkunç sözler!

HERNANI

Heyhat, ben lânetliyim!
Alnımın yazısından kendim de ürkmeliyim!
Henüz gençsiniz diye size bir eş seçmeyi
Uygun görmüşler... Bu eş de amcanız Silva beyi
Don Ruy Gomez... Kastilya âyânından, Aragon
Eşrafından, nüfuzlu, büyük bir zat... Hem de son
Derece zengin... Dükün tek kusuru, ihtiyar
Olması... Ama, size sunacağı altınlar,
Mücevherler, inciler yaşını unutturur.
Güzelliğiniz taçlı başlar arasında nur
Saçar etrafa, bir kat daha şahaneleşir.
Belki ikbalinize, ihtişamınıza bir
Çok kraliçeler bile imrenir... Halbuki ben
Yoksulum. Ormanlardı tek mekânım çocukken.

İhtimal ki, benim de, bugün kanla paslanmış
Çok parlak bir şecerem, karanlığa yaslanmış.
Ve hâlâ bir kefenle örtülü haklarım var.
Felek oyun etmezse, günün birinde onlar
Kınlarından çıkacak kılıcımla beraber...
Şimdilik bahtın bana sunduğu hazineler,
Cömertçe dağıttığı: Hava, su ve aydınlık...
Durum bu... Birimizi seçmeniz lâzım artık.
İster dükle evlenin, ister benimle gelin!..
Kararınız?

DONA SOL

Sizinle geleceğim.

HERNANI

O haşin.

O sert yoldaşlarımın arasına mı? Heyhat!

Hepsinin adlarını ezbere bilir cellât!

Ne hınçları körlenir, ne kılıçları.

Kanlı Bir intikam uğrunda hepsi olmuş fermanlı.

Elâlemin dilinde unvanları çete'dir.

Yani karşınızdaki adam bir sergerdedir.

Hoşunuza gider mi çeteme başbuğ olmak?

İspanya saldırırken peşimden, bucak bucak

Dolaşıp en sonunda vardım. Katalonya'ya...

İşte ancak o zaman kavuştum bir yuvaya...

Kartal ini yarları müşfik bir sine oldu...

O güngörmüş memleket bana bir anne oldu...

Dağlarda, ormanlarda büyüdüm yavaş yavaş,

Vakur ve mert dağlılar bana candan arkadaş...

Hem de öylesine ki, şu av borusu yarın

Dağları cınlatırsa, yiğitler akın akın
Koşup gelir sesime... Evet, tam üç bin yiğit!
Ürperiyor musunuz? İyi düşünün! Geçit
Vermez dağlarda, kuytu ormanlarda dolaşmak;
Her adımda yeni bir güçlkle karşılaşmak...
Rüyada gördüğünüz devler gibi acayip
İnsanlar arasında yaşamak... Yoksul, garip,
Gece gündüz şüphenin pençesinde kıvranmak;
Seslerden, bakışlardan, rüzgârdan kuşkulanmak;
Çayırda uyumak, sellerden içmek suyu;
Ve gece, emzirirken uyanan bir yavruyu,
Kurşun vızıltısını kulağınızda duymak...
Benim gibi derbeder, kanun-dışı ve kaçak
Sürünmek... İhtimal ki, günün birinde kader,
Babasının peşinden oğlunu da sürükler...
Ya beraber gelmeniz icap ederse şayet
Darağacına ?

DONA SOL

Sizinle geleceğim.

HERNANİ

Dük, servet,

Şevket, kudret sahibi... Şeceresi lekesiz...

Dük size hazineler, Unvanlar, tehlikesiz

Bir saadet sunuyor...

DONA SOL

Yarın yola çıkarız.

HERNANİ! Sakın beni ayıplamayın: "Bu kız

Amma atılğan" diye... Cin misiniz, melek mi?

Cazibeniz nereden geliyor? Bilemem ki!

Âdeta büyülenmiş gibiyim. Kalsanız da,
Kuş uçmaz, kervan geçmez çöllere dalsanızda,
Sizin yanınızdayım, sizinim... Oh! Tek arzum:
Daima sizi görmek, daima! Bilmiyorum
Nereden geliyor bu his?... Ayak sesleriniz.
Uzaklaşınca bende ne bet kalır, ne beniz...
Kalbim durur, kendimi kaybedelim. Nihayet
Yeniden duyar duymaz o sevdiğim, o hasret
İçinde beklediğim ayak seslerinizi,
Bir anda canlanırım.

HERNANİ, onu Kolları arasında sıkarak

Meleğim benim!

DONA SOL

Sizi

Yarın gece yarısı beklerim. Birkaç emin
Arkadaş da getirin beraber... Pencereimin
Altında elinizi üç defa çırparsınız...
İşin ötesi kolay, güvenin bana...

HERNANİ

Yalnız

Bilmem ki iç yüzümü anladınız mı?

DONA SOL

Beyim,

Kim olursanız olun, sizinle geleceğim.

HERNANİ

Hayır zavallı yavrum, bana yoldaş olmadan
Önce bilmeniz lâzım, adsız sansız bir çoban
Sandığınız HERNANİ kimdir, neyin nesidir...
O bir idam kaçkını, bir çete reisidir...

DON CARLOS, gürültüyle dolabın kapısını açarak

Amma uzunmuş yahu sizin de hikâyeniz!

Dolapta pineklemek ne tatsız şey bilseniz!

(HERNANİ hayretle geriler. Dona Sol bir çığlık kopararak onun kollarına sığınır, korkak bakışları Don Carlos'a dikilmiştir.)

HERNANİ, eli kılıcının kabzasında

Nerden çıktı bu adam?

DONA SOL

Aman Allah'ım, imdat!...

HERNANİ

Susun Dona Sol, susun... Düşünün ki bu feryat

Kıskanç gözleri bize çevirebilir. Lütfen

Başkasını yardıma çağırmayın ben varken.

(Don Carlos'a.)

Orada ne yapıyordunuz?

DON CARLOS

Ben mi? Hiç, duruyordum.

Allah da biliyor ki ne at koşturuyordum.

Ne cirit oynuyordum.

HERNANİ

Böyle zamanda alay

Ölüm habercisidir!

DON CARLOS

Kızmaca yok sayın bay,

Sırayla... Açıkçası: Hanıma âşıksınız,

O siyah gözlerini seyre alışkınsınız

Her Allahın akşamı... Sözümüz yok, mükemmel

Ama, ben de âşıkım ona. Siz, güzel güzel

Pencereden girerken, bana da hep kapıda

Nöbet beklemek düştü. Nihayet, bu hovarda

Kim diye merak ettim.

HERNANİ

Derdiniz buysa beyim,

Sizi de pencereden yolcu edivereyim.

DON CARLOS

Görüşürüz... Hülâsa: Madamı seviyorum,

Size de, "isterseniz uyuşalım", diyorum.

O kadar âlicenap, öyle müşfik ki madam,

İkimizi de mesut edebilir. Bu akşam,

İşi sona erdirmek kararıyla, ansızın

Odaya giriverdim, saklandım... Ama, bakın

Aksiliğe ki, ancak yarım yamalak duydum

Sözlerinizi. Neredeyse boğuluyordum...

Üstelik ceketim de buruşuyordu". Aman

Sen de!.." deyip fırladım.

HERNANİ

Kılıcım da kınından

Şikâyetçi... Fırlamak istiyor...

DON CARLOS, onu selâmlayarak

Arzunuz

Amadeyim efendim.

HERNANİ, kılıcını çekerek

Hadi, davransanıza!...

(Don Carlos kılıcını çeker.)

DONA SOL, aralarına atılarak

HERNANİ! Of Yarabbi!

DON CARLOS

Heyecanlanmayınız.

HERNANİ, Don Carlos'a

Adınız?

DON CARLOS

Ya sizinki?

HERNANİ

Bu bir sır... Onu yalnız

Düşmanıma söylemek kararındayım... Elbet

Bir gün karşı karşıya geleceğiz. Musibet

Altımda kıvranırken duyacak aynı anda

Kılıcımı kalbinde, adım kulağında.

DON CARLOS

Onun adı?

HERNANİ

Sana ne? Korum kendini, davran!

(Kılıçlarını çatıştırırlar. Dona Sol titreyerek bir koltuğa yığılır. Kapı vurulur.)

DONA SOL, dehşet içinde ayağa kalkarak

Ay! Kapı vuruluyor!

(Dövüşenler durur. Küçük kapıdan Josefa girer, telâş içindedir.)

HERNANİ, Josefa'ya

Kim bu kapıyı vuran?

DONA JOSEFA, Dona Sol'a

Başımıza gelenler! Dük hazretleri döndü!

DONA SOL, ellerini birleştirerek

Dük mü? Hey kara bahtım! Bütün ümitler söndü!

DONA JOSEFA, etrafına bakınarak

O deminki yabancı! Kılıçlar, dövüş, kavga!

İşte bir bu eksikti!

(Dövüşenler kılıçlarını kınlarına sokarlar. Don Carlos mantosuna bürünür, şapkasını gözlerine eğer. Kapı vurulur.)

HERNANİ

Ne yapsak?

(Kapı tekrar vurulur.)

(Bir ses, dışarıdan.)

Açsanıza!

Dona Sol!

(Dona Josefa kapıya doğru ilerler. HERNANİ onu durdurur.)

HERNANİ

Yoo, açmayın!

DONA JOSEFA, tesbihini çıkararak

Ey efendimiz Saint Jacques! Sen bizi bu belâdan halâs eyle!' (Yeniden kapı vurulur.)

HERNANİ, Don Carlos'a dolabı göstererek

Saklansak ?

DON CARLOS

Dolaba mı?

HERNANİ, dolabın kapısını göstererek

Öyle ya... Hele siz bir sokulun; Nasılsa sığırsınız...

DON CARLOS

Pek geniştir, sağolun!

HERNANİ, küçük kapıyı göstererek

Şuracıktan kaçalım.

DON CARLOS

Hayırlı yolculuklar!.

Ben burada kalıyorum.

HERNANİ

Hay Allah! Bu ne kadar

Aksilik! Görüşürüz efendi...

(Dona Sol'a.)

Nasıl etsem?

Şu kapıyı eşyayla güzelce bir perkitsem.

DON CARLOS, Josefa'ya

Haydi, açın kapıyı!

HERNANİ

Ne söylüyor bu adam?

DON CARLOS, ne yapacağını bilemeyen Josefa'ya

Size açın dedik ya!

(Kapı hep vurulmaktadır. Dona Josefa titreye titreye kapıyı açmaya gider.)

DONA SOL

Allah'ım! Son dakikam!

ÜÇÜNCÜ SAHNE

(EVVELKİLER; DON RUY GOMEZ DE SILVA, sakalı ve saçları aktır, siyahlar giymiştir; ellerinde meşalelerle uşaklar.)

DON RUY GOMEZ

Yeğenimin yanında bu saatte erkekler!

Işıkları getirin, manzara seyre değer.

(Dona Sola.)

Pirimiz Jan hakkı için, eğer yanılmıyorsam,

Odada üç erkeğiz, ikisi fazla madam!

(İki gence.)

Yiğitlerim! Burada işiniz ne? — Bir zaman

İspanya'mızda Cid'ler, Bernard'lar gibi cihan

Pehlivanları vardı. Kastilyalardan kalkar,

Diyar diyar dolaşır, ihtiyarları sayar,

Kızları korurlardı. Ne de heybetliydiler!

Çelik zırh, çelik kalkan, çelik kılıç ve miğfer

Tülden hafif gelirdi onlara... Sizin gibi

Kadife kostümlerle bükülmezdi belleri...

İhanet bilmezlerdi o bahadır kişiler;

Aksaçlılar önünde ihtiramla baş eğer,

Aşklarını mabette takdis ettirirlerdi.
Soylarının şerefi hazineler değerdı
Onların nazarında. Bir kadın mı sevdiler,
Dolambaçlı yollara tenezzül etmezdiler;
Ellerinde bir kılıç, bir balta veya mızrak
Güpe gündüz herkesin önünde vuruşarak
Onu hak ederlerdi. — Selâmeti firarda
Arayan, ağlarını ancak karanlıklarda
Kuran, o ırz düşmanı hayâsız herifleri
Atamız "le Cid" görse, eminim ki, serseri
Ve haramzade sayar, önünde diz çöktürür,
Kılıcının tersiyle vurarak, paldır küldür,
Asiller arasından kovardı. Eskilerin
Bize yapacakları işte buydu. Ne hazin!
Buraya ne yapmaya geldiniz? Yoksa artık
Çoluk çocuğa maskara mı olmaya başladık?
Zamora kahramanı biraz kocadı diye
Eğlence mi olacak bir alay zibidiye!
Demek ak saçlarıma bakıp da gülecekler,
Öyle mi? Hiç değilse size gülmek müyesser
Olmayacak.

HERNANÍ

Dük...

DON RUY GOMEZ

Susun!... Hay Allah, neniz noksan
Kılıcınız, kargınız, kamanız var... Avlardan
Gönlünüz hangisini çekerse emrinizde...
Av köpekleri sizde, sürüyle doğan sizde...
Bir balkonun altında fecre kadar şarkılar

Söyleyebilirsiniz... Tüylü şapkanız da var,
İpek kazağınız da! Balolar sizin için,
Beğenmiyor musunuz? Başka eğlence seçin
Kendinize. Meselâ: İşte cenk oyunları...
Hem genç, hem de dinçsiniz. Ama bütün bunları
Deneyip usandınız, değil mi? Size mutlak
Bambaşka bir eğlence, yepyeni bir oyuncak
Lâzımdı. Bir ihtiyar yakaladınız ama
Oyuncağı kırdınız. Yalvarırım Mevlâma
Parçaları sapsınsın kalbinize! Geliniz!

HERNANI

Dük hazretleri...

DON RUY GOMEZ

Haydi, beni takip edin! Siz
Korkarım ki bu haltı eğlence olsun diye
İşlediniz, öyle mi? Maşallah, ne terbiye!
En kutsal hazinedir bir genç kızın iffeti.
Bütün bir ailenin şeref ve haysiyeti
Demektir o... Benim de böyle bir hazinem var
Evimde... Bu kız bana ailemden yadigâr:
Yeğenim... Onu candan seviyorum, yakında
Nikâh yüzüğüm ılık saçacak parmağında;
Her an kendi kendime: "Ne kadar saf ve masum,
Hiçbir erkek ona el uzatamaz" diyorum.
Ne günlere kalmışız! Şatomdan çıkar çıkmaz,
Karanlıklarda pusu kuran iki düzenbaz
İçeriye dalıyor... Demek ki benim gibi
Silva oğullarının şerefli bir hafidi,
Bir Ruy Gomez evinden çıkamayacak artık!

Defolun huzurumdan! Sizin gibi münafık
Heriflerin teması büyük bir tehlikedir.
Yanında bulunmanız ismet için lekedir.
Defolun! Hayır hayır, birkaç dakika durun;
Mübarek gazanıza lütfen devam buyurun...
Acaba neyim kaldı takdim edecek size?

(Boynundan kolyesini kopararak.)

15te, altın nişanım, hadi çiğnesenize!

(Şapkasını yere atarak.)

Koparın saçlarımı, kirletin, çamurlayın!

Övünebilirsiniz bu gazanızla, yarın

Göğsünüzü gererek haykırabilirsiniz:

"Yolduğumuz saçlardan daha ak, daha temiz

Saçlara, daha asıl, daha pak nâsiyeye

El uzatmış değildir hiçbir hayâsız" diye...

DONA SOL

Efendimiz!..

DON RUY GOMEZ, uşaklarına

Tez olun silâhtarlar! Baltamı,

Toledo yadigârı kılıcımı, kamamı

Yetiştirin!

(İki gence.)

Peşimden gelin sizler!.

DON CARLOS, bir adım ilerleyerek

Evvelâ

Mesele zannettiğin gibi değil, bambaşka.

Alman imparatoru sizlere ömür...

(Mantosunu atar, yüzünü örten şapkayı kaldırır.)

DON RUY GOMEZ

Alay

Ediyorsunuz ha!... — Oo! Hükümdar!...

DONA SOL

Hükümdar!

HERNANİ, gözleri alev alev

Vay!

İspanya hükümdarı!

DON CARLOS, vakur

Ta kendisi. — Sayın dük,

Aklını mı kaçırdın? Daha az önce büyük

Babam İmparatorun öldüğünü öğrendim.

Bu mühim havadisi tecrübeli, müstakim

Tebaam Don Ruy Gomez de öğrenmeli diyerek

Senden öğüt almaya gelmiştim, yelyeperek...

Söz dinlediğin yok ki, bir telâş, bir kıyamet!

Halbuki işte bütün durum bundan ibaret...

(Don Ruy Gomez bir işaretle adamlarını savar. Don Carlos'a yaklaşır. Dona Sol kralı endişe ve hayretle süzmektedir. Bir köşede kalan HERNANİ de alev saçan gözlerini krala dikmiştir.)

DON RUY GOMEZ

Peki neden kapıyı geç açtınız?

DON CARLOS

Lâfa bak! Maiyetinde en az yarım düzine uşak

Kapıya dayanmıştın. Konağına en mahrem

Meseleler hakkında konuşmaya gelmişsem,

Muhatabım herhalde uşakların değildir...

Devlet sırrı bu!

DON RUY GOMEZ

Altes af buyurun, zevâhir...

DON CARLOS

Hey koca dük hey! Seni Figueres valisi yaptık.

Halbuki bir vasiye ihtiyacın var artık...

DON RUY GOMEZ

Hoş görün,

DON CARLOS

Kâfi, kâfi... Bir daha bu konuya

Dönmeyelim... Koskoca imparator öldü!...

DON RUY GOMEZ

Ya!

Demek altesinizin cetleri vefat etti?

DON CARLOS

Bilsen bu kara haber beni ne bedbaht etti...

DON RUY GOMEZ

Yerine kim geçiyor?

DON CARLOS

Namzetler arasında

Saksonyalı bir dükle kral birinci François

Başta geliyor...

DON RUY GOMEZ

Evet... Acaba yüce divan

Nerede toplanacak?

DON CARLOS

Rivayete bakarsan,

Ya Aix-la-Chapelle'de,

Ya Francfort'ta. — Sen ne dersin ?

DON RUY GOMEZ

Tanrı kralımıza uzun ömürler versin!.

İmparator olmayı hiç mi düşünmediler?

DON CARLOS

Gece gündüz kafamda...

DON RUY GOMEZ

Bu miras size düşer.

DON CARLOS

Evet, öyle.

DON RUY GOMEZ

Nemçe'de arşidüktü babanız,

Tahttan toprağa göçen haşmetli de atanız...

Yüce divan elbette düşünecek bunları.

DON CARLOS

Üstelik Gand'lıyız da...

DON RUY GOMEZ

Rahmetli hükümdarı

İlk gördüğümde gençtim.

Nasıl da geçti yıllar!

Dostlarım toprak oldu, dört bir tarafım mezar...

Dedeniz pek muhteşem, ulu bir tâcidardı.

DON CARLOS

Papa beni tutuyor.

DON RUY GOMEZ

Yiğitti, azimkârdı.

Âdildi, hoşlanmazdı zulümden, kan dökmekten.

Güngörmüş Cermanya'ya yakıştırdı gerçekten.

(Kralın ellerine kapanarak öper.)

Bu genç yaşta mateme gark oldunuz, çok yazık!

DON CARLOS

Papa benden tarafa. Bunun sebebi açık,

Sicilya'ya göz dikmiş... İmparator, Roma'nın

Muti bir evlâdıdır. Tahta çıkarsam yarın

Napoli'ye konacak hizmetine mukabil.

Hele bir seçilelim, bunun aksi de kabil...

DON RUY GOMEZ

Tacını alnınızda görmeliydi hükümdar!

Ne kadar sevinirdi.. Efendimiz; o dindar,

O şanlı ceddinizin matemini beraber

Tutacağız...

DON CARLOS

Yamandır bizim mukaddes peder!

— Şu Sicilya dediğin Allah'ın bir adası,

Biçimsiz mi biçimsiz, yamrı yumru ve yassı,

Yırtık bir paçavrayı andırıyor mübarek,

Ha koptu, ha kopacak, sapı kırık bir hevenk.

Bu kambur adacığı ne yapacaksın evlât?

İmparatorluğunun manzarasını berbat

Ediyor. Sanki onu muziplik olsun diye,

İplikle tutturmuşlar o güzelim ülkeye.

Makası ver de şunu keselim! — Buyuracak.

Kudsiyetmeap, cidden lütufkârsınız.

Ancak Talihim yâr olursa, böyle bir nice yama

Eklemek azmindeyim imparatorluğuma.

Hani durum icabı birkaç şehrimi feda

Etsem de, yerlerine muhakkak üç beş ada,

Üç beş dükalık olsun zapt ederim.

DON RUY GOMEZ

Üzmeyin

Kendinizi. Madem ki Tanrının bütün mümin

Kulları buradakinden daha saf ve bahtiyar,

Cennette birbirine kavuşacak... ne çıkar

Ölümünden!

DON CARLOS

Şu birinci François olacak zat
Gözü doymazın biriymiş. İmparator vefat
Eder etmez, seninki taca yılışıverdi,
O koskoca, o canım Fransa yetişmez gibi...
On ikinci Louis'ye haşmetli büyük babam
Arada şöyle derdi: "Ben Cenâb-ı Hak olsam,
İki de oğlum olsa; büyük oğlanı Tanrı
Yapardım, küçüğü de Fransa hükümdarı..."
(*Düke.*)

Ne dersin düğ, François'nın kazanma şansı var mı

DON RUY GOMEZ

Muzaffer bir kumandan.

DON CARLOS

Usul erkân kalkar mı? Yabancı seçilemez diyor yasa.,,

DON RUY GOMEZ

Şüphesiz...
Ama siz de İspanya kralı değil misiniz?

DON CARLOS

Ben Gand hemşerisiyim.

DON RUY GOMEZ

Kazandığı son zafer
Pek yükseltti şanını Fransa kralının.

DON CARLOS

Eğer
İmparator olursam, zafer selâmlarında
Ben de kanat açarım.

DON RUY GOMEZ

Orası iyi ama,

Altesiniz Lâtince bilir mi?

DON CARLOS

Şöyle böyle..

DON RUY GOMEZ

Vah vah! Alman beyleri pek meftundur o dile.

DON CARLOS

Yavuz bir İspanyolca nelerine yetmez ki!

Ses yüksekten gelince kimse ayırt etmez ki

Konuşulan lisanı. — E, Flandre'a gidiyorum.

François'nın her çareye baş vuracağı malûm.

Ona fırsat vermeden kolları sıvamalı.

Aziz Silva, oradan Kastilyalar kralı

Yanına imparator olarak dönmelidir.

Hiç vakit kaybetmeye gelmez... Hülâsa, şu bir

Kaç gün içinde yola çıkmalı.

DON RUY GOMEZ

Nasıl olur!

Aragon'u, dağlarda başkaldıran o cesur,

O azgın eşkiyadan temizleyin de sonra...

DON CARLOS

Dük d'Arcos hadlerini bildirecek onlara,

Emrettim

DON RUY GOMEZ

Çete başı uyacak mı bu emre?

DON CARLOS

O da kim oluyormuş, bu herifin adı ne?

DON RUY GOMEZ

Adını bilmem ama, pek azılı diyorlar.

DON CARLOS

Bunlar lâf. Galiça'da saklanmış, haberim var.

Bir avuç asker yeter canına okumaya.

DON RUY GOMEZ

Yakında diyorlardı, demek yalan...

DON CARLOS

Öyle ya...

Bu gece sendeyim dük.

DON RUY GOMEZ, yerlere kadar eğilerek

Ne şeref efendimiz!

(Uşaklarını çağırır.)

Misafirim krala hizmet edeceksiniz...

(Uşaklar ellerinde meşalelerle içeri girerler, dük onları iki sıra hâlinde dipteki kapıya kadar dizer. Bu arada Dona Sol yavaş yavaş HERNANİ'ye yaklaşır. Kral ikisini de gözetlemektedir.)

DONA SOL, alçak sesle HERNANİ'ye

Penceremin altına geleceksiniz. Sakın

Elinizi üç defa çırpmayı unutmayın.

Yarın, gece yarısı...

HERNANİ, yavaşça

Yarın.

DON CARLOS, kendi kendine

Yarın ha!

(Don Carlos, Dona Sol'a, kibar bir tavırla ilerleyerek, yüksek sesle....)

Bilmem

Kabul buyurulur mu, teşyie cüret etsem?

(Onu kapıya kadar götürür, Dona Sol çıkar.)

HERNANİ, eli göğsünde, hançerinin kabzasında

Can yoldaşım!

DON CARLOS, döner kendi kendine

Herifte ne bet kalmış, ne beniz.

(HERNANI'yi bir tarafa çekerek.)

Efendi, demin bana dövüş teklif ettiniz,

Kılıcımı çekerek iltifatta bulundum...

Benim için şüpheli bir adamsınız, malûm...

Ama, hükümdar Carlos her türlü hıyanetten

Nefret eder... Üstelik kaçışınızı da ben

Sağlayacağım. Haydi, burada gecikmeyin pek,..

DON RUY GOMEZ, döner, HERNANI'yi göstererek

Beyi tanıyamadım?

DON CARLOS

Maiyetten, gidecek.

(Uşaklar meşalelerle çıkarlar; düğ, elinde bir mum, krala yol gösterir.)

DÖRDÜNCÜ SAHNE

HERNANI, yalnız

Öyle, maiyetinden, ey kral! — Elde bıçak,

Bakışlarım izine takılı, sokak sokak,

Adım adım peşinde değil miyim yıllardır?

Dünyada intikamdan daha kutsal ne vardır?

Ecdadımın mezardan kopup gelen sesine

Kulak verip ardından koşuyordum... Desene

Rakipmişiz üstelik! Ne âlâ! Zaman zaman

Kinle aşk arasında çırpınıp bocalayan

Gönlümü Dona Sol'un sevgisi dolduruyor,

Hınca yer kalmıyordu... Hep hayaller kuruyor,

Maziyi hafızamdan siliyordum... Mademki

Sen kendi isteğinle yoluma çıktın, peki.

Bir daha vazifemi unutmam, müsterih ol!

İntikam şimdi aşkım için de tek çıkar yol!

Evet, maiyetinden biriyim ben de, doğru!

Uğursuz sarayının en sefil dalkavuşu,
Her sabah huzurunda yer öpmeye can atan.
Hizmetinde insanlık gururunu unutan
Saray nazırın, nedimelerin, kapı kulların.
Bin bir itina ile talim gören zağarın
Benim gibi gönülden takılamaz peşine...
Akıl ermez Kastilya beylerinin işine:
Senden istedikleri ya kupkuru bir unvan,
Ya parlak bir oyuncak, yahut da altın nişan...
Ne iltifat, ne ihsan benim gözümde tüten...
Kanına susamışım, canına teşneyim ben!...
Bağrını delik deşik etmedikçe hançerim,
Hayatın sönmedikçe bu yolda seferberim...
Nereye gidersen git, beraberiz... Su uyur,
Kin uyumaz demişler... Yol arkadaşım odur...
İzleri kollayarak, sesleri dinleyerek
Peşinden geliyorum... Yolcu yolunda gerek...
Gündüzleri arkana bakma sakın hükümdar,
Sonra neşen zehrolur: Orada HERNANİ var!
Alev saçan bir çift göz göreceksin her gece.
Ey kral, bakışların arkaya çevrilince!

(Küçük kapıdan çıkar.)

İKİNCİ PERDE

HAYDUT

SARAGOZA

Silva sarayında bir patio. Solda, sarayın büyük duvarları, balkonlu bir pencere. Pencerenin altında küçük bir kapı. Sağda ve nihayetle evler ve sokaklar. Gece... Şurada burada, binaların cephelerinde, bazı aydınlık pencerelerin pırıltısı.

BİRİNCİ SAHNE

DON CARLOS; DON SANCHEZ DE ZUNIGA, Monterey kontu; DON MATIAS CENTURION, Almunan markisi; DON RICARDO DE ROXAS, Casapalma beyi...

(Dördü birden gelir. Başta Don Carlos... Şapkaları eğiktir, uzun mantolara bürünmüşlerdir. Kılıçları mantolarının eteklerini kabartmaktadır.)

DON CARLOS, balkonu süzerek

Heyecan içindeyim, işte onun balkonu...

(Karanlık pencereyi göstererek.)

Daha ılık yanmamış...

(Aydınlık pencerelere göz gezdirerek.)

Etraf da enikonu

Aydınlık... Tek karanlık pencere onunkisi...

Halbuki istediğim bunun tamamen aksi...

DON SANCHEZ

Tam sırası gelmişken biraz da dün geceki

Haından söz. açalım efendimiz... Demek ki

Bıraktınız herifi...

DON CARLOS

Ya öyle oldu.

DON MATIAS

Sakın

Herif elebaşısı olmasın eşkıyanın ?

DON CARLOS

Çalımına bakarsan herif serdâr-ı ekrem...

Ama binbaşı mıydı, elebaşı mı bilmem.

DON SANCHO

Ya adı efendimiz?

DON CARLOS, gözleri pencerede

Fernan mıydı acaba, ?

(Birdenbire hatırlayan bir adam, tavrıyla.)

Yoo, İ'li bir isimdi...

DON SANCHO

HERNANİ mi ?

DON CARLOS

Galiba.

DON SANCHO

Ta kendisi...

DON MATIAS

Öyle ya, çetelerin başı o...

DON SANCHO, krala

Neler anlatıyordu, hatırlınızda mı?

DON CARLOS, gözleri hep pencerede

Yoo!

Dolapta tek lâkırdı duyamadım ki zaten...

DON SANCHO

Neden salıverdiniz hazır yakalamışken?

DON CARLOS, vakur bir eda ile döner, konta dik dik bakarak)

Hesap mı vereceğiz kont dö Montrey?

(İki beyzade geri, çekilir ve susar.)

Doğrusu

Şu anda tek düşüncem o dilber yavuklusu...

Sevdalıyım şimdi ben, haydut ne umurumda!....

Hele o siyah gözler: İki büyüğü ayna,
İki ilâhî ışık... Bütün sohbetlerinden
Duyduğum topu topu dört kelimedir zaten:
"Yarın gece yarısı gelirsiniz." Yetmez mi?
O hovarda kılıklı baş belası harami
Yol keser, mezar kazar, haltlar karıştırırken,
Güvercini usulca kaçıırırırım ben...

DON RICARDO

Ama, işin dört başı mamur olsun diyorsak,
Güvercini tutarken akbabayı da vurmak
Lâzım.

DON CARLOS, Don Ricordo'ya

Hı, hı... Doğrusu yaman müşavirsiniz.
Pek tez canlısınız kont...

DON RICARDO, yerlere kadar eğilerek

Acaba efendimiz
Nerenin kontluğunu ihsan buyuruyorlar?

DON SANCHO, tehalükle

Sadece yanıldılar...

DON RICARDO, Don Sancho'ya

Daha neler! Hükümdar
Beni kont tayin etti...

DON CARLOS

Uzatmayın o kadar!

(Don Ricardo'ya.)

Liyakatine bağlı, anladın mı?

DON RICARDO, tekrar eğilerek

Şükranlar

Efendimiz...

DON SANCHE, Don Matias'a

Sırf zühul eseri kont... Konta bak...

(Kral, aydınlık pencereleri sabırsızlıkla gözetleyerek dipte gezinir, iki beyzade önde konuşur.)

DON MATIAS, Don Sancho'ya

Eline geçirince acaba ne yapacak Kral bu nazenini ?

DON SANCHE, yan gözle Ricardo'ya bakarak

Onu bir konta verir,

Sonra nedime yapar... Krallığa yükselir

Oğulları muhakkak...

DON MATIAS

Amma yaptınız!

Bir piç Bir kontesin çocuğu... hükümdar olur mu hiç?

DON SANCHE

O halde sayın markim, bir markiye nikâhlar

Kızı,..

DON MATIAS

Bana kalırsa, piçler tek işe yarar:

Yeni yeni ülkeler fethettikçe hükümdar,

Onları birer birer umumî vali yapar...

(Don Carlos döner.)

DON CARLOS, aydınlık pencerelere öfkeyle bakarak

Üstümüze dikilmiş kıskanç birer göz sanki...

Bakın söndü ikisi ışıkların... Oh, ne iyi,..

Bir şey beklediniz mi, saatler amma uzar!

Ne olur daha çabuk geçse şu dakikalar...

DON SANCHE

Bizim de duamız bu; sarayınızda...

DON CARLOS

Evet,

Siz sarayda beklerken, kapınızda da millet

Ya Sabur! çeker durur.

(Son aydınlık penceredeki ışık da söner.)

— İşte söndü son ışık...

(Dona Sol'un hâlâ karanlık duran balkonuna dönerek.)

Yeter hain pencere, yeter. Aydınlan artık!

Çık Dona Sol, zulmette parla bir yıldız gibi!

(Don Ricardo'ya.)

E, saat ne âlemde?

DON RICARDO

Neredeyse on iki.

DON CARLOS

Bu işi bitirmeli, öteki damlamadan.

(Dona Sol'ün penceresi aydınlanır. Aydınlık camlara gölgesi vurur.)

Dostlar nura kavuştuk, inanın hiçbir zaman

Böyle şahane tulü' seyretmedim. Nihayet

Siz de göreceksiniz onu... Hadi, işaret

Bekliyordur, koşalım... Ürkebilir de, durun,

Biraz kalabalığız, siz şurada pusu kurun...

Kız benim, haydut sizin dostlarım: Kardeş payı..

DON RICARDO

Allah ömürler versin!

DON CARLOS

Gelir gelmez sopayı

Basıverin herife, pusudan fırlayarak...

Yattığı kaldırımında ayıladursun salak,

Ben kızı kaçıtırırım, sonra güleriz. Yalnız,

Sakın öldürmeyin ha!.. Doğrusu adamcağız

N'olursa olsun, yiğit... Hem cana kıymamalı..

(Üç beyzade eğilir ve çıkar. Don Carlos onların uzaklaşmasını bekler. Sonra iki defa ellerini çırpar. İkinci vuruşta pencere açılır, balkonda Dona Sol görünür.)

İKİNCİ SAHNE

DON CARLOS; DONA SOL

DONA SOL, balkondan

Siz misiniz HERNANİ?

DON CARLOS, kendi kendine

En iyisi susmalı..,

(Tekrar ellerini çırpar.)

DONA SOL

İniyorum.

(Pencereyi kapar, ışık kaybolur. Az sonra küçük kapı açılır ve Dona Sol çıkar. Elinde lâmba, omuzlarında mont.)

HERNANİ!

(Don Carlos şapkasını yüzüne çeker ve ona doğru hızla ilerler.)

DONA SOL, elinden lâmbayı düşürerek

O böyle yürümezdi!

(İçeri kaçmak ister, Don Carlos ona. koşup kolundan yakalayarak.)

DON CARLOS

Dona Sol!

DONA SOL

Ses de başka, acı bana Yarabbi!

DON CARLOS

Güzelim, bundan daha sevdalı ses nerde var?

Gelen de bir âşîğın... Hem de taçlı...

DONA SOL

Hükümdar!

DON CARLOS

Evet... efendin kral, kölen Carlos bu, emret.

Ne arzun varsa söyle: senin bütün memleket...

DONA SOL, Don Carlos'un kollarından kurtulmaya çalışarak

Yetiş HERNANİ!...

DON CARLOS

Oo!... Pek yerinde bir korku...

Sanki karşısındaki kral değil, haydudu!..

DONA SOL

Affedersiniz ama, asıl haydut sizsiniz!..

Besbelli utanç denen histen nasipsizsiniz!

Şu halinizden benim yüzüm kızarmaktadır...

Böyle zaferlerle mi öğünecek, bahadır

Kralımız? Bir kızı gece yarısı zorla

Kaçırmaya yeltenmek... Hayduduma can feda!

O sizden yüz kat, daha asildir, evet... Tanrı,

Gönüllerine bakıp dağıtsa unvanları,

İnsanların payesi değerlerine uysa,

Hiç şüphesiz o kral olurdu, siz de forsa!

DON CARLOS, onu kendine doğru çekmeye çalışarak

Rica ederim!

DONA SOL

Bir kont kızımı ben!...

DON CARLOS

Âmenna,

Sizi düşes yaparım...

DONA SOL, onu iterek

Rezalet derler buna!...

(Birkaç adım geriler.)

Uğrunuzda sel gibi kanım döktü babam.

Şerefli bir soydanım, metresiniz olamam...

Uğraşmayın boşuna, evlenmemiz de muhal:

Ben basit bir bey kızı, siz koskoca bir kral!

DON CARLOS

Prences!

DONA SOL

Kral Carlos! Yanlış kapı çaldınız!

Karşınızda aşağı tabakadan bir genç kız

Değil, tam manasıyla bir hanımefendi var...

Küstahlık ederseniz sonra zararlı çıkar,

Çok pişman olursunuz...

DON CARLOS

Pekâlâ! Ferman sizin...

Tacım, tahtım, unvanım... bütün bir cihan sizin....

Gelin ey kraliçem, ey imparatoriçem...

DONA SOL

Bu teklifiniz ciddi olsa bile istemem...

Evet, açık konuşmak icap ederse altes.

HERNANİ'mle birlikte yoksul, derbeder, bikes,

Kanundışı dört mevsim gurbet gurbet dolaşmak;

Günü gününe onun dertlerini paylaşmak;

Sürgün, sefalet, savaş... her tehlike, her acı

Onunla beraberken benim için baş tacı...

Başkalarının olsun imparatoriçelik!...

DON CARLOS

Ne talihli adammış!...

DONA SOL

O mu? Yoksul, üstelik

Fermanlı...

DON CARLOS

Hayatımız aşkla halelenince,

Yâd eller vatan olur, felâketler eğlence...

Ben yalnızım, onun yol arkadaşı bir melek...

—Söyleyin, benden nefret ediyorsunuz demek?

DONA SOL

Sizi sevmiyorum!..

DON CARLOS, şiddetle onu yakalayarak

Yaa! Sevmeniz, sevmemeniz

Beni ilgilendirmez. Mühim olan gelmeniz...

Ben sizden kuvvetliyim, geleceksiniz bitti!

Ne zamandır gözümde tütüyordunuz, haydi!

Olur şey değil yahu! Hintlerin, İspanya'nın Kralı olalım da...

DONA SOL, çırpınarak

Yalvarırım yapmayın!

Koca bir kralsınız. Saraylı nazeninler

Ezelden sevdalınız, bir gülümseyin yeter...

Düşesler, vikontesler, markizler emrinizde...

Zavallı fermanlımın nesi var? Her şey sizde...

Kucağında güneşin batmadığı diyarlar,

Kastilya, Filaman'lar, Mürsi, Leon ve Navar,

Altın madenleriyle bütün Batı-Hint sizin,

Tek hükümdarısınız hudutsuz ülkenizin...

Halbuki benden başka nesi var HERNANİ'nin?

Biricik tesellisi benim... Kerem eyleyin...

(Kralın dizlerine kapanır. Don Carlos onu sürüklemeye çalışır.)

DON CARLOS

Ne söylesen boş, hadi, uzatma, gel. Ülkemden

Dördünü bağışladım sana... İşte, seç, beğen!..

(Dona Sol kolları arasında çırpınır.)

DONA SOL

Namusumu korumak için bir hançer!., işte

Sizden tek isteğim.

(Don Carlos'un kemerinden hançerini kapar. Kral onu bırakıp geriler.)

Görelim, gelsenize!

DON CARLOS

Bakındı nazenine! Bir asiye sevmeniz

Beni şaşırtmaz oldu...

(İlerlemek ister, Dona Sol hançerini kaldırarak.)

DONA SOL

Biraz ilerlerseniz

Hem sizi öldürürüm, hem kendimi!

(Kral geri çekilir, Dona Sol döner ve kuvvetle bağırır.)

HERNANİ!

DON CARLOS

Susun!

DONA SOL

Tek adım... her şey biter...

DON CARLOS

Ama siz beni

Zor kullanmaya mecbur edeceksiniz madam,

Maiyet erkânımdan üçü şurada, bağırısam...

(HERNANİ birdenbire arkasında peydahlanarak.)

HERNANİ

Birini unuttunuz.

(Kral arkasına döner. HERNANİ'yle karşılaşır. HERNANİ gölgede kıpırdamadan durmaktadır. Uzun bir mantoya bürünmüş, ellerini mantonun altında, göğsünde kavuşturmuştur. Şapkasının geniş ucu yukarıya doğru kalkıktır. Dona Sol bir çığlık koparır ve HERNANİ'ye koşarak onu kollarıyla kuşatır.)

ÜÇÜNCÜ SAHNE

DON CARLOS; DONA SOL; HERNANİ

HERNANİ, hareketsiz, kolları hep çapraz

ve kıvılcım saçan gözleri krala dikili Tanrı şahidim hani

Onu gökte ararken yerde buldum...

DONA SOL

HERNANİ,

Kurtarın beni ondan!

HERNANİ

Merak etme sevgilim...

DON CARLOS

Bizimkiler ne oldu? Bu çeribaşını kim

Bıraktı buralara?

(Seslenerek.)

Hey Monterey!

HERNANİ

Dostlarımın

Emrinde dostlarınız! Boşuna çağırmayın

Onları... Gelseler de üç kişiden ne çıkar?

Her biri dördünüze bedel altmış yiğit var
Beride... Kozumuzu aramızda bölüşsek
Daha iyi olacak. — Olur şey değil, demek
Bir genç kıza saldırmak hükümdarlık şanından...
Biz de zannederdik ki beyinsiz ve kaltaban
Kimselerin kârıdır böyle şeyler...

DON CARLOS, istihfafla gülümseyerek Sitemle

Yüzünüz var doğrusu... İtiraz ne haddime
Sayın haydut efendi..,

HERNANI

Alay ediyor.., Evet,
Ben hükümdar değilim ama, hana hakaret
Etti mi bir hükümdar, sonra da eğlendi mi,
Öfkeyle şahlanarak denk görürüm kendimi
En yüce hakanlara... Daha korkunçtur o an
Alnımın kızarışı bir kral sorgucundan...
Kurtulmanız imkânsız, boşuna kendinizi
Ümide kaptırmayın...

(Kralın kolunu yakalayarak.)

Gece yarısı sizi
Kıskıvrak yakalayan kimdir, düşündünüz mü?
Dinleyin: Babanızın verdiği idam hükmü
Beni babamdan etti. Düşmanım size!
Evet, Ne unvan bıraktınız bende, ne mal, ne servet...
Evet düşmanım size! Sevgilimde gözünüz...
Düşmanım size, düşman! Anladın mı? Düpedüz
Senin can düşmanını!

DON CARLOS

Öyle olsun...

HERNANİ

Halbuki

Bu akşam hislerimden öyle sıyrılmıştım ki...

Tek arzum, tek düşüncem, tek kaygım Dona Sol'du...

Sevgiyle kanatlanmış uçuyordum... Doğrusu

Ben sizi unutmuştum... İğrenç bir tecavüze

Yeltendiğiniz anda rastlayıvermek size

Garip bir tecellisi kaderin... Durum açık...

Yoluma çıkmak için insan düpedüz kaçık

Olmalı... Kendin düştün kuyuya kral Carlos!

Hiç kimse kurtaramaz seni, ümide paydos!

Yalnızsın... Dört bir yanın düşmanla dolu! Şimdi

Ne yapacaksın ?

DON CARLOS, mağrur bir eda ile

Artık çok uzattınız!

HERNANİ

Hadi...

Kim vurduya gitmeni hiç istemem. Başkası

Kılına dokunamaz. Uzun sözün kısası;

Seninle tek başıma, erkekçe dövüşerek öcümü alacağım.

Hadi, kılıcını çek! Korum kendini!

(HERNANİ kılıcını çeker.)

DON CARLOS

Hayır, isterseniz öldürün,

Ben sizin efendiniz hükümdarım...

HERNANİ

Daha dün

Kılıç kılıca geldik, unutmayın efendim...

DON CARLOS

Dün buna imkân vardı, sizinle dövüşen kim,
Bilmiyordunuz... Ben de tanımıyordum sizi...
Ama şimdi öyle mi? Artık birbirimizi
İyice tanıyoruz...

HERNANİ

Olabilir...

DON CARLOS

Vursana...

Öldürecekse öldür...

HERNANİ

Hükümdar falan bana

Vız gelir! Anladın mı? Hadi çek kılıcımı!

DON CARLOS

Düello yok dedik ya, öldür de al hıncımı...

(HERNANİ geriler, Don Carlos kartal bakışları ile onu süzerek.)

Hak hukuk dinlemeden saldırın şehirlere,

Sonra da göğsünüzü gururla gere gere,

Vicdanlarınız bin bir cinayetle mülevves,

Bizlere kahramanlık taslayın... Doğrusu pes!

Demek bizi o kadar aptal sanıyorsunuz...

Haydutlar, öyle ise çok aldanıyorsunuz...

Şanlı kılıçlarımız niçin asilleştirsin

Kanlı hançerinizi? Düello mu! Çekilin!

Sizi gidi katiller! Bu şeref yasak size!

Sanki yapmadığınız şey mi, öldürsenize...

(HERNANİ sessiz ve düşünceli, birkaç saniye kılıcının kabzasıyla oynar, sonra birdenbire krala, dönerek, kılıcını kaldırır ve vurup kırar.)

HERNANİ

Hadi çekil karşımdan!

(Kral yarı dönmüş, HERNANİ'ye istihfafta bakar.)

İlerde görüşürüz,

Kozumuzu o zaman rahatça bölüşürüz...

Hadi çek!

DON CARLOS

öyle olsun... Efendiniz hükümdar

Sarayında olacak birkaç saate kadar...

Zaptiye nazırını çağırıp huzuruna,

Sizi tutması için emir verecek ona.,.

Acaba kellenize baha biçilmiş miydi?

HERNANİ

Ona ne şüphe.,.

DON CARLOS

Dinleyin beni şimdi...

Hem hainsiniz artık nazarımda, hem zorba...

Her an peşinizdeyim... Haram size İspanya!

HERNANİ

Eski hikâye...

DON CARLOS

Âlâ...

HERNANİ

Ama Fransa yakın,

Oraya sığınırım...

DON CARLOS

Dikiş tutturamazsın...

İmparator oldum mu yine pençem yakanda...

HERNANİ

Elinden geleni yap... Vız gelirsin... Cihanda

Hükümünün geçmediği ülke mi yok... Giderim...

DON CARLOS

Cihan benim olursa?

HERNANİ

Cihanı terk ederim...

DON CARLOS

Fesat ağlarınızı yırtarım birer birer...

HERNANİ

"İntikam total" derler, doğru... Yavaş ilerler

Ama, hedefe varır...

DON CARLOS, istihfafla gülümseyerek

Ne büyük suç... Haydudun

Sevdiği nazenine dokunmuşuz,

HERNANİ, Gözleri alev alev

Unuttun

Hayatının elimde olduğunu galiba?

Ey Sezar bozuntusu, fazla üstüme varma,

Civanmert hislerimi susturmasın intikam...

Zayıfsın, avucumdasın, seni şöyle bir sıksam,

Ne Sezarlığın kalır, ne ikbal rüyaların...

DON CARLOS

Görelim.

HERNANİ

Git başımdan!.

(Mantosunu çıkarıp kralın omuzlarına atar.)

Mantoma iyice sarın, Uzaklaş buralardan.

(Kral mantoya bürünür.)

Rahat rahat git... Şimdi

Adamlarım kılına dokunamaz.

DON CARLOS

Efendi,

Elime geçerseniz günün birinde şayet,
Ne aman dileyiniz benden, ne de merhamet.
(Kral çıkar,)

DÖRDÜNCÜ SAHNE

HERNANİ, DONA SOL

DONA SOL, HERNANİ'nin elini tutarak

Hemen kaçsak ?

HERNANİ, tonu vakur bir şefkatle iterek

En korkunç felâketler içinde

Kökleşen, yalçınlaşan, şahlanan bu irade

Size pek yakışıyor. Ne ulvî bu arzunuz!

Demek hâlâ benimle gelmek istiyorsunuz,

Canım benim! Ama ben böyle bir fedakârlık

İsteyemem ki senden! İş işten geçti artık.

Görüyorsun Allah'ım!... Ben nasıl irkilmeden,

Mağrur bir tâcidarı zülfüne esir eden

Bu dünya güzelini inime sürüklerim?..

Sehpam hazırlanırken nasıl ona "gel" derim?...

DONA SOL

Neler söylüyorsunuz ?

HERNANİ

Demin erkekçe dövüş.

Teklif ettiğim kral mutlaka pek köpürmüş,

Pek kızmıştır canım bağışlamama... Elbet

Cezasız kalmayacak yaptığım bu hakaret...

İhtimal yetişmiştir şu anda sarayına.

Emirler dağıtıyor muhafız alayına...

Etrafında uşaklar, zaptiyeler, cellâtlar...

DONA SOL

Rabbim! Ürperiyorum. Durmakta ne mana var?

Beraberce kaçalım!

HERNANİ

Beraber mi? Ne yazık!

Birlikte yaşamamız bir hayal oldu artık.

Ah Dona Sol, seni ilk tanıdığım zamanlar

O kadar iyi kalpli, o derece fedakâr,

Öyle saf bulmuştum ki, sefaletime rağmen

Zavallı ben — cesaret alarak şefkatinden —

Sana: "Gel paylaşalım dağlarımı... Ormanlar,,

Sularında yıldızlar yanıp sönen şu pınar,

Kuru ekmeğim, yeşil çimenlerden döşeğim

Senin..." diyebilirdim. Şimdi ne söyleyeyim ?

Sana cihaz olarak sehpa mı sunamam ya!

Sehpa yalnız benimdir!

DONA SOL

Vaad etmiştiniz ama!

HERNANİ, onun dizlerine kapanarak

Meleğim benim! Ecel ufkumda kanat gerer,

Meşum bir faciayla hayatım sona erer,

Çilem dolarken işte son sözlerim: Kanlıymış

Beşiğim, yoksulmuşum, unvanım fermanlıymış,

Şifasız bir yaraya benzeyen ıstıraplar

İçinde ömür boyu kıvranmışım... Ne çıkar!

Ne çıkar alev alev tutuşsa da dört yanım!

Kıskansın beni herkes, ben mesut bir insanım.

Siz beni sevdiniz ya, bunu söylediniz ya...

Lanetlenmiş alnımı takdis eylediniz ya!...

DONA SOL, HERNANİ'nin başına doğru eğilerek

HERNANİ!

HERNANİ

Uçurumun kenarında bir çiçek

Sunuyor bana bahtım. Ona şükretmem gerek...

(Ayağa kalkarak.)

Size duyurmak için söylemedim bunları...

Göklere hitabettim, dinlesin beni Tanrı...

DONA SOL

İzin ver de geleyim...

HERNANİ

Uçuruma düşerken

Çiçeği yolmak! Bu bir cinayet olur! Zaten

İtrını kokladım ya, benim için ne devlet!

O sakın, o kaygısız hayatına devam et!

Seni boş yere üzdüm. Ama serbestsin artık.

Evlen o ihtiyarla. Ben de tekrar karanlık

Geceme dönüyorum. Mesut ol, unut beni!

DONA SOL

Hayır, hayır; seninle geleceğim HERNANİ!

Benim de kefeninde payım yok mu?

HERNANİ, onu kolları arasında sıkarak

Gideyim!

(Ani ve sert bir hareketle ondan ayrılır.)

DONA SOL, muztarip bir tavırla, ellerini bitiştirerek

Benden kaçıyor musun? Allah'ım, ne diyeyim!

Varlığını feda et, seni istemesinler!

Sen ne talihsizmişsin, ne çılgınmışsın meğer!

Aşkın, ıstırapların... demek her şey nafil...

Onun yanında ölmek saadetinden bile

Mahrum ediliyorsun...

HERNANİ

Sürgünüm, uğursuzum!

DONA SOL

Hayır, vefasızsınız!

HERNANİ

Yanılıyorsun kuzum...

Vazgeçtim, kalıyorum... Hadi gel kucağıma...

Git deyinceye kadar burada kalacağım

Emin olabilirsin. Elâlemden bize ne!

Unutalım dünyayı... Şuracığa gelsene...

(Dona Solu bir sıraya oturtur, kendisi de onun önünde diz çökerek.)

Bakışlarınla yıka ruhumu, şarkı söyle...

Hani bazı akşamlar yaş dolu gözlerinle

Ufka dalar, şakırdın... Yudum yudum içelim

Bu saatin şi'rini, kendimizden geçelim...

Konuş benimle, mest et beni. Ne hoş değil mi

Sevmek, ve böyle duymak candan sevildiğini?

Baş başa, yapayalnız, insanlardan uzakta

Aşktan söz açmak... Bütün tabiat uyumakta.

Bırak ben de sinende bir lâhza dinleneyim,

Hülyalara dalayım Dona Sol'um meleğim!

(Uzakta çan sesleri.)

DONA SOL, telâşla ayağa kalkarak

Dinle tehlike çanı!

HERNANİ, hep diz çökmüş

Yo, yo... düğün çanımız...

(Çan sesleri artar; karmakarışık bağrıışmalar, bütün damlarda, bütün sokaklarda, her pencerede ışıık ve meşaleler.)

DONA SOL

Bütün ışıklar yandı, of Allah'ım! Kaçınız!

HERNANİ, yarı doğrularak

Meşaleli olacak düğünümüz, ne güzel!

DONA SOL

Maazallah! Cenaze alayı bu...

(Kılıç şakırtıları, bağrışmalar.)

HERNANİ, tekrar taş sıraya uzanarak

Hadi gel

Yanıma, uyuyalım!

BİR DAĞLI, yalın kılıç koşarak

Beyim cenge hazırlan! Askerle, zaptiyeyle dolup taşıyor meydan!

(HERNANİ ayağa kalkar.)

DONA SOL, sapsarı

Hakkın varmış!

DAĞLI

Yetişin!

HERNANİ, dağlıya

Geliyorum.

(Dışarıda, birbirine karışan çığlıklar.)

Gebertin

Haydudu!

HERNANİ, dağlıya

Kılıcı ver.

(Dona Sola.)

Elveda!

DONA SOL

Felâketin

Benim yüzümden oldu. Nereye gidiyorsun?

(Ona küçük kapıyı göstererek.)

Gel, hemen şuracıktan kaçalım.

HERNANİ

Ne diyorsun!

Ben nasıl dostlarımı bırakırım...

(Gürültü ve bağrışmalar.)

DONA SOL

Kalbimi

Parçalıyor bu sesler...

(HERNANİ'yi tutarak.)

Biliyorsun değil mi,

Sana bir şey olursa ben de ölürüm.

HERNANİ, onu kolları arasına alarak

Canım!

Bir buse ver...

DONA SOL

Efendim, HERNANİm, oh aslanım!

Kocam benim!

HERNANİ, onu alnından öperek

Ne yazık, henüz ilk busemiz bu!

DONA SOL

Evet, hatta kim bilir, belki de sonuncusu...

(HERNANİ çıkar, Dona Sol sıraya yığılır.)

ÜÇÜNCÜ PERDE

İHTİYAR

SİLVA ŞATOSU

Aragon Dağlarında

(Silva ailesinin portreler galerisi. Büyük salon. Zengin çerçevelerle kuşatılan ve üzerlerinde diik taçları bulunan bu portreler salonun dekorumu teşkil eder. Dipte kocaman gotik bir kapı, Her iki portre arasında bir silâhlık, bütün o çeşitli çağlara ait cenk elbiselerini tamamlamaktadır.)

BİRİNCİ SAHNE

DONA SOL, beyazlar giyinmiş, ayakta, masanın yanındadır;

DON RUY GOMEZ DE SİLVA, meşe ağacından büyük dukulık koltuğunda oturmaktadır.

DON RUY GOMEZ

Şükür, bugün de geldi... Bir saat sonra artık

Her şey tamam: Maziye karışacak amcalık,

Ve... sevgili düşesim beni kucaklayacak...

Evet... Ama bilmem ki beni affettin mi? Bak

İtiraf ediyorum, çok haksızdım... O günü

Unutabilir miyim? Hoyratça gül yüzünü

Soldurdum; güzel alnın al al oldu kederden.

Ne çabuk da şüpheyeye kapıldım!... Dinlemeden

Seni mahkûm etmeye ne hakkım vardı? Heyhat!

Görünüş ne kadar da aldatıcı ve berbat!..

Bizler ne insafsızız! Gençler oradaydılar,

İkisini de gördüm... Ama bundan ne çıkar?

İnanmamak lâzımdı gözlerime... Ah yavrum

Ne yaparsın olmuyor... İhtiyarlık bu, malûm...

DONA SOL, hareketsiz ve ciddî

Yine mi bu hikâye, kabahatli bulan kim

Sizi?

DON RUY GOMEZ

Ben. Hatam büyük. Bilmeli değil miydim?

Sen ruhtaki bir insan, bir melek, bir Dona Sol,

Damarlarında asil ve tertemiz İspanyol

Kanı dolaşan bir kız...

DONA SOL

Doğrudur efendimiz,

İhtimal çok geçmeden siz de göreceksiniz

Kanımın saflığını...

DON RUY GOMEZ, ayağa kalkıp ona doğru giderek

Dinle, insan hem âşık,

Hem ihtiyar oldu mu, hapı yutmuştur artık...

Kıskançtır, geçimsizdir... Neden mi? Gayet basit

İhtiyardır da ondan... Başkalarına ait

Her meziyet: Güzellik, gençlik, zekâ, zarafet

Onun saadetini tehdit eden bir afet

Değil midir? Zavallı! Elbette kıskanacak

Elâlemi... Elbette kendinden utanacak.

Bahtın bir istihzası değil midir bu sevda

Ruhu gençleştirir de, kalbi tutuşturur da,

Vücudu hiç düşünmez? Ne hâle gelmişim bak:

— Genç bir çoban görünce yüreğim burkularak

Dururum. Bu çabanla sık sık karşılaşırız,

O yeşil çimenlerde, ben şatomun ıpıssız,

Kasvetli yollarında... Onun dudaklarında

Türkü, benim içimde melal. Derim ki: "Fedâ"

Olsun dükalık burcum, mazgallı kulelerim,

Feda olsun ormanlar, bağlarım, bahçelerim,

Yamaçları davardan görünmeyen tepeler,

Kucağında destanlar uyuyan harabeler,

Malım mülküm nem varsa... ünvânım da, adım da.

Mezarlarında beni bekleyen ecdadım da...

Çobanın olsun evet, çobanın olsun hepsi!..

Tanrıdan tek muradım: Onun yağız çehresi...

Çünkü bu çobanın da saçları gür ve siyah,

Gözleri pırıl pırıl seninkiler gibi. Ah!..

Bir gün onu görür de içini çeker, sonra

Beni anabilirsin. Silva'yımışım, kaç para

Eder? Bu yetişmez ki, kocamışım bir kere.

Çobanı görür görmez, hep bu düşüncelere

Dalıyorum. Aşk beni nasıl çıldırtıyor bak,

Mümkün mü benim için genç olmak, güzel olmak?

Sen yasarken ben toprak olacağım.

DONA SOL

Kim bilir ?

DON RUY GOMEZ

Fakat inan bana, aşk yalnız dillerindedir

O şıpsevdi gençlerin. Bir kız vaatlerine

Kapılıp tutuldu mu civanlardan birine,

Akıbeti ölümdür. Zavallı kız ecelle

Boğuşurken, âşığı yepyeni bir güzelle

Gönlünü eğlendirir. Ötüşleri sevdalı,

Kanatları rengârenk, uçuşları edalı

Olur yavru kuşların... Ama onlara nasıl

Gönül bağlanabilir? Aşkları da muttasıl

Mevsim başı değişir tüyleriyle. İhtiyar

Şahinlerin sesleri boğuk olur, füsunkâr

Pırıltıları söner kanatlarının ama,

Sadıktırlar. Bir kere sevdiler mi, daima

Aşıktırlar... Alnımız kırıksıkış, ne çıkar!
Gönlümüz genç! Bırakın fersiz olsun bakışlar...
Gönlümüz alev alev! İhtiyar bir âşığın
Kalbi daha çok kanar sevmeyince.
— Bakın, Hani şu yanıp sönen cam oyuncaklar vardır,
Benim aşkım onlara benzemez: Derin, ağır,
Emin, sağlam, babaca, dostça bir sevgidir bu...
Som meşe ağacından şu dükalık koltuğu
Gibi oturaklıdır. Nasıl anlatsam bilmem
Bin bir renge bürünen aşkımı! Hem aynı, hem
Bambaşka... Hani insan çiçeklere tutulur,
Göklere gönül verir, işte ben de, dem olur.
Seni öyle severim. O kıvrak yürüyüşün,
Mağrur bakışlarının pırıltısı, gülüşün,
Tertemiz yüzün... İşte benim için kâinat...
Her gün seni seyretmek tek saadetim.

DONA SOL

Heyhat!

DON RUY GOMEZ

Sonra, düşün ki, munis, feragatkâr bir melek
Mezarının başında haşyetle ürpererek
Sendeleyen, hayatı yaprak yaprak dökülen
Zavallı bir ihtiyar görüp de merhameten
Ona el uzattı mı takdir edilir. Hele
Gönülden sevmese de, haliyle, edasıyla
Sever gibi görünüp, onu mesut ederse,
Bu ilâhî feragat, bu muhteşem hâdise
Dillere destan olur... Ah! Söyle, benim için
Sen de böyle bir melek olmak istemez misin?

Ömrümün akşamım aydınlatan son ışıık,
Son teselli, son neşe sen olacaksın artık!
Öyle bir arkadaş ki, göçüp gitmesin diye
Zavallı ihtiyara gençliğini hediye
Etmekten zevk duyacak... Öyle bir arkadaş ki,
Hem müşfik bir hemşire olacak, hem hakikî
Bir evlât...

DONA SOL

Efendimiz, ecel demişler buna...
Genç ihtiyar dinlemez... Üzülmeyin boşuna...
Belki siz güzel güzel yaşarken ben ölürüm.
Çok defa yaşlıları unutup geçer ölüm...
Açılan bir türbenin taşı nasıl devrilir,
Gençlerin gözleri de öyle "kapanıverir..."

DON RUY GOMEZ

Bunlar da ne biçim lâf! Bakın paylarım sizi...
Böyle mutlu, neşeli bir günde, kendinizi
Üzmenin manası ne? Hâlâ giyinmediniz...
Kiliseden beklerler... Nerde gelinliğiniz?
Hadi, hadi... giyinin... Sabrım tükendi hani.,.

DONA SOL

Telâşa ne lüzum var?

DON RUY GOMEZ

Kuzum üzmeğin beni..

(İçeri bir paj girer.)

Ne o laquez?

PAJ

Efendim, bir tanrı misafiri,
Bilmem hacı mı desem, yolcu mu, dilenci mi?

Ocađınıza dűşműş...

DON RUY GOMEZ

Sűyleyin de buyursun...

Misafir uđurludur, neci olursa olsun...

— Hâlâ asmadılar mı řu bir avuç evbaşı?

Dışardan ne haber var, ne oldu etebaşı?

PAJ

Korku kalmadı artık dağların aslanından...

HERNANİ hapi yuttu!

DONA SOL, kendi kendine

Sen bilirsin Yaradan

DON RUY GOMEZ

Nasıl nasıl?

PAJ

Bozguna uğramış eşkıyalar...

Bizzat peřlerindeymiř sűze gűre hűkűmdar...

Bin altın ediyormuş HERNANİ'nin kellesi...

Ama ۆlműř diyorlar, kesilmiř artık sesi...

DONA SOL, kendi kendine

Bensiz mi ۆlecektin HERNANİ!

DON RUY GOMEZ

Gebermiř ha!

O dertten de kurtulduk, řűkűrler olsun Hak'ka.

Bugűn ifte bayramdır, sevdiceđim, bir tanem.

Sűslenin artık

DONA SOL, kendi kendine

Bana gelinlik değil, matem

Elbisesi yarařır.

(ıkar.)

DON RUY GOMEZ, Paj'a

Sen de git söyleyiver,

Aldığım mahfazayı geline götürsünler...

(Tekrar koltuğuna oturur.)

Onu Madona kadar süslü görmek isterim.

Şahane elmaslarım, muhteşem incilerim,

İlâhî bakışları... pırıl pırıl yanmalı...

Onu gören hacılar secdeye kapanmalı...

— Sahi, unutuyordum, n'oldu bizim misafir?

Aman git özür dile... Çabuk buraya getir...

(Paj selam verip çıkar.)

Misafiri bekletmek ne ayıp şey...

(Dipteki kapı açılır. Hacı kıyafetinde HERNANİ görünür. Dük ayağa kalkarak onu karşılar.)

İKİNCİ SAHNE

DON RUY GOMEZ; HERNANİ

(HERNANİ kapının eşiğinde durur.)

HERNANİ

Merhaba

Efendimiz.

DON RUY GOMEZ, eliyle onu selamlayarak

Merhaba,

(HERNANİ içeri girer, dük tekrar yerine oturarak.)

Hacısınız galiba?

HERNANİ, eğilerek

Evet.

DON RUY GOMEZ

Öyleyse geliş Armillas'dan olacak?

HERNANİ

Hayır başka bir yoldan... Orda cenk vardı...

DON RUY GOMEZ

Mutlak

Yine şu fermanlının çetesi...

HERNANİ

Ne bileyim?

DON RUY GOMEZ

HERNANİ hakkında da bir şey duymadın mı ?

HERNANİ

Kim

Bu adam, efendimiz?

DON RUY GOMEZ

Demek tanımıyorsun?

Altınları kaçırdın elden, yazıklar olsun!

Senin anlayacağın, bu HERNANİ krala

Karşı koyan bir zorba... Yıllardır ortalığa

Dehşet saçıp duruyor... Ama hesabı tamam

Artık... Madrid'e yolun düşerse, onu idam

Sehpasında görürsün...

HERNANİ

Madrid'de ne işim var?

DON RUY GOMEZ

Kellesi koparanın...

HERNANİ, kendi kendine

Görelim, buyursunlar...

DON RUY GOMEZ

Yolculuk ne tarafa hacı?

HERNANİ

Saragoza'ya.

DON RUY GOMEZ

Herhalde bir adağın vardır Meryem anaya.

HERNANİ

Evet, Meryem anaya adağım var...

DON RUY GOMEZ

Mükemmel.

Pilar'ı mı ziyaret?

HERNANİ

Kısmet olursa.

DON RUY GOMEZ

Güzel...

Adağım tutmayan kâfirden aşağıdır.

Bu ziyaretten başka bir arzun yok mu?

HERNANİ

Hayır.

Meşaleler tutuşur, kandiller pırıldarken

O karanlık dehlizin ucundaki, müzeyyen,

Yaldızlı hücresinde nazlı nazlı ışılan Meryem anayı görmek...

Bütün muradım bundan ibaret.

DON RUY GOMEZ

Âlâ âlâ... — İsmi nedir birader?

Benimki Ruy de Silva...

HERNANİ, kararsız

İsmim mi, şey.

DON RUY GOMEZ

Muhayyer...

Söylemeyebilirsin... Benim evimde sana

Kimsenin hakkı yoktur böyle şeyler sormaya...

Bize sığınmak istemişsin?

HERNANİ

Evet.

DON RUY GOMEZ

Eyvallah...

Hoş geldin... Kendi evin burası... Bana Allah

Şeytanı da gönderse, ona da kapım açık...

Kim olursan ol, dostum... misafirimsin artık...

(Dipteki kapı ardına kadar açılır. Gelinlik elbisesiyle Dona Sol içeri girer. Arkasından pajlar, uşaklar ve atlas bir yastık üzerinde gümüş işlemeli bir kutu taşıyan iki kadın. Kadınlar kutuyu bir masaya bırakırlar. Kutunun içinde muhteşem bir mahfaza, düşes tacı, bilezikler, kolyeler, elmaslar, pırlantalar karışıktır. HERNANİ düke kulak vermeden nefes nefese ve şaşkın, gözleri alev alev Dona Solu seyreder.)

ÜÇÜNCÜ SAHNE

EVVELKİLER; DONA SOL; PAJLAR; UŞAKLAR; KADINLAR

DON RUY GOMEZ, söze devam ederek

İşte, benim Meryem'im de bu... Ona dua et,

Bahtın açılır...

(Dona Sol'u karşılayıp ona etimi verir. Dona Sol hep solgun ve düşüncelidir.)

Buyurun güzel gelinim! — Hayret!

Yüzük takmamışsınız, tacınız da yok... Neden?

HERNANİ, gürleyerek

İçinizde kim bin altın kazanmak ister?

(Oradakiler hayret içinde HERNANİ'ye döner. HERNANİ hacı elbisesini yırtıp çiğner ve dağlı kıyafetiyle ortaya çıkar.)

Ben

HERNANİ'yim!

DONA SOL, kendi kendine, sevinçle

Oh, sağmış...

HERNANİ, uşaklara

Bu fırsat ele geçmez,

Aradıkları benim...

(Düke.)

Evet, adım ne Perez, Ne de Merez...

Düpedüz HERNANİ derler bana...

Bu daha güzel bir ad, fermanlı bir eşkıya

Adı bu... Gördüğünüz şu baş, bin altın eder.

Sanıyorum ki düğün masrafınızı öder.

(Uşaklara.)

Size bahşişim olsun, gün doğdu hepinize...

Bağlayın ellerimi kısıkvrak... Gelsenize,

Hoş buna lüzum da yok, zaten kolum zincirli...

DONA SOL, kendi kendine

Sen bilirsin Yarabbî!

DON RUY GOMEZ

Bizim misafir deli!

HERNANİ

Sizin misafir haydut!

DONA SOL

Dinlemeyin siz onu...

HERNANİ

Mızrak çuvala sığmaz...

DON RUY GOMEZ

Efendi, bin altın bu...

Uşak makulesine pek güven olmaz...

HERNANİ

Âlâ,

Canıma minnet...

(Uşaklara.)

Haydi, meydana çıksanıza,

Tutun beni, satın beni!

DON RUY GOMEZ, onu susturmaya çalışarak

Susun yahu, yeter! Sonra sözlerinizi hakikat zannederler..

HERNANİ

Ahbaplar, böyle fırsat kaçırılmaz, HERNANİ

Karşınızda...

DON RUY GOMEZ

İllallah...

HERNANİ

Dinlesenize beni,

HERNANİ'yim ben...

DONA SOL, boğuk bir sesle onun kulağına

Oh, sus...

HERNANİ, Dona Sol'a yarı dönerek

Burada evleniyorlar... Ben de evleneceğim, benim ne günahım var?

(Düke.)

Evet, benim sevgilim öyle sizinki kadar

Güzel değil ama, şüphesiz daha vefakâr...

Adına ölüm derler onun!...

(Uşaklara.)

Haydi davranın!

DONA SOL, yavaş sesle

Allah aşkına yeter!..

HERNANİ, uşaklara

Bir hamlede bin altın!

DON RUY GOMEZ

Adam şeytan mıdır ne!

HERNANİ, genç bir uşağa

Bu parayı sen kazan...

Konunca altınlara, kurtulup uşaklıktan

Sen de insan olursun...

(Hareketsiz kalan uşaklara.)

Çekiniyorsunuz ha!

Ben ne talihsizmişim!

DON RUY GOMEZ

Biliyorlar ki, sana

Dokunacak olanın hali dumandır...

İster HERNANİ ol, istersen ondan bin kere beter

Bir eşkıya... Kelleni getirene bir cihan

Adansa da, mahvolur sana yan gözle bakan...

Kılına dokunamaz uşaklardan hiç biri...

Kutsaldır benim için her Tanrı misafiri...

Krala karşı bile seni koruyacağım,

Sana zarar gelirse namussuzum, alacağım!

(Dona Sol'a)

Evlenmemiz bir saat gecikecek yeğenim...

Siz odanıza çıkın, biraz işim var benim:

Şatoyu tahkim etmek, kapıları kapatmak

Lâzım...

(Uşaklar peşinde, dışarı çıkar.)

HERNANİ, ümitsizlik içinde, silâhsız kemerine bakarak

Ne bir kılıç var yanımda, ne bir bıçak...

(Dona Sol, düğ gözdeyi kaybolduktan sonra nedimelerini takip ediyormuş gibi yapar, birkaç adım yürür, sonra durur, kadınlar odadan çıkınca endişeyle HERNANİ'nin yanına döner.)

DÖRDÜNCÜ SAHNE

HERNANİ, DONA SOL

(HERNANİ, masanın üzerindeki mücevher kutusunu soğuk bakışlarla dikkat etmiyormuş gibi süzer, sonra başım sallar ve gözleri alevlenir.)

HERNANİ

Sizi tebrik ederim, pek beğendim doğrusu...

Âdeta büyülendim elmaslarınızla...

(Mahfazaya yaklaşır.)

Şu

Yüzük ne zarif şey... Oo! Tacınız da şahane..

Ne güzel işlemişler bu gerdanlığı... Hele

Bilezik eşsiz denecek kadar nadir... Yalnız

Melek yüzü altında bir ifrit gizlenen kız

Ondan çok daha nadir.

(Mahfazayı tekrar gözden geçirerek.)

Siz ne verdiniz peki

Bütün bu ziynetlere karşılık? Biraz sevgi...

Bedavaya mal olmuş doğrusu... Hakkınız var...

Allah'ım, insan nasıl utanç duymadan yaşar,

Böyle bir ihanetten sonra...

(Mahfazayı tetkik ederek.)

Ama kim bilir,

Belki bu kutudaki elmaslar da sahtedir...

Olur a... inci cama, altın bakıra benzer...

İhtimal yalancıdır bütün bu mücevherler

Tıpkı kalbiniz gibi sayın düşesim...

(Tekrar mahfazaya döner.)

Hayır,

Bunlar sahici elmas, ne kurşun, ne de bakır...

Hepsi hoş, hepsi güzel... Son demlerinde adam

Sahtekârlık yapacak değil ya... Hepsi tamam,

Evet, evet...

(Mahfazadaki mücevherleri birer birer eline alarak.)

Gerdanlık, küpeler, pırlantalar,

Düşes tâcı, altın yüzük... Oh, oh... Pek vefakâr,

Pek derin, pek eminmiş aşkınız... Teşekkürler...

DONA SOL, gider kutuyu karıştırır, oradan bir hançer çıkarır.)

Sanırım ki hepsini görmediniz...

(HERNANİ bir çığlık kopararak dizlerine kapanır.)

Bu hançer İspanya kralının hançeriydi. Haşmetli

Bana bir taht sunarken, reddedip, deli gibi

Canıma tehlikeye atarak uğrunuzda,

Kemerinden kapmıştım.

HERNANİ, hep diz çökmüş

Ne olursun bırak da,

Elemli gözlerinde billûrlaşan şu dilber,

Şu acı, şu füsunkâr yaşları birer birer

Sileyim, kurutayım. Sonra da öldür beni...

Kefareti karnımdır bu yaşların...

DONA SOL, rikkate gelerek

HERNANİ,

Sizi çoktan affettim... seviyorum...

HERNANİ

Allah'ım!

Beni hâlâ seviyor... Bağışlanmış günahım...

Ama, yaptıklarımı nasıl boş görür vicdan!..

Bilmem ki, affetmeme kendimi var mı imkân?

Hangi yollardan geçtin, söyle, ey aziz melek!

Çiğnediğin her taşı saygıyla öpmem gerek...

DONA SOL

Canım!

HERNANİ

Hayır, mutlaka benden iğreniyorsun...
Sevdiğini bir kere daha söyle n'olursun...
Şüphe bulutlarını dağıtsın bu sözlerin...
Bir kadın, o büyülü hecelerle en derin,
En köklü acıları avutabilir...

DONA SOL, dalgın ve onu işitmeden

Demek

HERNANI'nin adını gönlümden silivermek,
Yeni maceralara atılmak dolu dizgin,
Bekledikleri bu ha!... o birkaç beyinsizin...

HERNANI

Of, of! Tek marifetim edepsizlik, küstahlık...
Senin yerinde olsam bu belâlı, bu kapçık.
Bu azgın divaneye çoktan elveda derdim.
Emin ol ki Dona Sol, başımdan def ederdim
Isırmadan okşamak bilmeyen bu sersemi:
Doğrusu bu... Kov beni... Uzaklaş benden e mi?
Ben adını şükranla anacağım her zaman...
Ey beni şefkatiyle, sevgisiyle kuşatan
Melek! Yetişir artık, yetişir çektiklerin.
Kara alınyazımla birleşmesin kaderin...
Ben geceyim, sen şafak... Ruhun temiz, lekesiz,
Yüksek... Uzaklaş benden... Birleşmemeliyiz biz.
Ben kötü bir insansam senin ne günahın var?
Halbuki ihtiyar dük iyi kalpli ve kibar...
Olmedo şehri onun, Alcalá şehri onun...
Ne olacak, evlenin dükle, servete konun...
Bahtiyar olun... Benim sunacağım armağan,
Siz de bilirsiniz ki, göz yaşıdır veya kan,

Acılar, sürgün, zindan, korku ve darağacı...
Hayat arkadaşımın bunlar olacak tacı...
O kadar şahane ki sana düğün hediye,
Eşsiz bir mahfaza bu... içi sefalet, matem
Dolu ağzına kadar. En mağrur koca hile
Kâbına erişmez, kurulmasın nafîle!
Hülâsa, ihtiyarla evlen, o sana lââyık...
Görenler o tertemiz alnını şu cellâtlık
Başım la bir arada, bu çılgınlığa ne der?
Sen sakın ve muhteşem, ben azgın, derbeder...
Sen gölgede boy atan nazlı, ince bir çiçek,
Bense kasırgalar la çarpışıp cenkleşerek
Başını taştan taşa vurmaya mahkûm biri...
Bizi ayırmış işte, Yaradan'ın takdiri...
Ne Yapalım Hüdâ bu, neylerse güzel eyler,
Seni bana yazmamış, meydanda hükm-ü kader.
Kalbini çaldım ama, hoş görmedi Yaradan,
Aksini söyledimse bu bir yalandı, yalan!
Evet, elveda ey aşk, elveda ey intikam!
Ömrüm sona eriyor, elveda çifte rüyam...
Ne düşmandan öç almak kısmetmiş, ne sevmek.
Yüzüm kara, elim boş... Hey gidi kahpe felek!
Vazifem öç almaktı, kendimi aşka verdim...
Biricik emelim şu: Affet beni, kaç benden..
Sakın reddetme emi? Bunlar son ricam senden.
Sen canlısın, ben ölü... Beni bekleyen mezar,
Diri diri mezara girmeye ne lüzum var?

DONA SOL

Nankör...

HERNANİ

Dağlar, Aragon, Galis, Estramadur...

Hey Tanrım hey! Bendeki bu ne uğursuzluktur...

En yiğit dölleriniz uğrumda can verdiler...

Onlara nasıl kıydım! Ne kadar da merttiler!

En seçkin gençleriydi hepsi de İspanya'nın:

Biri gerilemedi karşısında düşmanın...

Gözleri gök kubbeye çevrili, elde silâh,

Öldüler... Böyle yazmış alınyazımı Allah...

Onların tek günahı beni sevmeleriydi,

İşte akıbetleri... Buna imrenilir mi?

Dükle, kralla, hatta hatta şeytanla evlen,

Evet, cehennem bile bin kat hayırlı benden.

Adımı yâd edecek tek dost kalmadı... Herkes

Benden yüz çeviriyor, senin ısrarın abes.

Uzaklaş, kaderimle baş başa bırak beni,

Aşkım sam yeli gibi kasıp kavurur seni...

Kaç benden yalvarırım, kendine acı n'olur?..

Beni başkalarına benzer sanıyorsundur

İhtimâl... Hayır, hayır artık gafletten uyan,

Ben muzlim bir kaderin elinde bocalayan,

İradesiz, şuursuz, serseri bir kuvvetim...

Bir kuru yaprak gibi sürüklenmek kismetim.

Nereye? Bilmiyorum... Cehennemi bir rüzgâr

Önüne katmış beni, sürüyor diyar diyar...

Düşüyor, düşüyorum soluk bile almadan,

Ümitsiz bir gayretle, nefes nefese, bir an

Başımı çevirmeye kalkışınca arkama,

Sanki demir bir pençe sarılıyor yakama...

Bir ses kulaklarımda çınlıyor: "Yürü!" diye...
Önümdeki uçurum büyüyor bir teviye...
Kâh kanla, kâh alevle kıpkızıl bir uçurum,
Çılgın gibi durmadan koşarken görüyorum:
Dört yanımda kıyamet kopuyormuşçasına
Devrilenler, çökenler, ölenler sıra sıra...
Şeamet saçıyorum etrafıma, şeamet!
Aman Allahım! Durma, kaç, uzaklaş... Felâket
Yolu bu... Sonra sana yazık olur...

DONA SOL

Of, aman!

HERNANİ

Hayatımı elinde oyuncak eden şeytan
Pek azılı... Elinden her şey gelir ihtimal...
Saadete kavuşmam onun için tek muhal...
Saadet sensin, demek çırpınmamız boşuna...
Talihim gülümserse sakın inanma ona...
Bu hande bir alaydır... iyisi dükle evlenmek...

DONA SOL

Kalbimi yaralamak kâfi gelmedi demek...
Muradınız bana zulmetmekse, ne demeli?
Beni sevmediğiniz her sözünüzden belli...

HERNANİ

Of... Sen ki hayatıma nur saçan tek kaynaksın,
Kaçmak istedim diye bana gücenme sakın...
Sevgilim, canım benim...

DONA SOL

Yoo, hayır gücenmedim.
Giderseniz ölürüm sadece...

HERNANİ

Aman Rabbim!

Ölmek ini? Kimin için, benim için mi? Yazık,

Kendini bir hiç için feda etmek çılgınlık...

DONA SOL, gözyaşlarını tutamayarak

Başka diyeceğim yak...

(Bir koltuğa, yığılır.)

HERNANİ, yanına oturarak

Of, seni ağlattım ha!

Sen yine affedersin Yalvarırım Allah'a

Benim cezamı versin... Nasıl anlatsam bilmem,

Bilmem kime söylesem derdimi? O muhteşem

Gözlerinde titreyen her damla yaş bir hançer...

Seni ağlıyor görmek, inan, ölümden beter...

Harcadım dostlarımı, düpedüz çılgınım ben...

Hoş gör kusurlarımı, eğer seni severken

İncitip kırıyorsam... Öyle derin ki sevgim.

Kurut göz yaşlarını, gel beraber ölelim...

Sana vermek isterdim benim olsa kâinat...

Ne bedbaht insanım ben, bir şeyim yok ki, heyhat!

DONA SOL, boynuna atılarak

Benim aslanımsınız, heybetli ve civanmert...

Sizi seviyorum...

HERNANİ

Aşk, hudutsuz bir saadet

Olurdu fazla sevmek öldürseydi insanı...

DONA SOL

Sizinim, seviyorum sizi...

HERNANİ, başını omuzlarına dayayarak

Hey ulu Tanrı!

Şu anda yüreğime saplansaydı hançerin

Dona Sol, ne bahtiyar öldürdüm!

DONA SOL, yalvararak.

Bu sözlerin

Kızdırmazın Tanrı'yı, aman tövbe de...

HERNANİ, hep başı onun göğsünde

Doğru.

Mevlâm kavuştur bizi, biricik niyazım bu...

Suçumu hoş gör artık, ben yaptım vazifemi...

(Sarmaş dolaş, vecd içimde birbirlerini seyredeler. Bütün ruhları bakışlarında toplanmış gibidir; hiçbir şey görmez, hiçbir şey duymazlar. — Dipteki kapıdan Don Ruy Gomez girer ve onları görünce taş kesilmiş gibi olduğu yerde kalır.)

BEŞİNCİ SAHNE

HERNANİ; DONA SOL; DON RUY GOMEZ

DON RUY GOMEZ, kapının eşiğinde, hareketsiz kollarını göğsünde kavuşturarak
Misafirperverliğin mükâfatı, öyle mi?

DONA SOL

Allah'ım! Dük!...

(ikisi de derin bir uykudan uyandırılmış gibi sıçrayarak dönerler.)

DON RUY GOMEZ, hep hareketsiz

Doğrusu pek yerinde karşılık!

Sen şatoda dolaş dur, merdivenleri in çık,

Nöbetçi kulede mi, kapalı mı kapılar?

Etrafı kolaçan et, yoklanmadık tek duvar

Kalmasın; silâhlıktan kendine bir zırh ara...

Cenk edeceğim diye didin bu yaştan sonra...

Mertliğin mükâfatsız kalacak değildi ya!...

Borcumuzu ödedik işte. — Lahavle velâ!

Yaşım altmışı aştı, bunca yıl ömür sürdüm...

Gemi azıya almış nice haydutlar gördüm...

Gün oldu, kılıcımı sıyırınca kınından,

Kurbanlar hazırladım cellâda kervan kervan...

— Velinimetlerini zehirleyenler dahil —

Kalmadı görmediğim kalpazan veya katil...

Ne kâfirler tanıdım hak dininden bihaber...

Sforza ve Borgia... şimdi de Martin Luther..

Daha azgını varmış meğer bütün bunlardan,

Doğrusu böylesini görmemiştim, el'aman!..

Tanrının gazabına meydan okurcasına

Evine sığındığı adamın namusuna

El uzatmak! Yoo, hayır! Bu denli kepezelik

Zamanımızda yoktu... Bu bir fevkalâdelik...

Taş kesilmiş gibiyim eşiğinde evimin,

Vücudum karışmadan toprağına cetlerimin,

Kabrime dikilecek heykelime benzedim

(Başını kaldırır ve bakışlarını salonu çevreleyen portreler üzerinde gezdirir.)

Ey ulu atalarım, söyleyin bu adam kim?

Hepinizden saygıyla af dilerim Silva'lar

Hiddete kapılarak önünüzde bu kadar

Kendimi unuttumsa...

HERNANÍ, ayağına kalkarak

Dük!...

DON RUY GOMEZ

Sus!...

(Salonda ağır ağır birkaç adım, atar, yeniden bakışlarını Silva'ların portreleri üzerinde dolaştırır.)

Ey bahadırlar!

Ey mukaddes ölümler! Her şey size aşikar...

Lütfedin atalarım söyleyin kim bu adam?

HERNANİ olamaz bu, besbelli Yahuda nâm

Hâin hortlayıp gelmiş...

(Kollarını kavuşturarak.)

Siz de böyle hıyanet,

Bu denli kepezelik görmemiştiniz elbet!

HERNANİ

Muhterem dük...

DON RUY GOMEZ, hep portrelere hitap ederek

Konuşmak istiyor unutmadan,

Ne diyeceği malûm, kulak vermeyin aman!

Alçağın, düzenbazın biridir o, kim bilir

Başına geleceği ihtimal ki sezmiştir...

İçinden geçirdiği şu: "Korkunç bir intikam

Tasarlamaktadır dük, öyle kızmış ki adam,

Kanımla sulayacak muhakkak burasını,

Yahut da intikamın daha daniskasını,

Daha dehşetlisini kuruyor... Ne yapmalı?

Adam sen de... Okurum ona bir kurt masalı,

Derim ki: "Lara'lara benzeyemez bir Silva...

Ben kimim? Kellesine narh konmuş bir eşkıya:

Üstelik Silva'lara sığınmış bir misafir. —

İşte söyleyeceği, başka ne diyebilir!

Söyleyin, bu şenaat insanlığa sığar mı?

Söyleyin atalarım, benim günahım var mı?

HERNANİ

Don Huy Gomez de Silva! Asaletçe teksiniz,

Pek âlicenapsınız, ruhen pek yükseksiniz...

Mertliğinize söz yok... Bir tek mazeretim var;

Lânete uğramışım... Evet, suçumu inkâr
Edemem... Nişanlını göz koydum, hakikat bu...
Adını lekeledim, düpedüz denaet bu...
Kafa yormaya değmez, kanımla temizlersin
Namusunu, sonra da kılıcını silersin,
Olur biter...

DONA SOL

Efendim, ona kıymayınız sakın,
Bu işte suçlu benim, beni cezalandırın...

HERNANİ

Susun Dona Sol, rica ederim, zaman kısa,
Şurada bir saatlik ömrüm kaldı nasılsa...
Lütfedin de dükle ben konuşayım. — Evet dük,
Boşuna üzülmeyin, Dona Sol'un en küçük
Bir suçu yok bu işte... Tek mücrim benim, inan...
Düşün, son demlerinde yalan söyler mi insan?
Sana yemin ederim, ben suçluyum, o masum...
O güvenine lââyık, benim cezamsa malûm...
Aldırma, ister kılıç kullan, istersen hançer...
Sonra da cesedimi hendeğe attırır...
Bitsin bu iş vesselam...

DONA SOL

Tek suçlu benim, evet...
Evet, âşıkım ona...

(Bu sözler üzerine Don Ruy titreyerek döner ve gözlerini Dana Sol'a diker, bakışları korkunçlaşmıştır. Dona Sol dizlerine kapanarak.)

Efendimiz, merhamet;

DON RUY GOMEZ

Onu seviyorsun ha?

(HERNANİ'ye dönerek.)

Asıl şimdi kork!

(Dışarıda boru sesleri. — Paj içeri girer, Paj'a:)

Ne var?

Bu ne gürültü?

PAJ

Efendimiz, hükümdar

Hazretleri geldiler... Yanlarında bir alay

Tirendaz, boru çalan baş münadileri...

DONA SOL

Hay

Allah! Hükümdar gelmiş! Bir o eksikti zaten...

PAJ, düke

"Kapılar tez açılsın!" buyuruyorlar...

DON RUY GOMEZ

Hemen

Açın...

(Paj selamlayarak çıkar.)

DONA SOL

Mahvoldu, eyvah:

(Don Ruy Gomez tablolarından birine gider; bu tablo kendi portresi olup, soldan sonuncudur. Bir düğmeye basar, portre bir kapı gibi açılır, duvarın içinde gizli bir sığınak görünür, Dük HERNANÍ'ye dönerek...)

DON RUY GOMEZ

Efendi, şuraya gir...

HERNANÍ

Beni teslim edin dük, başım emrinizdedir...

Sizin tutsağınızım ben...

(Sığmağa girer Don Ruy Gomez tekrar gizli düğmeye basar, portre eski yerine gelir, sığınak kapanır.)

DONA SOL, düke

Oh, efendimiz, ne

Olur, merhamet edin ona...

PAJ, girerek

Zat-ı şahane!...

(Dona Sol telâşla imalini yüzüne indirir. Kapı ardına kadar açılır. Sırtında cenk elbisesi, Don Carlos içeri girer. Maiyetinde, kendisi gibi silâhlı, bir alay asilzade; okçular, harbeciler, arkebüzçüler vardır.)

ALTINCI SAHNE

(DON RUY GOMEZ; DONA SOL: yüzü örtülü; DONCARLOS ve maiyeti, Don Carlos ağır ağır ilerler, sol eli kılıcının kabzasında, sağ eli göğsündedir, Şüphe ve hiddet dolu bakışlarını ihtiyar düke diker. Dük kralı karşılar ve saygıyla selâmlar. — Sessizlik. — Sahnedekilerde korku ve bekleyiş. Nihayet, dükün karşısına gelen kral, birdenbire başını kaldırır.)

DON CARLOS

Hayrola amcazade! Nedir bu hazırlıklar?

Kapıların âdeta demirden birer duvar...

Evliyalar hakkıyçin! kılıcını paslanmış

Sanıyordum... Bir anda seni böyle şahlanmış,

Elinde kılıç görmek pek tuhafıma gitti...

Böyle karşılanmayı ummuyordum...

(Don Ruy Gomez konuşmak ister, kral mütehakkim bir tavırla sözlerine devamı eder.)

Hey gidi

Hey! Gençlik taslamanın zamanı mı? Yoksa biz

Kral Carlos değil de, Emir Muhammet miyiz?

Nerde sarıklarımız? Söylesene, bu ne hal?

Asma köprü kalkar mı, hükümdarı istikbal

Maksadıyla?

DON RUY GOMEZ, eğilerek

Efendim...

DON CARLOS, maiyetindeki beylere

Anahtarları alın,

Kapıları tutun siz!...

(iki asilzade dışarı çıkar. Diğer asilzadeler askerleri, kraldan büyük kapıya kadar üç sıra halinde dizerler. Don Carlos düke doğru dönerek.)

Demek eski çağların

Zorbalığı hortluyor, öyle mi sayın dükler?

Beni kızdırırsanız, ne yaman, ne cengâver

Bir kral olduğumu dehşetle görürsünüz...

Dere tepe dolaşır, surlarınızı dümdüz

Eder, bütün beylerin çanına ot tıkarım...

Şato, kule ve hisar... ne bulursam yıkarım...

DON RUY GOMEZ, göğsünü kabartarak

Silva'lar sadıktırlar...

DON CARLOS, sözünü keserek

Doğru dürüst, cevap ver,

Yoksa kulelerinin yerinde yeller eser...

Yangını asilerin kanlarıyla söndürdük...

Ne yazık ki ortada bir kıvılcım kaldı dük...

Tepelenen çetenin sergerdesi ne oldu?

Elbet bir saklayan var bu azılı haydudu...

O da sensin! HERNANİ denen zorba şatonda!... Cevap versene!...

DON RUY GOMEZ

Doğru efendimiz...

DON CARLOS

Pekâlâ...

Ya onun kellesini verirsin, ya kelleni...

Anlaşıldı mı?

DON RUY GOMEZ, eğilerek

Ferman efendimizin...

(Dana Sol, başı elleri arasında koltuğa yığılır.)

DON CARLOS, yumuşayarak

Hadi,

Yola gel şöyle, getir bizim tutsağı...

(Dük kollarını kavuşturur, başını eğer ve bir müddet dalgın dalgın durur. Kral ve Dona Sol seslerini çıkarmadan onu seyrederler; ikisi de apayrı sebeplerle heyecan içindedir. Nihayet dük başını yukarı kaldırır, krala doğru ilerler, onu elinden tutarak, ağır ağır en eski portrenin önüne götürür. Bu portre galerinin sağındaki ilk portredir.)

DON RUY GOMEZ, krala eski portreyi göstererek

Bakın,

Bu zat kurucusudur, başıdır Silva'ların...

Üç defa konsül oldu Roma'ya bu kahraman...

Adı Don Silvius'tu...

(Müteakip tabloya geçerek.)

Şu bey de Don Galceran De Silva...

Yiğitlikte o da bir ikinci Cid...

Herhalde bilirsiniz, Toro'da, Valladolid

Civarında, yaldızlı büyük bir mezarı var...

Başında gece gündüz tam bin tane mum yanar...

Araplara yılda yüz bakire sunan Leon,

Sayesinde kurtuldu bu zilletten...

(Başka bir portreye geçerek.)

Bu da Don

Blas... Bir gün krala yanlış bir öğüt vermiş...

Hatasını görünce postu menfaya sermiş...

Sırf kendi arzusuyla...

(Başka bir portreye geçerek.)

Bu zat Christoval...

Escalona harbinde yenilen bahtsız kral Don Sanche,

tabana kuvvet kaçarken bir teviye,

Christoval'i görmüş, bağırarak yetiş diye...

Dedemiz hükümdara kır atını bırakmış,

Sonra başına onun ak sorgucunu takmış...

Şaşırtmış düşmanları...

(Diğer bir portreye geçerek.)

Don Jorge bunun da adı...

Aragon kralını esaretten kurtardı,

Fidyelerini erkekçe kendi verdi cebinden...

DON CARLOS, kollarını kavuşturur, onu tepeden tırnağa süzer.

Maşallah, hayran kaldım, devam buyurun lütfen...

DON RUY GOMEZ, bir başka portreye geçerek

İşte bu bahadır da Don Ruy Gomez de Silva...

Nişanlar dizi dizi: Saint-Jacque ve Calatrava...

Hem de bunların en üst derecesini haiz...

Onun zırhını bile taşımaktan aciziz...

Er meydanında üç yüz sancak aldı düşmandan...

Otuz savaş kazandı... Hükümdara armağan

Olsun diye fethetti Antequera'yı, Suez'i...

Ve meteliksiz öldü... — Haşmetlim, Ruy Gomez'i

Selâmlayın...

(Eğilir, basından şapkasını çıkarır ve bir başka portreye geçer. Kral onu, gittikçe artan bir sabırsızlık ve hiddetle dinlemektedir.)

Bu zat da Gomez'in oğlu Gil...

Mert, dürüst, itibarca krallara muadil...

(Bir başka portreye geçer.)

Mendoza beylerinin medar-ı iftihar

Silva'ların şerefi atamız Don Gaspar'ı

Takdimle bahtiyarım... Silva'larla akraba

Olmayan hanedan yok, Sandoval'ler meselâ...

Ya bizden kız almışlar, ya selâma durmuşlar;

Lara'lar ikbalimiz önünde kudurmuşlar,

Alencastre beyleri düpedüz düşmanımız,

Düklerle hısım isek de, krallar akranımız...

DON CARLOS, sabırsız

Alay mı ediyorsun?

DON RUY GOMEZ, öteki portrelere giderek

Bu Don Vasquez: Lâkabı

Hâkim imiş. Bu bey de Samet'le yüz Arabi

Tek başına durduran o meşhur Jayme. Geçelim,

Hem de en iyileri...

(Kralın kızgın bir hareketi üzerine birçok tabloları atlar ve seyircinin sol tarafındaki son üç portrenin önüne gelir.)

İşte en yakın ceddin.

Altmış yıl ömür sürdü kimseyi aldatmadan...

Söz verdi mi tutardı, karşısındaki insan hani çıftı da olsa...

(Sondan ikinciye geçerek.)

Bu mübarek ihtiyar

Babamdır. Hanedanın son uzvuymuş, ne çıkar,

Mertlikten yana denkti kahraman ecdadına,

Bakın nasıl yetişti bir dostun imdadına:

Gırnata'lı Araplar kont Alva de Giron'u

Esir etmiş, pederim haber alınca bunu

Altı yüz bahadırın geçivermiş başına,

Bir de heykel yaptırmış, tıpkı arkadaşına

Benzeyen bir alâmet, peşinden sürükletmiş

Bu heykeli... niçin mi? Tanrı'ya yemin etmiş:

"Bu taştan kont sırtını dönmedikçe düşmana,

Fırar eylemedikçe, geri dönmek yok bana..."

Sonu malûm, kurtarmış dostunu...

DON CARLOS

Nerde tutsak?

DON RUY GOMEZ

— Mâdemki Silva beyi, elbet öyle yapacak

Diyeceksiniz... Doğru, bunca yiğit görür de

Başka nasıl konuşur insan...

DON CARLOS

Tutsağım nerde?

DON RUY GOMEZ

(Kralın önünde saygıyla eğilir, onu elinden tutar, son portrenin önüne götürür. Bu HERNANİ'yi sakladığı yerin kapısı mahiyetindedir. Dona Sol heyecan içinde gözleriyle onu takip eder. — Sahnedekiler sükût içinde beklerler.)

İşte, bu da kulunuz. — Allah ömürler versin!

Haşmetmeap, demek ki muradınız herkesin,

Bu resim karşısında nefretle ürpererek:

"Bu adam, pek kahraman, pek civanmert, pek yüksek

Bir soyun son evlâdı... Ama alçağın biri...

Sattı misafirini krala diri diri."

Demesi...

(Dona Sol'da bir sevinç, oradakiler de bir şaşkınlık. Fena halde bozulan kral hiddetle uzaklaşır, sonra bir müddet sessiz kalır; dudakları titremekte, gözleri alev saçmaktadır.)

DON CARLOS

Dük, bu şaton canımı sıkıyor çok...

Onu yıktıracağım.

DON RUY GOMEZ

Haşmetmeap, beis yok,

Bu suretle ödeşmiş olacağız, ne âlâ...

DON CARLOS

Bir cevap olmak üzere bu kadar küstahlığa,

Bütün kulelerini edeceğim yerle bir...

Sonra da bu arsaya bir mükemmel kenevir

Ektireceğim...

DON RUY GOMEZ

Varsın kulelerin yerinde

Kenevirler boy atsin.

Leke sürölmesin de Silva şeceresine...

(Portrelere hitaben.)

Sorarım hepinize,

Doğru değil mi?

DON CARLOS

Nerde zorbanın başı, bize

Demin söz vermedin mi?

Kelleyi isterim ben...

DON RUY GOMEZ

Sözümü unutmadım, vaadim iki kelleden

Birisini sunmaktı...

(Portrelere...)

Sorarım hepinize,

Doğru değil mi?

(Kendi başını göstererek.)

Buyrun, işte bir kelle size...

DON CARLOS

Anladık düğ, anladık... Cömertliğine merisi...

Ama işime gelmez... Ne yapayım tepesi

Cascavlak kelleyi ben. Bana genç başı lâzım...

Saçından yakalamak isteyince cellâdım,

Kopardığı kelleyi, avuçları dolmalı...

Kesilecek kafanın saçları gür olmalı...

DON RUY GOMEZ

Hakarete lüzum yok haşmetmeabım, yaşım

Belki ileri ama hâlâ güzeldir başım...

Bir zorba kellesinden değerli olsa gerek...

Görölmüş şey değildir bir Silva'dan iğrenmek!

DON CARLOS

Bırak bu lâfları da, teslim et HERNANİ'yi...

DON RUY GOMEZ

Maruzatım bitmiştir efendimiz...

DON CARLOS

Pekiyi...

(Maiyetine.)

Arayın her tarafı, ne in kalsın, ne mahzen...

DON RUY GOMEZ

Şatom da benim gibi sadıktır, bir o, bir ben

Biliyoruz bu sırrı... Aratmanız nafile...

DON CARLOS

Ben hükümdarınızım!

DON RUY GOMEZ

Şatomdaki son kule,

Son duvar çökmedikçe, yıkılmadıkça her yer,

Bu ecdat yadigârı bana kanlı bir makber

Olmadıkça... fayda yok, boşuna bu zahmetler...

DON CARLOS

Ne rica kâr ediyor, ne tehdit, artık yeter!

Şu zorbayı çabucak teslim etmezsen hani,

Yıktırırım şatonu, uçurturum kelleni!

DON RUY GOMEZ

Arz ettim...

DON CARLOS

Anlaşıldı, daha iyi böylesi...

Bir tek kelle yerine iki zorba kellesi...

(Alcala düküne dönerek.)

Jorge, dükü tevkif edin!

DONA SOL, yüzündeki örtüyü yırtıp, kral, dük ve muhafızların arasına atılarak

Don Carlos, siz pek fena

Bir hükümdarsınız!

DON CARLOS

Vay! Dona Sol buradaymış ha!

DONA SOL

İspanyol mertliğine yabancıymış kalbiniz...

DON CARLOS, heyecanlı ve kararsız

Madam, krala karşı fazlaca haşinsiniz...

(Dona Sol'a yaklaşıp.)

(Sesini alçaltarak.)

Bu öfke eseriniz.. Ah, sizi her tanıyan,

Muhakkak ki ya melek olur çıkar, ya şeytan...

İnsan seilmeyince bayağılaşıverir...

İhtimal ki siz arzu etseydiniz ben de bir

Kastilya'lar aslanı olacaktım... Evet siz

Beni vahşî bir kaplan haline getirdiniz...

Şikâyet, siteme hakkınız var mı, bilmem...

(Dona Sol ona şöyle bir bakar, kral eğilir.)

Yine de ferman sizin...

(Düke dönerek)

Sayın amcazâdem,

Meşru sayabiliriz huysuzluğunu, evet...

Hükümdara kafa tut, misafire sadakat

Göster, ne yaparsan yap, seni affediyorum...

Büyüklik bende kalsın diyerek gidiyorum...

Sadece bir rehine olarak yeğenini

Yanımda tutacağım...

DON RUY GOMEZ

Sadece ha!

DONA SOL, afallamış

Beni mi?

DON CARLOS

Tabii...

DON RUY GOMEZ

Hepsi o kadar demek, bu ne cömertlik...

Muzaffere şan veren görülmemiş bir mertlik!

İşkence olsun diye hayatı bağışlamak,

Bu kadar olabilir lütuf dediğin ancak..

DON CARLOS

Ya haydut, ya Dona Sol, beğen beğendiğini..

DON RUY GOMEZ

Boynumuz kıldan ince, nedek!

(Don, Carlos, götürmek üzere, Dona Sol'a yaklaşır. Dona Sol Don Ruy Gomez'e doğru koşar.)

DONA SOL

Kurtarın beni! Don Ruy Gomez'e doğru koşarken durur. — Kendi kendine.)

Aklımı mı kaçırdım, ya amcam ölecek.

Yahut da o... Doğrusu kendimi feda etmek,..

(Krala...)

Emrinizdeyim...

DON CARLOS, kendi kendine

Oh, oh! Buluğum dâhiyane...

Ha şöyle yola gel sultan hanım...

(Dona Sol metin ve ağır adımlarla mücevher mahfazasının bulunduğu kutuya gider, mahfazayı açar ve omdan hançeri alarak koynuna saklar. Don Carlos ona doğru gelir ve elini uzatır.)

DON CARLOS, Dona Sol'a

O da ne?

DONA SOL

Hiç.

DON CARLOS

Nasıl hiç? Kıymetli bir mücevher mutlaka...

DONA SOL

İyi bildiniz.

DON CARLOS, gülümseyerek

Şunu bir görelim.

DONA SOL

Yoo, sonra..

(Dona Sol krala elini verir ve onu takibe hazırlanır. O zamana kadar hareketsiz olan ve derin bir düşünceye dalmış bulunan Don Ruy Gomez, döner ve haykırarak birkaç adım atar.)

DON RUY GOMEZ

Dona Sol! Sen bilirsin ulu Tanrım! Dona Sol!

İnsanlarda vicdandan eser kalmamış ayol!

Bari siz kulak verin feryadıma duvarlar!

Çökün, yıkılın!...

(Krala doğru koşar.)

Benim dünyada başka nem var?

Bırakın yavrucuğumu...

DON CARLOS, Dona Sol'un elini bırakarak

Şu halde tutsağı ver!

(Dük başını eğerek, müthiş bir tereddüt içinde bocalar gibidir; sonra doğrulur, portrelere bakar ve ellerini onlara doğru uzatıp birleştirerek)

DON RUY OOMEZ

Yalvarırım, acıyın bana!...

(HERNANI'nin saklandığı yere doğru bir adım atar. Dona Sol büyük endişe içinde, gözleriyle onu takip eder. Dük portrelere dönerek.)

Oh, yeter, yeter!

Kapatın yüzünüzü! Bakışlarınız beni

Durduruyor...

(Bitkin bir halde kendi portresine kadar ilerler, sonra tekrar krala doğru döner.)

Mutlaka istiyorsun, öyle mi?

DON CARLOS

Evet.

(Dük, titreyerek, elini gizli düğmeye doğru kaldırır.)

DONA SOL

Aman Allah'ım!

DON RUY GOMEZ

Olamaz!

(Kralın dizlerine kapanır.)

Yalvarırım,

Ne olur kellemi al...

DON CARLOS

Yeğenini alırım.

DON RUY GOMEZ, doğrularak

Öyle olsun! Şerefim daha aziz...

DON CARLOS, titreyen Dona Sol'un elini yakalayarak

Hoşça kal...

DON RUY GOMEZ

Görüşürüz...

(Gözleriyle kralı takip eder... Kralla Dona Sol ağır ağır uzaklaşmaktadırlar. Sonra elini hançerine atar.)

Tanrı yardımcın olsun, ey kral!

(Sahnenin önüne gelir, nefes nefesedir, hareketsizdir... Bir şey duymaz, bakışları sabittir, ellerini göğsünde kavuşturmuştur. Göğsü ihtilâçla inip kalkar. Bu esnada kral Dona Sol'la sahneden çıkar. Maiyetindeki beyler de, ikişer ikişer, merasim sırasına göre ağır ağır onu takip ederler, alçak sesle konuşurlar.)

DON RUY GOMEZ, kendi kendine

Sen böyle şen şatır evimden ayrılırken

Siliniyor sadakat kan ağlayan kalbimden...

(Etrafına bakar, yalnız olduğunu anlar. Duvara koşar, bir silâhlıktan iki kılıç çıkarır, ikisini de ölçer, sonra onları bir masaya bırakır. Portresine gider, gizli düğmeye basar, gizli kapı açılır.)

YEDİNCİ SAHNE

DON RUY GOMEZ; HERNANİ

DON RUY GOMEZ

Çık...

(HERNANİ saklandığı yerin kapısında görünür. Don Ruy ona masa üzerindeki kılıçları gösterir.)

Şunlardan birini beğen, Don Carlos gitti,

Şimdi hesaplaşmanın tam zamanıdır, haydi!

Çabuk ol, kılıçlardan birini kavra...

Ne o? Ellerin titriyor ha...

HERNANİ

Düello, öyle mi? Yoo!

Elim varmaz seninle vuruşmaya ihtiyar...

DON RUY GOMEZ

Neden? Korkuyor musun? Başka bir sebep mi var?

Belki asil değilsin, biri bize hakaret

Etti mi, düşünülmez akranlık ve asalet...

Merasim unutulur kılıçlar konuşurken...

HERNANİ

İhtiyar...

DON RUY GOMEZ

Delikanlı, ya beni öldür, ya sen

Öl, haydi! Kurtuluş yok!

HERNANİ

Madem ki bunda hürüm,

Zaten hayatım sizin değil miydi, ölürüm...

DON RUY GOMEZ

Razı mısın?

(Portrelere döner.)

Razıymış. şahitsiniz...

(HERNANİ'ye döner.)

Pekâlâ...

Tanrı'dan bir niyazın varsa tez ol...

HERNANİ

Son defa

Senden bir niyazım var...

DON RUY GOMEZ

Yaratana hitap et:

HERNANİ

Ne olur son ricam bu... İster hançerle gebert

Beni, ister kılıçla... Canın sağ olsun, ama

Gözlerimi yummadan beni son muradıma

Kavuştur; yalvarırım, bir an onu göreyim...

DON RUY GOMEZ

Görmek mi!

HERNANİ

Hiç olmazsa sesini işiteyim..

Son defa, oh, son defa...

DON RUY GOMEZ

İşitmek mi?

HERNANİ

Hakkın var?

Tabii kıskanacaksın... Ama düşün, ne çıkar...

Ben bir ölüyüm artık bu genç yaşta... Kerem et,

İstemezsen, yüzünü gösterme bana.. Evet,

Tek sesini duyayım, dilediğim bu yalnız...

Kabul et, ne olursun... Sonra, bahtiyar, gamsız,

Veda edip giderim hayata, olur biter...

İzin ver, yalvarırım, kerem eyle, izin ver...

Ruhum, uçup gitmeden göklere, bir dakika

Gözlerinde, ruhiyle selâmlaşsın son defa...

Ona bir şey söylemem, sen yanımızda bulun...

Sonra memnun, müsterih ölüme hazır kulun...

DON RUY GOMEZ, halâ açık duran sığınağı göstererek

Allah, Allah! Ne kadar derinmiş şu nalet yer...

Adam olup bitenden tamamıyla bihaber...

HERNANİ

Hiçbir şey işitmedim...

DON RUY GOMEZ

Mecbur kaldım teslime

İkinizden birini...

HERNANİ,

Teslim ettin ha, kime?

DON RUY GOMEZ

Krala tabii...

HERNANİ

Ahmak! Âşığına sundun ha!

DON RUY GOMEZ

Nasıl, âşığına mı?

HERNANİ

Herif kızı bir âlâ

Kaçırdı...

DON RUY GOMEZ

Lânet, lânet! Adamlarım yetişsin!

Gâsıbın arkasından koşalım dolu dizgin!

Atlara, atlara!

HERNANİ

Dük, beni dinle, intikam

Ağır ve patırtısız yürürse daha sağlam

Erişir hedefine... Bak ne düşünüyorum:

Hayatım sana ait, itirazım yok... Malûm...

Ama kerem eyle de öcünü ben alayım

Dona Sol'un... Bu işte benim de olsun payım...

İstersen ayağını öpeyim, hayır deme...

Yalvarırım, bu lütfu kulundan esirgeme...

Kralın beraberce takılalım peşine...

Sen kafa ol, ben de kol... Bu iş bitince, yine

Sen beni öldürürsün...

DON RUY GOMEZ

Ya o zaman yok dersen?

HERNANİ

Asla dük!

DON RUY GOMEZ

Yemin eyle. Ya sözünden dönersen...

HERNANİ

Yuh olsun ervahıma!

DON RUY GOMEZ

Zamanı gelince bu

Yemini hatırlarsın, değil mi?

HERNANİ, kemerinden, çözdüğü av borusunu ona uzatarak

Al şu boru

Sende kalsın. Ne suret alırsa alsın devran.

Emin olabilirsin... Bana "öl!" dediğin an.

Ne saatin hükmü var, ne yerin... Boruyu çal.

Ötesine karışma, verdiğim sözü derhal

Yerine getiririm.

DON RUY GOMEZ, ona elini uzatarak

Öyleyse elini ver.

(Tokalaşırlar. Dük portrelere döner.)

Hepiniz şahitsiniz, ey mukaddes ölümler!

DÖRDÜNCÜ PERDE

MEZAR

Aix-La-CHAPELLE

(Charlemagne'in kabrinin bulunduğu yeraltı mahzeni... Lombard mimarîsi üslûbunda muazzam kubbeler. Koca koca alçak sütunlar, dairevî kemer kavisleri, çiçek ve kuşlarla süslü sütun başlıkları. — Sağda, kemerli, küçük ve alçak, tunçtan kapısıyla Charlemagne'in kabri... Bir kilit taşına asılan tek lâmba şu kitabeyi aydınlatır:

KAROLUS MAGNUS. — Gece.— Mahzenin ucu görünmez. Nazarlar, karanlıkta, birbirine karışan kemer aralarında, merdivenlerde ve sütunlarda kaybolur...)

BİRİNCİ SAHNE

DON CARLOS; DON RICARDO DE ROXAS,

Casapalma kontu, elinde bir fener. Geniş mantolar, burunlara kadar eğik şapkalar.

DON RICARDO, şapkası elinde

İşte geldik.

DON CARLOS

Demek ki fesatçılar çetesi

Burada toplanacak... Hapı yuttu cümlesi...

Treves başpiskoposu, sizin hüneriniz bu...

İntihaptaki zevke diyecek yok doğrusu...

Yeraltı mezarları, bu loş, bu nemli hava

Başka bir revnak verir kanlı maceralara...

Mezarların taşında hançerler hoş bilenir...

Şu var ki, oyun zorlu, kelle tehlikededir...

Bakalım kim kazanır, katil beyefendiler...

Bu işe mezarlıktan daha münasip bir yer

Bulunabilir miydi? Aşkolsun heriflere!

Yürümek zahmeti yok, yanlarında makbere...

(Don Ricardo'ya.)

Nereye kadar uzar bu yeraltı yolları?

DON RICARDO

Biri kaleye gider...

DON CARLOS

Çok bile o kadarı...

DON RICARDO

Şu taraftaki yollar bir manastıra varır...

Altenheim manastırı...

DON CARLOS

Evet, hatırımdadır, Orada haklamıştı Rodolphe Lothaire'i. Âla .

— Şunların adlarını bir daha saysanıza

Kont... Neden gücenmişler, suçumuz neymiş?

DON RICARDO

Gotha...

DON CARDOS

Biliyorum. Sayın dük istiyorlar ki tahta

Çarktan çıkma bir Alman kurulsun... Geçin onu...

DON RICARDO

Hohenburg...

DON CARLOS

Hohenburg da François'nin meftunu...

Onunla yakılmayı, benimle yaşamaya tercih eder.

DON RICARDO

Gil Tellez...

DON CARLOS

Bakındı şu alçağa!

Kendi öz kralına baş kaldırıyor demek!

DON RICARDO

Sizi madam Tellezle baş başa bulunca pek

İçerlemiş. Hani şu baron olduğu günün

Akşamı... Anlaşılan namusuna düşkün;

Karısının öcünü almak istiyormuş...

DON CARLOS

Ne!

Demek kafa tutuyor İspanyol töresine... Alçak!...

DON RICARDO

Bir de Avilla piskoposu Vasquez var.

DON CARLOS

O da mı karısından dolayı bize kindar?

DON RICARDO

Sonra Guzman de Lara size dehşetli kızgın...

Ne zamandır gözünde tütüyormuş şu "Altın Yapağı" nişanınız...

DON CARLOS

Bu mu bütün tasası?

Boynuna takılacak kolyenin daniskası.

Hele biraz beklesin...

DON RICARDO

Lutzelbourg dükü...

DON CARLOS

Malûm...

Sayın dük kellesinden rahatsız, uçurturum...

DON RICARDO

Astorga'ya göz dikmiş Haro beylerinden Jean...

DON CARLOS

Zaten öteden beri Haro'lar en kodaman,

En yağlı müşterisi cellâtların...

DON RICARDO

Bu kadar...

DON CARLOS

Hepsi yedi tane mi? Hayır, hayır daha var.

DON RICARDO

Geriye kalanların zikre değmez adları... Satılmış birkaç haydut...

DON CARLOS

Onlar en berbatları... !

Parayı gördüler mi, din, vicdan hak getire...

Nasıl kutba dönerse pusuladaki ibre,

Altının emrindedir onların da bıçağı,

Satılık deyip geçme, iş görürler bayağı...

DON RICARDO

Bu yiğit uşaklardan iki tanesi yeni

Gelmiş.. Onları gördüm...

DON CARLOS

Adları?

DON RICARDO, omuzlarını kaldırarak,

Bilmem...

DON CARLOS

İyi

Yaşları?

DON RICARDO

Genci ancak yirmisinde var...

DON CARLOS

Vah! vah'

DON RICARDO

İhtiyar su içinde altmışında...

DON CARLOS

Hay Allah!

Biri çocuk sayılır, öteki âdeta pir...

Kendi düşen ağlamaz, yaş maş bana vız gelir...

Bu işte yardımına güvenebilir cellât...

Keremime kaldıysa, hapı yutmuştur fesat...

Baltası körlenirse cellâdın, kılıcım var...

Kesilen kellelere dar gelirse çuhalar,

Ne çıkar, feda olsun imparator kaftanım...

— Bakalım imparator olacak mıyız canım!

DON RICARDO

Kutsal meclis toplanmış, tartışma başlamıştır.

DON CARLOS

Neticeden yüzde yüz emin miyiz ki, hayır...

Fransa kralını seçebilirler yahut

Parsayı Frederic toplar, hani şu mahut

Saksonya'lı... Lüter'in hakkı varmış, vaziyet

Berbat, ahval bozuk... Ee! Öyle olacak elbet,

İmparator tayini kimlere kalmış bakın...

Paradır tek miyarı onlara göre hakkın

Zaten kim bu adamlar? Saksonya'lı bir dinsiz,

Bir Palatina kontu, inadına beyinsiz,

Treves başpiskoposu, hayasız, zampara;

Bohem kralı dostum — sözümüz yok dostlara —

Cavalacoz birtakım prensler... Hesse beyleri,
Üç beş akılsız oğlan, birkaç yaşlı serseri...
Taçlara diyecek yok, baş dersin hak getire...
Sevsinler şu meclisi, meclise bakın hele...
Hani şeytan diyor ki, bütün bu herifleri
Aslan postuna doldur, vur sırtına, ileri!
Üstlerinden düşünce yaldızlı kaftanları,
Triboulet'den ahmak, beş on tane soytarı
Sırıtır karşınızda... — Ricardo, üç oy noksan...
Kısaca durum berbat, ne yapardın sen olsan?
Tam üç şehir verirdim, hem de en âlâsından
Bu üç oya karşılık. İşte Tuleyile, Gan,
Salamanque... Beğensinler hoşlarına gideni...
Topu topu üç oydur bütün dileğim hani...
Evet, dostum Ricardo... Üç oya tam üç belde...
Yeter ki istesinler, derhal emirlerinde...
Flandre'dan seçsinler, Kastilya'dan seçsinler,
Bir gün geri alacak değil miyim birader!
(*Don Ricardo kralı hürmetle selâmlar ve şapkasını başına geçirir.*)

— Ne o şapkanı giydin, hayrola?

DON RÍCARDO

Efendimiz,

İltifatta bulunup, bana dostum dediniz...

(Tekrar selamlayarak.)

İspanya ayanından biriyim ben de artık...

DON CARLOS, kendi kendine

Bu ne miskin, ne küçük ihtiras, zavalıcık!

Pis herifler, nasıl da suret-i haktan gelip
Kendi çıkarlarını düşünürler! Ne garip
Bir kümeştir şu saray... Sinsi, fırsat düşkünü,
Aç gözlü mahlûklarla dolu... Büyüklüğünü
Onlara yem olarak sunmadıkça hükümdar,
Bölüp dağıtmadıkça peşini bırakmazlar...
(*Hülyaya dalarak.*)

Büyüklük hakka mahsus, bir de imparatora...
Evet papa da büyük... Kral ve dük beş para
Etmez...

DON RİCARDO

Altesinizi seçerler, görürsünüz...

DON CARLOS, kendi kendine

Altes, altes! Usandım bu unvandan. Düpedüz

Talihsizlik benimki... Hele kral kalırsam!

DON RİCARDO, kendi kendine

İmparator olsa da olmasa da yok tasam...

İspanya ayanıyım...

DON CARLOS

Peki, seçim bitince

Nasıl duyurulacak şehirlere netice?

DON RİCARDO

Saksonya dükününse eğer Almanya tahtı

Tek top atılacak. Yok, François'nın bahtı

Daha parlaksa, iki... Haşmetlimse seçilen

Üç top atılacak...

DON CARLOS

Oh! Aksilik tümen tümen...

Dona Sol da ayrı dert... Kazara imparator

Seçilirsem, hemen koş, onu bul, fikrini sor...

Belki insafa gelir, vazgeçer bu ısrardan,

Belki lûtuflarını esirgemez sezardan..

DON RICARDO, gülümseyerek

Altesiniz pek müşfik, pek de âlicenap...

DON CARLOS, azametle onun sözünü keserek

Sus!

Tek lâkırdı istemem bu konuda. Bahusus

Talimat da vermedim. — Ne zaman bilinecek

İmparatorun adı?

DON RICARDO

Sanırım uzamaz pek,

Bir saate varmadan öğreniriz

DON CARLOS

Hey Rabbim!

Üç oy! Evet, yalnız üç! Adam sen de, ezelim

Önce şu suikastçı güruhunun başını...

Bakalım kim kazanır bu ikbal savaşını...

(Parmaklarıyla sayar ve ayağını yere vurur.)

Üç oy! Evet, hep üç oy! Daima üç oy noksan...

Halbuki bizim meşhur Agrippa'ya sorarsan

İmparatorluk benim... Öyle ya, sayın bilgin

Tam on üç yıldız görmüş, kuzeyden, dolu dizgin

Benim yıldıza doğru koşup gelen... Hoş, iyi;

İyi ama müneccim Tritheme aynı şeyi

Kral François'ya müjdelemiş, diyorlar...
Çoktan aydınlandı bahtımı saran esrar
Kılıçla desteklemiş olaydım kehaneti...
En usta, en bitirim falcının kerameti
Şüphesiz daha sağlam gerçekleşir, emrinde
Toplarla, mızraklarla silâhlanmış, güzide
Bir ordu... atlı, yaya bir alay asker varsa...
Davullar güm güm öter, borazanlar çalarsa.
Ayağı sürçen bahta rehber olunca kuvvet,
Muhakkak ki zaferle sona erer kehanet
. Ordular en mükemmel ebesidir kaderin...
Agrippa, Jean Tritheme. Hangisi daha derin...
Bu kâhinlerden, bilmem... Yalnız kanaatim
Hangisinin falını yorumlarsa bir ordu,
Hangisi sözlerini süngüyle desteklerse,
Hangisi daha fazla hayduda hükmederse,
Şüphesiz o üstündür... Kâhin veya Peygamber,
Kılıca güvenmeli, hırçınlaşınca kader...
Onu keyfine göre kesip biçebilmeli...
Burunları havada birkaç zavallı deli
"İmparatorluk bizim hakkımız" deyip durur...
Heriflerde bir çalım, bir azamet, bir gurur...
Topları sıra sıra dizilmiş emir bekler...
"Ateş!" deyiverseler, kül olacak şehirler...
Asker dersen tevatür, gemi dersen sayısız...
Bu kadar tedariki görünce, sanırsınız
Önlerine dikilen her şeddi aşacaklar...

Milletleri çiğneyip hedefe koşacaklar...

Ne gezer! Hiçbirisi hükmedemiyor bahta...

Kaderin dört yol ağzı... Yolların biri tahta,

Üçü girdaba gider. Kolay mı ilerlemek!

Birkaç adım atınca şüpheyile ürpererek

Yıldızlarda okumak istiyorlar kaderi...

Ne yazık ki, yıldızlar konuşmuyor... Gözleri

Korkuyla, tereddütle çevriliyor engine...

Nura kavuşmak için koşuyorlar kâhine...

(Ricardo'ya)

Sana uğurlar olsun.. Çok geçmez fesatçılar

Birer birer görünür... Sahi nerde anahtar?

DON RICARDO, krala bir anahtar vererek

Limbourg'u unutmayın, anahtarı o verdi...

— Malûm ya bu merkadin muhafızıdır şimdi —

Sizin için elinden geleni yapıyor...

DON CARLOS, onu savarak

Sen

Söylediklerimi yap...

DON RICARDO, eğilerek

Emredersiniz, hemen...

DON CARLOS

Üç top atılacaktı, değil mi?

(Don Ricardo eğilir ve çıkar... Yalnız kalan Don Carlos derin bir hülyaya dalar, kollarını kavuşturur... Başı göğsüne düşer, sonra doğrulur, mezara doğru döner.)

İKİNCİ SAHNE

DON CARLOS, yalnız

Affet Şarlman!

Bu ıssız kubbelerin sükûnunu, duadan,

Münacattan başka ses bozmamalıydı... Doğru...

Merkadini çınlatan bu saygısız uğultu,

Bu sefil ihtiraslar seni tiksindirmiştir...

Bu yatan Şarlman mı! Söyle ey muzlim kabir!

Onun yüce ruhunu, nasıl parçalanmadan

Kucaklayabilirsin! Ey bir dünya yaratan

Dasitan kahramanı, sahiden burada mısın?

O hudutsuz ihtişam şu dar mezara sığsın...

Mümkün mü bu Allah'ım! Ne şahane manzara...

Ne büyük ders-i ibret! Yaratıp, asırlara

Devrettiği Avrupa... Bu öyle bir bina ki,

Bulutlarla öpüşen şahikasında, iki

Bahtiyar otağ kurmuş... Nasıl oraya kadar

Yükselmiş bu fâniler? Neden bütün krallar

Onların emrindedir? Seçilmişler de ondan...

Küçük büyük her makam, her zeâmet, her unvan:

Düklük, markılık, kontluk... babadan oğla geçer...

Yalnız imparatorla papayı millet seçer...

Kervan yürür... Tesadüf tesadüfü düzeltir,

Devrilen her nizamın sinesinden yeni bir

Nizam fişkın verir... Dünyayı velveleye

Veren o iki meclis sanki lâf olsun diye

Kurulmuş... O kızıl cüppeli kardinaler;

Sırma kaftanlarına bürünen o pürvekar

Müntehipler hep kukla... Yüce Tanrı ne takdir

Eylemişse o olur... Sadece bahanedir
Ötesi... Bakarsınız günün birinde yeni
Bir fikir doğuverir... Devrin emellerini
Dile getiriyorsa filizlenen bu fikir
Dal budak salıverir, gelişir, gürbüzleşir...
İnsan olur, kalpleri büyüler, çığır açar...
Çeşitli ülkelerde hüküm süren krallar
Onu ya çığner geçer, ya hışımla susturur...
Ama günün birinde, zincirlenen bu şuur
O kutsal meclislere sokuldu mu, tamamdır,
Hor görülen düşünce artık pür ihtişamdır...
Hükümdarlar ezilir ayakları altında,
Ya elinde bir küre vardır yahut alnında
İklil... İmparator ve papa... İktidar, şevket...
Her şey onlar, her şey onların... İlâhî hikmet
Onlarda mütecellî... Ne denir, ulu Tanrı
Haklarını onlara devretmiş... Kralları,
Milletleri bir şölen gibi sunmuş onlara...
"Yıldırımların coşup gürlediği bu sema
Sizin de otağınız, ziyafet sofrasına
Yanaşın! Bu nimetler haramdır başkasına!"
Buyurmuş... tahtlarını yücelere kurmuşlar,
İmparatorla papa baş başa oturmuşlar...
Bir çiftçi nasıl düzen verirse tarlasına
Onlar da kâinatı ağaç budarcasına
Kesiyor, düzenliyor, kırıyor bir teviye...
Kapıda bekliyor krallar, içeriye
Girmeleri yasaktır, o canım ziyafetin
Kokusunu duyup da böyle beklemek hazin...

Canları sıkılıyor, uzanıp arada bir
İçerde olup biten bu gizli işler nedir,
Öğrenmek istiyorlar... Boşuna!... O buğulu
Camların arkasından görünmüyor ki ulu
Başbuğlar... Aşağıda milletler, hükümetler
Dizilmiş sıra sıra, onlardan emir bekler...
Biri çözer bağları, öteki kesip atar...
Düzenleyen de onlar, tekrar bozan da onlar...
Birinin adı kuvvet, ötekinin hakikat!
Hikmet-i vücutları varlıklarıdır bizzat...
Kutsal otağlarından çıktılar mı dışarı,
Birinin arkasında o erguvan kaftanı,
Öteki bir kefeni andıran cüppesiyle,
İmparatorla papa... Onları görmesiyle
Gözleri kamaşması bir olur kâinatın...
İkisinin şahsında toplanmıştır Tevrat'ın
Tanrı'ya atfettiği her sıfat... İmparator,
Ah, imparator olmak! Hey kahpe felek!
Ne zor, Ne dayanılmaz çile!. İmparatorluğu hak
Etmışken, benim gibi eli böğründe kalmak...
Ne kadar bahtiyarmış şu türbede yatan zat!...
Daha da muhteşemmiş o çağlarda saltanat...
İmparatorla papa, Sezarla Saint-Pierre'in
Bu iki mirasçısı fevkindeymiş beşerin...
Bir yanda eski Roma, öbür yanda Almanya:
Tam bir ahenk içinde kaynaşmış iki dünya...
Irkları, ülkeleri katmışlar birbirine...
Eski Roma'dan kalma köhne düzen yerine
Pırıl pırıl, taptaze bir Avrupa kurmuşlar...

Ve baş başa vererek yeniden yoğurmuşlar
İnsanlığın ruhunu... Ne heybetli serencam!...
— Kim derdi ki cihana sığmayan o ihtişam,
Sonunda bir mezara sığacak! Demek her şey,
İkbal de, iktidar da bir hiçmiş... Hey gidi hey!
Yedi iklimi hükmet; sözünle, kılıcınla,
Bir dev ol ki, sırtında taşısın Almanya..
Adına Sezar densin, koskoca Şarlman ol,
Attilâ'yı gölgede bırakan bir hakan ol,
Bütün bir kâinata bedelken iktidarın,
Sonunda herkes gibi sen de dar bir mezarın
Toprağına karış git... Saltanat avcıları!
İbretle seyrediniz şu bir avuç gubarı!
İşte imparatorlardan kalan şey... Şöhretiniz
Dört bucağı çınlatsın, ülkeler fethediniz,
Anıtlar yükseltiniz bir an "yeter" demeden,
Semavata ser çeken o yüce abideden
Bilir misiniz nedir baki kalacak? Şu taş!
Namınız da yıllarla eriyip yavaş yavaş,
Sonunda şu beş altı heceye sıkışacak...
İşte ikbalinizin varacağı son durak?
Ne kadar yükseklerde kanat açarsa açsın
Gururunuz, sonu bu! — Ama ne yapacaksınız,
İmparatorluk benim için biçilmiş kaftan...
Zaten içimde bir ses: "Haydi, artık hazırlan,
Tahta kavuşacaksın" diyor... Ah, bir kavuşsam!
Beşerin tarihinde yepyeni bir çağ açsam...
Dimdik ve tek başına ehramın zirvesinde
Sen bir kemer taşısın, insanlık bir abide...

Altında hükümdarlar dizilmiş sıra sıra...
Pabuçların tozluysa siliver başlarına...
Onların ayağının dibinde de büyükler
Margravlar, kardinaller, Doj'lar, kodaman dükler..
Sonra piskopos, baron, aşiret beyi falan...
Sonra rahip ve asker milletinindir meydan..
Sonra otağ kurduğun zirveden pek uzakta,
Uçurumun dibinde, âdeta karanlıkta
İnsanlar... İnsanlar mı? Bir mahşer, bir umman bu!
Uğuldayan, haykıran, ağlayan bir cihan bu!
Arada bir dünyayı uykudan uyandıran
Elemlî kahkahalar yükselirse bağrından,
Bin bir aksisedaya karışan bu eninler
Yükseldikçe bir şükran âvâzesine benzer...
İnsanlar, kal'a kal'a; insanlar şehir şehir...
Bir arı kovanı ki, hududu yok gibidir...
Bağrından vaveylalar boşanan ulu çanlar! —
(*Hülyaya dalarak.*)
Her soydan milletlerin temeli bu insanlar..
Onların omzunda yükselir pür ihtişam
Uçları kutuplara dayanan yüce ehram...
Beşer denen o canlı denizin dalgaları
Ehramı dört bir yandan kuşatır... Yalpaları
Her şeyi altüst eder, değiştirir, tartaklar...
Adi birer iskemle gibi sarsılır tahtlar...
Öyle ki hükümdarlar gaflet uykularından
Uyanırlar bir ara pürtelâş, pürhelecan
Gök kubbeye çevrilir niyazkar bakışları...
Hükümdarlar! Biraz da baksanıza aşağı!

Ah o halk! Bir teviye için için kaynaşan,
Biraz dokunuldu mu, köpüren, coşan, taşan,
Ufukları titreten okyanus!... Ne hikmettir!
Tahtları parçalayan o dalgalar, bir kabir
Karşısında saygıyla yavaşlar... Bu denizin
Aynasında kendini ekseriya pek çirkin,
Pek küçülmüş görmesi mukadder bir kralın.
Karanlık dalgalara daha dikkatle bakın,
Ne tahtlar gömülüdür sonsuz derinliğinde...
Nice saltanatları birer küçük sefine
Gibi parçalamıştır medleri, cezirleri...
Onu öfkeliendiren bedbahtların kaderi
Karanlığa karışmak, unutulup gitmektir...
Şahlanan bu ummana kim dizgin vurabilir!
Evet, farz edelim ki: seçtiler sizi, buyurun,
Tırmanın şahikaya... Bu derin uçurumun
Karşısında dehşetle titrememek kabil mi?
İmparator olunca korkup ürperdiğimi
Kimse görmese bari... Ey azametli duvar,
Ey iktidar ehramı! Şahikan ne kadar dar!
Ayağı dolaşanın vay haline! Nereye
Tutunsam, ah! Bu cihan altımda bir teviye
Oynayıp sallanınca başım dönüverirse!
Bilmem nasıl kaptırdım kendimi bu hevese!
Farz et ki: elindedir küre, ne yapacaksın?
Bu yük omuzlarını çökertmez mi ey şaşkın!
Sende ne cevher var ki şahikaya göz diktin?
İmparator olmak ha! Krallıktan acizdin!
İkbalî parladıkça ruhu yükselen fânî

Zümrüt-ü anka gibi nadirattandır hani...

Benim zavallı ruhum kimden ilham alacak?

Kim yükseltecek beni?

(Mezarın önümde diz çöker.)

Mürşidim sensin ancak

Şarlman! Hikmetine hiç akıl ermeyen Tanrı

Madem ki birleştirdi biz iki tâcidarı,

Lahdin bana bir ilham kaynağı olsun, lûtfet,

Esirgeme feyzini, ululuk nedir öğret!

Varlığın esrarını aydınlat birer birer,

Dünyamız ne kadar dar, ne kadar küçük; göster.

— Öyle yıldırıyor ki gözümü azameti,

Düpedüz korkuyorum dokunmaktan... Anlat ki,

Bu Bâbil kulesinde herkes halinden memnun,

Herkes aklına hayran, kendisinden daha dîn

İnsanlar olduğuna inanıp böbürlenir,

Sığırtmaçtan Sezara kadar herkes böyledir...

Şarlman! Zaferlerinin esrarını aydınlat,

Nasıl bir ömür boyu hüküm sürdün? Mücazat

Kuvvete alâmettir, merhamet za'fa nişan...

Söyle, öyle değil mi? — İşitmiştim bir zaman,

İssız hâbîgâhında asırlardır dinlenen

Bir büyük ruh, arada dehrin gürültüsünden

Uyanır ve mezarı birden aralanırmış,

Bir ışık tufanı ile etraf çalkalanırmış...

Doğruysa bu rivayet, sen de bir lâhza uyan,

Ey şanlı imparator!... Senden sonra bir insan

Artık ne yapabilir, söyle... Konuş da varsın

Gür sesinden şu kapı alnımda parçalansın!

Olmazsa izin ver de gireyim mezarına,
Ölümle halelenen çehreni doya doya
Seyredeyim... Kasırğa olup püskürtme beni,
Mermerden yatağına daya dirseklerini,
Konuşalım... O korkunç, o uhrevî sesinle
Alnım bir yaprak gibi sararıp solsa bile,
Beis yok... Tek korkum şu: Kabrinden taşacak nur
Gözümü kör etmesin... Konuşmasan da olur...
Lâhdinin sükûnunu bozmasın kelimeler,
Bir cihana benzeyen başını görmem yeter...
Ne mutlu bana, ey dev, bûdunu ölçebilsem!...
Sorarım hangi varlık yokluğundan muhteşem?
Evet, varsın toprağın ilham saçsın ruhuma,
Sen uykunda devam et...

(Anahtarı kilide yaklaştırır.)

Girelim.

İyi ama

(Geriler.)

Allah'ım; ya şimdi o, kabrinde ağır ağır
Dolaşıp duruyorsa, kulağıma yaklaşıp,
Bir şeyler fısıldarsa... Ya o zaman dehşetten
Saçlarım ağarır! Girelim...

(Ayak sesleri.)

Ne o! Gelen

Var... Allah Allah, kim bu beklenmedik misafir?

Nasıl benden başkası cesaret edebilir
Bu saatte böyle bir türbenin sükununu
Bozmaya?

(Ayak sesleri yaklaşıp.)

Kim bu yiğit? Unutuyordum yahu,

Bunlar bizim katiller... Girelim...

(Kabrin kapısını açar, içeri girer ve kapıyı çeker. — içeriye, yüzlerini şapka ve mantolarıyla gizleyen birtakım adamlar girer, sessiz adımlarla yürümektedirler.)

ÜÇÜNCÜ SAHNE

SUIKASTÇİLER

(Birbirlerine yaklaşır, el sıkıştır, alçak sesle konuşurlar.)

BİRİNCİ SUIKASTÇİ, yalnız onun elinde yanan bir meşale vardır

Ad augusta.

İKİNCİ SUIKASTÇİ

Per angusta.

BİRİNCİ SUIKASTÇİ

Azizler rehberimiz...

ÜÇÜNCÜ SUIKASTÇİ

Emvata

Şükredelim...

BİRİNCİ SUIKASTÇİ

Siyanet buyuruyor bizi Hak...

(Karanlıkta ayak sesleri.)

İKİNCİ SUIKASTÇİ

Kimdir o?

KARANLIKTAKİ SES

Ad augusta.

İKİNCİ SUIKASTÇİ

Per angusta.

(İçeri başka suikastçiler girer. — Ayak sesleri)

BİRİNCİ SUIKASTÇİ, üçüncüye

Sağa bak,

Biri daha geliyor...

ÜÇÜNCÜ SUIKASTÇI

Kimdir o?

KARANLIKTAKİ SES

Ad augusta.

ÜÇÜNCÜ SUIKASTÇI

Per angusta.

(Yeni suikastçiler girer; oradakilerle yeni gelenler arasında el işaretleri.)

BİRİNCİ SUIKASTÇI

Mükemmel, meclis toplandı. — Gotha

Durumu hülâsa et. Dostlarım, karanlıklar

Nur bekliyor.

(Bütün suikastçiler yarım daire şeklinde kabirlerin üzerine otururlar. Birinci suikastçi sırayla önlerinden geçer. Suikastçiler birer birer onun meşalesinden ellerindeki mumları yakarlar. Sonra birinci suikastçi dairenin merkezinde bulunan, ötekilerden daha yüksek bir kabre oturur.)

GOTHA DUKASI ayağa kalkarak

Dostlarım, vaziyet şu: Hükümdar

Carlos ki, yabancıdan doğmadır, nahak yere

Cermen imparatoru olmak istiyor.

BİRİNCİ SUIKASTÇI

Yere

Batsın!

GOTHA DUKASI (Meşalesini yere atar ve ayağı ile ezer.)

Şu چراغ gibi sönsün ruhu da!

HEPSİ BİRDEN

Amin!.

BİRİNCİ SUIKASTÇI

Kahrolsun!

GOTHA DUKASI

Gebertmeli!

HEPSİ BİRDEN

Kurban edilsin!

DON JUAN DE HARO

Babası bir Almandı.

LUTZELBOURG DUKASI

İspanyoldu annesi.

GOTHA DUKASI

Yani ne İspanyoldur, ne Alman. geberesi...

BİR SUIKASTÇI

Ya müntehipler onu seçiverirse?

BİRİNCİ SUIKASTÇI

Asla!

DON GIL TELLEZ GIRON

Ne çıkar seçilirse? Cam çıktıktan sonra

Artık tacının hükmü kalır mı?

BİRİNCİ SUIKASTÇI

Hayır, hayır..

İmparator olunca varlığı kutsallaşır,

Tanrı'dan başka kimse dokunamaz Sezara...

GOTHA DUKASI

Doğrusu bir an önce yollamalı mezara...

BİRİNCİ SUIKASTÇI

Taş çatlasa seçmezler!

HEPSİ BİRDEN

Tahta geçemeyecek!

BİRİNCİ SUIKASTÇI

Tekfîn töreni için kaç kişi lâzım?

HEPSİ BİRDEN

Bir tek

BİRİNCİ SUİKASTÇI

Kaç bıçak saplamalı kalbine?

HEPSİ BİRDEN

Bir tek.

BİRİNCİ SUİKASTÇI

Peki,

Darbeyi kim vuracak?

HEPSİ BİRDEN

Hepimiz.

BİRİNCİ SUİKASTÇI

Yo, madem ki,

Bir kurban kesilecek, rahibe ihtiyaç var.

Şu anda müntehipler bir Sezar seçiyorlar...

Biz de baş ruhaniyi tayin edelim, kur'a

Çekelim arkadaşlar...

(Her suikastçı elindeki deftere adını yazar, sonra sahifeyi yırtarak kıvrır ve bir kabrin üzerindeki çukura atar. — Sonra, birinci suikastçı:)

Hadi şimdi de dua

Edelim.

(Hepsi diz çöker. Birinci suikastçı ayağa kalka- raHy

Seçilen dost Hak'ka bel bağlamalı

O bir Romalı kadar pervasız, soğukkanlı.

Ve İbraniler gibi metin olmalı. Ölüm,

En ağır işkenceler, en dayanılmaz zulüm

Onu yıldırırmamalı... Erkekçe öldürmeli,

Kahramanca ölmeli!...

(Kabre atılan kâğıtlardan birini çeker.)

HEPSİ BİRDEN

Okuyunuz!...

BİRİNCİ SUİKASTÇI, yüksek sesle

HERNANİ!

HERNANİ, suikastçiler arasından fırlayarak

Kazandım! Muradıma ereceğim nihayet!

Öcümü alacağım...

DON RUY GOMEZ, kalabalığı yarıp HERNANİ'yi bir kenara çekerek

Hakkını bana devret!

HERNANİ

Olamaz! Teklifiniz insafsızlık doğrusu!

Düşünün, talihimin ilk ve son lûtfudur bu...

DON RUY GOMEZ

Dinle beni. Üç yüz köy, yüz bin toprak kölesi,

Şatolar, arpalıklar... senin olsun cümlesi...

Tek şu hakkını devret!

HERNANİ

Olmaz dedik!

GOTHA DUKASI

İhtiyar,

İndireceğin darbe HERNANİ'ninki kadar

Kuvvetli olamaz ki...

DON RUY GOMEZ

Kol zayıf ama ruh dinç...

Kındaki pasa bakıp hüküm verilir mi hiç

Bir kılıcın değeri hakkında?.. Sen karışma...

(HERNANİ'ye.)

Hayatın bana ait!

HERNANİ

Orası öyle ama Carlos'un hayatı da bana ait.

DON RUY GOMEZ, kemerinden boruyu çıkararak

Hakkın var,

Borunu sana geri veriyorum.

HERNANİ, mütereddit

Ne çıkar,

Hayatı ne yapayım, intikam tek emelim...

Tanrı'nın takdiri bu imiş, biz ne diyelim...

Hem babamın öcünü almalıyım, hem... onun!

Kızı da verir misin?

DON RUY GOMEZ

Kızı mı? Asla! Borun

İşte, hayata tekrar kavuş, al şunu...

HERNANİ

Olmaz,

İstemem...

DON RUY GOMEZ

Çocuk! Karar vermeden önce, biraz

Düşün taşın...

HERNANİ

Avımı bana bırak.

DON RUY GOMEZ

Dilerim

Allah'ından bul e mi! Mahvoldu ümitlerim...

(Boruyu tekrar kemerine takar.)

BİRİNCİ SUİKASTÇI, HERNANİ'ye

Belki onu seçerler, işi çabuk tutmalı...

İmparator olmadan, Carlos hapı yutmalı...

Bu akşamdan tezi yok...

HERNANİ

Siz keyfinize bakın,

Bu işin ustasıyım, onu bana bırakın...

BİRİNCİ SUİKASTÇI

Kalleşin vay haline! Yardımcımızdır Tanrı...

Öldürmeden ölürsen yerini başkaları

Alır... Hiç merak etme, bizler son ferde kadar

Carlos'u öldürmeye ant içiyoruz... Kontlar,

Dükler, baronlar hemen yemin edelim...

HEPSİ BİRDEN, kılıçlarını çekerek

Hay hay!

GOTHA DUKASI, Birinci Suikastçiye

Peki, neyin üstüne yemin edelim?

DON RUY GOMEZ, kılıcını çıkarır ve ucundan tutarak yukarıya kaldırır

Kolay;

Bu salibin üstüne.

HEP BİRDEN, kılıçlarını kaldırır

Tanrı'ya ant içeriz,

Mezarı boylayacak, istiğfarsız, tövbesiz...

(Uzaktan "bir top sesi duyulur. Hepsi susar ve bekler. Kabrin kapısı aralanır. Don Carlos eşikte görünür... Sapsarı kulak kesilir. — İkinci bir top sesi. — Sonra bir üçüncü top. — Don Carlos kapıyı ardına kadar açar, olduğu yerde durur. Eşikte ayakta ve hareketsizdir.)

DÖRDÜNCÜ SAHNE

SUİKASTÇILAR; DON CARLOS; sonra DON RICARDO; senyörler, muhafızlar; BOHEMYA KRALI; BAVYERA DÜKÜ; sonra DONA SOL

DON CARLOS

Beyler, biraz uzağa gitseniz... İmparator

Mahrem sohbetinizi maalesef duyuyor...

(Bütün meşaleler bir anda söner. — Derin bir sessizlik. — Bir adım ilerler... Karanlık o kadar kesiftir ki, sessiz ve hareketsiz olan suikastçiler ancak seçilebilmektedir.)

Sessizlik ve karanlık tayflara munis gelir...

Sanıyor musunuz ki bu gizli toplantı, bir

Rüya gibi geçecek? Sanıyor musunuz ki
Çırağlar söndü diye sizi birer hakikî
Heykel zannedeceğim? Birdenbire ne oldu,
Bülbül gibi şakırken diliniz mi tutuldu?
Nedir bu eğik başlar? Şöyle erkekçe durun...
Aradığınız adam karşınızdadır, vurun,
İşte Charles-Quint, ileri! — Sizde o yürek nerde!
Demin çırağlarınız bu muzlim kubbelerde
Kanlı hayaller çizer, alev alev yanarken,
Benim bir nefesimle sönuverdiler hemen!...
Şaşkın şaşkın bakmayın, uyanın biraz hele...
Söndürdüğüm her kandil yerine yüz meşale
Yanacak şimdi, bakın...

(Elindeki demir anahtarla kabrin tunç kapısına vurur. Bu gürültü üzerine mahzenin her tarafından askerler sükün eder. Ellerimde meşaleler ve kargılar vardır. Başlarında. Alcala düküyle Almunan markisi bulunmaktadır.)

Şahinlerim buraya!

Hem yuva avucumuzda, hem kuşlar...

(Suikastçilere.)

Donanmaya

Ne buyrulur? Malûm ya, tenvir sırası bizde...

Bakınız, nur içinde değil mi her yer?

(Askerlere)

Siz de

Gelin, tahkikat falan lüzumsuz, suç meydanda

HERNANİ, askerlere bakarak

Çok şükür! Yalnızken pek heybetliydi...

İlk anda Şarlman dirilmiş sandım... Meğer Charles -Quint'miş, ala!...

DON CARLOS, Alcala düküne

İspanya serdarısın!

(Almunan markisine.)

Marki sen de Kastilya

Amirali! — Toplayın silâhları...

(Suikastçileri çevirip silâhlarını toplarlar.)

DON RICARDO, koşarak gelir, yerlere kadar eğilerek

Majeste!

DON CARLOS

Ne var saray nazırım?

DON RICARDO, tekrar eğilerek

Arz-ı ubudiyete,

Kutsal meclis adına, iki müntehip geldi...

DON CARLOS

Huzura alınsınlar...

(Ricardo'ya yavaşça.)

Dona Sol'a koş, hadi...

(Ricardo selâmlayıp çıkar. Meşale ve mızıkalarla Bohemya kralı ve Bavyera dükü içeri girer. Baştan ayağa yaldızlı kaftanlara bürünmüşlerdir, başlarında taç vardır... Alman beylerinden müteşekkil kalabalık bir maiyet, Elllerinde imparatorluğun, ortasında İspanya arması bulunan, iki başlı kartalıyla imparatorluk sancağı vardır. — Askerler açılarak saf teşkil eder ve iki müntehibe imparatora kadar yol açarlar. Müntehipler imparatoru saygıyla selâmlar, Don Carlos şapkasını kaldırarak selâmlarına mukabele eder.)

BAVYERA DÜKÜ

Carlos, Roma kralı, imparatorluk sizin!

Dünyaya hâkimsiniz artık! Kudretinizin

Hududu yok... Ne mutlu size, her tâcidarın

Hasretiyle tutuşup yandığı, Sezarların

Tahtı sizi bekliyor... Evvelâ bu makama

Frederic seçilmişti, kabul etmedi ama...

"Don Carlos'un hakkıdır imparatorluk" dedi...

Tacınız ve küreniz emrinizdedir şimdi...

Kaftanınız da hazır, kılıcınız da... Divân

Size muntazır, buyurun, bekliyor sizi cihan...

DON CARLOS

Berhurdar ol, Bohemya kralı can kardeşim...

Berhudar ol kuzenim Bavyera dükü! İşim

Bitince, şükranımı meclise sunmak için

Ben bizzat geleceğim, siz beni beklemeyin...

BOHEMYA KRALI

Carlos, dedelerimiz candan sevişirlerdi...

Babam babanla dosttu... Çocukluğundan beri

Nice germ-ü serdini gördüm feleğin... Söyle,

Kardeş gibi dost olmak ister misin benimle?

Daha şu kadarcıktın seni tanıdığımda...

Nasıl unuturum ki, o zaman Almanya'da...

DON CARLOS, sözünü keserek

Bu ne lâubalilik Bohemya kralı!

(Hem ona, hem de Bavyera düküne, öpmeleri için elini uzatır ve onları uğurlar. Müntehipler imparatoru derin bir saygıyla selâmlarlar.)

Haydi!

KALABALIK

Çok yaşa!

DON CARLOS, kendi kendine

Önümde tek engel kalmadı. Şimdi

İmparatorum, hem de Frederic seçilmişken...

Doğrusu şikâyet hakkım yok talihimden...

(Dona Sol, yanında Ricardo, içeri girer.)

DONA SOL

Askerler! İmparator! Oh Allah'ım, HERNANİ!

Ne umulmadık darbe!

HERNANİ

Dona Sol!

DON RUY GOMEZ, HERNANİ'nin yanındadır; kendi kendine

Mutlak beni

Görmedi...

(Dona Sol HERNANİ'ye doğru koşar. HERNANİ'nin ithamkâr bakışları karşısında geriler.)

HERNANİ Madam!

DONA SOL, göğsünden hançeri çıkararak

Bakın, hançeri hep yanımda...

HERNANİ, kollarını ona doğru uzatarak

Canım benim!

DON CARLOS

Susunuz!

(Suikastçilere.)

Ruhlarınız acaba

Sükûna kavuştu mu? Şimdi bütün cihana

Bir ibret dersi vermem muvafık olur. Lara,

Gotha ve sizler neden toplanmışsınız, ne var?

HERNANİ, bir adım ilerleyerek

Mesele gayet basit haşmetmeab, Balthazar

Hakkındaki fermanı işliyorduk duvara...

(Bir hançer çıkararak havada sallar.)

Sezarın hakkı neyse verecektik Sezar'a...

DON CARLOS

Sus!

(Don Ruy Gomez'e.)

Hainler içinde sen de mi vardın bedbaht?

DON RUY GOMEZ

Hangimiz daha suçlu?

HERNANİ, suikastçilere dönerek

Kellelerimiz ve taht!

Muradına kavuştu...

(İmparatora.)

Kralların o mavi

Mantosu sizi hayli sıkıyordu, değil mi?

Doğrusu, Sezarlara mahsus erguvan kaftan

Size çok daha uygun... Kırmızı kumaşta kan

Leke yapmaz...

DON CARLOS, Don Ruy Gomez'e

Kuzenim nerde kaldı sadakat?

Huruc-u alessultan değil mi bu hıyanet?

Asalet armasından adını sildirmemiz

Gerekmez mi?

DON RUY GOMEZ

Jülyano gibi sadık, tertemiz

Bir kontu hain yapıp çıkar kral Rodrik'ler...

DON CARLOS, Alcala düküne

Yalnız dükler ve kontlar tevkif edilsin, yeter...

Değmez ötekilerle uğraşmaya...

(Don Ruy Gömen, Lutzelburg dükü, Gotha dükü, Don Juan de Haro, Don Guzman de Lara, Don Tellez Giron, Hohenbourg baronu suikastçiler grubundan ayrılır, HERNANİ oradakilerle kalır. — Alcala dükü ayrılanları muhafızlarla kuşatır.)

DONA SOL, kendi kendine

Kurtuldu!

HERNANİ, suikastçiler grubundan ayrılarak

Sırada ben de varım...

(Don Carlos'a.)

Madem ki işin sonu

Sehpaya dayanınca, adsız sansız bir çoban

Zannedilen HERNANİ kurtuluyor cezadan,

Madem ki büyüklerin imtiyazı asılmak,

Ayağa kalkıyorum bütün haşmetimle, bak!
Krallık esasını sana bahşeden Tanrı
Beni de ihsanından pek mahrum bırakmadı...
Hakkın inayetiyle Segorbe ve Cardona'nın
Düküyüm... Monroy'nın markisi, Albatra'nın
Kontuyum... Vikontluklar, baronluklar da caba...
Kasaba ve köyleri katmıyorum hesaba...
Ben Aragon beyi Jean, Avis şövalyesiyim...
Babanın fermanıyla menfa olmuş beşiğim,
Babanın fermanıyla ipe çekilmiş babam...
Kastilya hükümdarı Carlos! Katil ve idam
Bize dededen miras; size sehpa yar olmuş,
Bize hançer arkadaş... Düzen böyle kurulmuş...
Hakkın inayetiyle dük doğmuşken, zulümler
Beni dağlara salmış, ne denir, hüküm-ü kader...
Kayalarda boşuna bile dim kılıcımı,
Mezarıma götürmek mukaddermiş hıncımı...

(Şapkasını giyer.)

(öteki suikast çilere...)

Şapkamızı giyelim, İspanya Büyükleri!

(Bütün İspanyollar şapkalarını giyerler.)

(Don Carlos'a.)

Bu bizim hakkımızdır, evet öteden beri

Biz rütbede asiller şapkayla asılmışlar...

(Az önce ayrılan suikastçilere.)

— Silva, Haro, ve Lara beyleri! Siz ey kibar.

Ey hanedan kişiler! Dikkat Jean d'Aragona!

Dükler, kontlar açılın, yerimi verin bana..

(Saray erkânına ve muhafızlara.)

Evet kapı kulları, dalkavuklar, cellâtlar,
Karşınızda o meşhur Aragon beyi Jean var!
Kurduğunuz sehpalar küçükse değiştirin...

HERNANİ

(Muhafızların çevirdiği asilzadeler grubuna katılır.)

DONA SOL

Allah'ım!

DON CARLOS

Unutmuştum bu hikâyeyi

HERNANİ

Derin

Bir cerihayla her an yüreği kanayanlar

Çekilen acıları ebediyen hatırlar...

Yaptığı haksızlığı zalim hemen unuttur...

Mazlumların bağrını kor gibi tutuşturur

Uğradıkları gadir...

DON CARLOS

Pekâlâ, demek ki ben

Sayın cedlerinizin kellesini kestiren

Babaların oğluyum... Mükemmel bir unvan bu!

DONA SOL, imparatorun önünde diz çökerek

Merhamet efendimiz, bağışlayın suçunu...

Ona rahmetmezseniz, lütfen beni de idam

Ettirin... O ölürse ben asla yaşayamam...

Benim hayatımdır o, sevgilimdir, kocamdır...

Haşmetmeap, dinleyin, bu sizden tek ricamdır...

İkimizi beraber öldürünüz, merhamet...

Dizinize kapanıp yalvarıyorum, evet

Âşıkım ona... Nasıl sizinse bu ülkeler,

O da benim...

(Don Carlos dimdik onu süzer.)

Ne korkunç içinizden geçenler!

DON CARLOS

Segorbe düşesi, Monroy markisi, lütfen kalkın...

(HERNANİ'ye döner.)

— Hatırımda kalmadı öteki unvanların

Don Juan!

HERNANİ

Kim bunları söyleyen, hükümdar mı?

DON CARLOS

Hayır, imparator!

DONA SOL, ayağa kalkarak

Oh, çok şükür sana Tanrı!

DON CARLOS, onu HERNANİ'ye göstererek

Dük, işte zevcen...

HERNANİ, gözleri gökyüzüne çevrili, Dona Sol kolları arasında

Rabbim!

DON CARLOS, Don Roy Gomez'e

Bilirim ki kuzenim

Asalet bahsinde pek titizsin ama, benim

Fikrimce Aragonlar küfüvdür Silva'lara...

DON RUY GOMEZ, tasalı

Asaletim değil ki yaralanan...

HERNANİ, Dona Sol'a sevgi dolu gözlerle bakar, Dona Sol kolları arasındadır

Elveda

Artık kine...

(Hançerini atar.)

DON RUY GOMEZ onlara bakarak, kendi kendine

İçimi döksem mi? Neye yarar!

Senin kara bahtına, çılgın aşkına onlar

Yalancıkdan acırlar nihayet... Deli gönül.

Esrarımı fâşetme, kan ağlasan bile gül...

Sev ve sus! Bırak, kalbin acıyla dolup taşsın,

Feryatlarını sustur; gülünç olmasın aşkın...

DONA SOL, HERNANİ'nin kolları arasında

Düküm benim!

HERNANİ

Ruhumda yalnız aşkın yaşıyor...

DONA SOL

Ne kadar da mesudum!

DON CARLOS, eli göğsünde, kendi kendine

Sen ey, göğsümde bir kor

Gibi tutuşan gönül, sön artık sön! Bırak ta

Yıllardır susturduğun akıl kurulsun tahta...

Artık sevgililerin ülkeler olmalıdır...

İşte Almanya, işte İspanya, işte Flandre...

(Gözleri sancağına dikili.)

İmparator, yoldaşı kartala benzer. Kalbi

Armadan ibarettir, tıpkı onunki gibi...

HERNANİ

Gerçekten Sezarsınız!

DON CARLOS, HERNANİ'ye

Yüksek hanedanına,

(Dona Sol'u göstererek.)

Silvalarm torunu Dona Sol'un şanına

Lâyık mertliğin... — Diz çök!

(HERNANİ diz çöker. Don Carlos boynundaki altın yaprağı nişanını çıkararak onun boynuna bağlar.)

Artık senin bu kolye...

(Don Carlos kılıcını çıkarır ve HERNANİ'nin omzuna üç defa vurur.)

Metbuuna sadakat göster... Seni şövalye

Yapıyorum düğ...

(Onu ayağa kaldırır ve kucaklar.)

Ama unutma ki, en şirin,

En şahane kolyeye çoktan beri sahipsin...

Sevilen, seni seven bir kadının kolları...

Bizi bu saadetten mahrum bırakmış Tanrı.

Biz imparator olduk, sen bahtiyar ol!

(Suikastçilere.)

Beyler,

İçimde kırgınlıktan, kinden, öfkeden eser

Kalmadı... Hafızamdan silindi adlarınız...

Hepinizi affettim, şen ve esen kalınız...

Dünyaya böyle bir ders vermem lâzımdı işte...

Boşuna mı basit bir altes, kutsal majeste

Unvanıyla Almanya tahtına kurulacak?..

Boşuna mı birinci Carlos Şarlken olacak?

Elbette ki sahipsiz ve muztarip Avrupa

Bizden çok şeyler bekler...

(Suikastçiler diz çökerler.)

SUIKASTÇİLER

İmparator, çok yaşa!

DON RUY GOMEZ, Don Carlos'a

Eli böğründe kalan bir benim.

DON CARLOS

Ben de öyle...

DON RUY GOMEZ, kendi kendine

Ama, ben onun gibi affetmedim ki!!!

HERNANİ

Böyle

Bir anda bizi toptan deęiřtiren kim?

HEPSİ, askerler, suikastçiler, beyler

Yaşı

Şarlken! Yaşasın Almanya!

DON CARLOS, kabre dönerek

Şükranlar Şarlman'a!

İkimizi baş başa bırakın.

(Herkes çıkar.)

BEŞİNCİ SAHNE

DON CARLOS, yalnız

(Kabrın önünde eğilir.)

Memnun musun?

Zaaflarına esir, heveslerine zebun

Hükümdar bir hamlede nasıl deęiřiverdi!..

Söyle, başka bir insan değil midir o şimdi?

Miğferine Roma'nın tacını eklesin mi?

Dünyaya hükmetmeye lâıyk mı, beklesin mi?

Geniş sandallarınla yepyeni yollar açtın,

Vandalların yıktığı ülkelerde... O yalçın

Patikalarda, söyle, dolaşabilir mi o?

Böyle çetin bir işe girişmesi doğru mu?

Çırasını nurunla tutuşturabildi mi?

Kabrinden taşan sesi ruhuna sindirdi mi?

— Yalnızdım, kararsızdım ve önümde, uluyan.

Dış gıcırdatan, fesat kuran koca bir cihan

Vardı. Danimarka'ya temiz bir dayak atarak,

Sicilya'yı, papaya vermek lâzımdı mutlak...
Venedik, Osmanlılar, Birinci François, Duter...
Az sonra bağrımıza saplanacak bin hançer.
Karanlıklarda hain hain pırıldıyordu...
Düşmanlar tabur tabur, düşmanlar ordu ordu.
Tehlikeler, tuzaklar, bir mahşer, bir kıyamet.
Bir teki yirmi tahtı sarsacak yirmi millet
Şaşırp bunalmamak kabil miydi? Nereden
Başlayacaktım işe, ne yapacaktım? Hemen
Mezarından bir sayha yükseldi: "Dinle evlat
Bu çetin yolculukta en emin rehber: Şefkat!"

BEŞİNCİ PERDE

Düğün

SARAGOZA

(Aragon sarayında bir teras. Dipte bahçeye inen bir merdivenin tırabzanı. Sağda ve solda, bir terasa açılan kapılar. Bu terası mağrip üslûbunda iki sıra kemerin kuşattığı bir parmaklık çevrelemektedir. Kemerlerin arasından ve üstünden sarayın bahçeleri, gölgede fıskiyeler, ışıkların oynadığı koruluklar ve dipte pırıl pırıl yanan sarayın gotik ve Arap mimarisi tarzında çatıları görünür. Gece. Uzaktan uzağa mızık sesleri duyulur. Maskeliler ve dominolular kâh dağınık, kâh toplu, kâh tek başlarına terasta zaman zaman boy gösterirler. Sahnenin ön tarafında maskeleri ellerinde genç asilzadelerden bir grup gürültü patırtıyla konuşup gülmektedir.)

BİRİNCİ SAHNE

Monterey kontu DON SANCHO SANCHEZ DE ZUNIGA; Almunan markisi DON MATIAS CENTURION; Casapalma kontu DON RICARDO DE ROXAS; Velalcazar kontu DON FRANCISCO DE SOTOMAYOR; Penalver kontu DON GARCI SUAREZ DE CARBAJAL

DON GARCI

Allah! Yaşasın neşe! Yaşasın gelin!

DON MATIAS, balkona bakarak

Bakın

Saragoza bu akşam nasıl da akın akın

Pencerelere koşmuş!...

DON GARCI

Hakları da var bence...

Daha keyifli bir düğün, daha güzel gece

Daha şahane bir çift nerde görülmüş?!

DON MATIAS

Aslan

İmparator!

DON SANCHO

Ey marki, onunla bir cevelân

Yapmaya çıktığımız akşam, bu maceranın

Bu şekilde hitama ereceği şeytanın

Aklına gelir miydi?

DON RICARDO, sözünü keserek

Ben de beraberdim ya!

(ötekilere.)

Hikâye şu: üç âşık... Cellâtlık bir eşkıya,

Bir dük, bir de hükümdar: aynı kadına tutkun...

Üçü de ayrı ayrı, sevdikleri mahlûkun

Kalbini fethetmeye çalışıyor... — Sonunda

Kim murada eriyor dersiniz? Haydut!

DON FRANCISCO

Bunda

Şaşılabacak bir şey yok. Her çağda, her diyarda

Hileli zar kullanan kazanmıştır kumarda...

Sevda oyununda da parsayı hırsız toplar...

Para da hırsızındır, kadın da...

DON RICARDO

Hakkınız var...

Ama ben seyirciydim, oyuna karışmadan

Yürüttüm işlerimi... önce kont, sonra ayan

Azası, peşinden de saray nazırı oldum...

Kimseye sezdirmeden çalışmaya koyuldum...

Yükseldim de...

DON SANCHO

Galiba beyimizin hüneri

Hükümdarın peşinden ayrılmamak...

DON RICARDO

Ve yeri

Geldikçe, haklarımı nemalandırmak...

DON GARCİ

Doğru...

Kral dalga geçtikçe siz yükseldiniz...

DON MATIAS

Yahu,

Şu bizim ihtiyar dük ne âlemlerde? Hazret

Hâlâ çaktırmadı mı tabutunu?

DON SANCHO

Dük, gayet

Onurlu bir adamdır. Dona Sol'a âşıktı,

Ak saçları bir günde bembeyaz olup çıktı.

DON GARCI

Bir daha görülmemiş ortalıkta.

DON SANCHO

İlahi!

Adam teneşirle mi gelsin düğüne?

DON FRANCISCO

Sahi,

İmparator ne halde?

DON SANCHO

Haşmetmeab bugün pek

Düşünceli, Luterden kuşkulaniyor.

DON RİCARDO

Demek

Artık Luter de tasa, öyle mi? Oh sevsinler!

Ne büyük dert! Emrime dört jandarma versinler

Meseleyi çabucak hallederim.

DON MATIAS

Süleyman...

DON GARCI

Süleyman, Luter, Neptün, Jüpiter veya Şeytan

Benim umurumda mı? Balo harikulade...

Kadınlar bir içim su... Fırsattan istifade

Bin bir nükte savurdum.

DON SANCHO

İşte mühim olan bu!

DON RICARDO

Ben de o fikirdeyim. Garci haklı doğrusu.

Bu gibi âlemlerde hüviyetim değişir,

Yüzüme geçirdiğim her maskeyle, yeni bir

İnsan oluveririm. Sahi söylüyorum!

DON SANCHO, Don Matias'a yavaşça

Ya!

Keşke Allah'ın günü düğün olsa!

DON FRANCİSCO, aşağıdaki kapıyı göstererek

Galiba

Gelin odası buydu, değil mi beyler?

DON GARCI, bir baş işaretiyle

Evet,

Nerdeyse görünürler.

DON FRANCİSCO

Emin misiniz?

DON GARCI

Elbet!

DON FRANCİSCO

Mükemmel! Gelin Öyle güzel ki!

DON RICARDO

İmparator

Haddinden fazla müşfik! — O cânım "Toison d'or"

Nişanını sen elin zorbasına ihsan et!

Sonra da tut evlendir onu! Ne münasebet!

Beni dinlemiş olsa: gebertir hovardayı,

Kuş tüyü yatağına attı mıydı yosmayı

Sefasına bakardı.

DON SANCHE, Don Matias'a yavaşça

Şu herifi bir fırsat

Düşse de temizlesem. Sade yaldız, şatafat...

Dışı kalaylı ama içini sorma: cife!

Kont cübbesi altında mendebur bir hafiye.

DON RICARDO, yaklaşarak

Biz de duysak!

DON MATIAS, Don Sancho'ya pesien

Kavganın yeri değil kont!

(Don Ricardo'ya)

Bana

Bir sone okuyordu... Petrark'ın cananına

Yazdığı sonelerden.

DON GARCI

Dinleyin beyler, demin

Rengârenk kumaşların, kadın ve çiçeklerin

Arasında farkına varamadınız elbet!

Tırabzana sırtını dayayan bir hayalet

Siyah dominosuyla o güzelim dekoru

Lekeliyordu.

DON RICARDO

Ben de gördüm.

DON GARCI

Kuzum kimdi bu?

DON RICARDO

Durun... Edası, boyu posu... Tamam: Amiral

Francisco olacak

DON FRANCISCO

Yo, hüküm vermeyin derhal.

DON GARCI

Maskesini yüzünden çıkarmadı.

DON FRANCISCO

Çıkarmaz...

Herkesin ilgisini çekmek istiyor kurnaz.

Soma dükünden başka kim olabilir?

DON RICARDO

Asla!

Daha demin onunla beraberdik.

DON GARCI

Hoppala!

Kimin nesi şu halde bu maskeli? Na işte! (

İçeri siyah dominolu biri girer ve dipte terası ağır ağır bir baştan bir başa geçer. Hepsi dönüp gözleriyle onu tâkip eder. Siyah dominolu hiç orali değildir.)

DON SANCHO

Uhrevî bir edâ var bu garip yürüyüşte...

Ölümler böyle yürür ancak.

DON GARCI, siyah dominoluya koşarak

Güzel maskeli!

(Siyah maskeli dönüp durur. Garci geriler.)

(Arkadaşlarına,)

Gözleri alev alev!

DON SANCHO

Şuna bir görünmeli!

Şeytansa üstadını mutlaka tanır.

(Yerinden kıpırdamayan siyah dominoluya gider)

Hazret!

Cehennemden mi teşrif?

MASKELİ

Bilemedin Azimet

Cehenneme!

(Tekrar yürümeye başlar ve merdivenin parmaklığı arkasında gözden kaybolur. Oradakiler âdeta dehşet içinde, bakışlarıyla onu takip ederler.)

DON MATIAS

Sese bak! Boğuk, korkunç ve derin..

DON GARCI

Amma yaptın! Maskeli bir baloda en hazin

En korkunç şeyler bile güldürür... Gelenek bu!

DON SANCHO

Soğuk şaka yapmaktan hoşlanan bir zevzek bu.

DON GARCI

İblis de olabilir. Cehenneme girmeden

Nasıl dans ediyoruz, merak buyurup lütfen

Ziyarete gelmiştir... Dans edelim.

DON SANCHO

Muhakkak

Tuhaflığa özenen bir zıpçıktı olacak!

DON MATIAS

Yarın işin aslını öğreniriz.

DON SANCHO, Don Matias'a

Lütfedip

Şuna bir baksanıza! Ne yapıyor?

DON MATIAS, terasın parmaklığında,

Pek garip!

Merdivenlerden inip sır oldu.

DON SANCHO

Tuhaf adam!

(Hülyaya dalarak.)

Anlayamadık gitti meseleyi vesselâm!

DON GARCI oradan geçen bir hanıma

(Hanımı selâmlar ve elini takdim eder.)

Nasıl markiz? Bu dansa var mısınız?

HANIM

Yoo! Dostum.

Kocam danslarımızı sayıyor, malûm.

DON GARCI

Malûm!

Daha iyi ya işte! Madem ki, sayın marki

Saymaktan hoşlanıyor, dansa başlayalım ki

Ona eğlence çıksın.

(Hanım elini verir, çıkarlar.)

DON SANCHO, düşünceli

Hakikaten garip şey!..

DON MATIAS

Susalım arkadaşlar! İşte gelinle güvey!

(HERNANİ'yle Dona Sol el ele içeri girerler. Dona Sol'un üstünde muhteşem bir gelinlik vardır. HERNANİ siyah kadifeler giymiştir, boynunda "Toison d'ot" nişanı görünür. Arkalarında alay halinde kadın erkek maskeliler. Önlerinde dört paj, arkalarında süslü üniformalı iki mızraklı asker. Onlara herkes yol verir ve eğilir. Mızıka çalar.)

İKİNCİ SAHNE

Evvelkiler, HERNANİ, DONA sol, ve maiyettekiler.

HERNANİ, selamlayarak

Nasılsınız?

DON RICARDO, ona doğru yürür, eğilerek

Ekselans! Senin saadetinle

Biz de mesuduz.

DON FRANCISCO, Dona Sol'a hayran hayran bakarak

Allah! Venüs'e bakın hele!

DON MATIAS

Doğrusu bahtiyarız... Gece ortasında gün.

DON FRANCISCO, Don Matias'a gelin odasını göstererek

Az sonra bu odada neler olacak düşün!

El ayak çekilip de misafirler döndü mü,

Kapılar kapanıp da, ışıklar bir söndü mü,

İnsan bir peri olup içeriye dalmalı...

Hey Allah hey!

DON SANCHE, Don Matias'a

Vakit geç artık izin almalı...

(Hepsi gidip gelinle güveyi selâmlar, sonra bir kısmı kapıları, bir kısmı dipteki merdivenden çıkar.)

HERNANI, onları geçirerek

Haydi uğurlar olsun!

DON SANCHE, geride kalır,

HERNANI'nin elini sıkarak Saadetler dilerim.

(Çıkar.)

(HERNANI'yle Dona Sol baş başa kalırlar. Uzaklaşan ayak sesleri ve gürültüler yavaş yavaş kaybolur. Bütün bu sahne boyunca mızıka sesleri ve ışıklar ağır ağır uzaklaşır ve söner. Yavaş yavaş gece ve sessizlik hâkim olur.)

ÜÇÜNCÜ SAHNE

HERNANI, DONA SOL

DONA SOL

Hepsi de birer birer çekildi.

HERNANI, onu kollarına almaya çalışarak

Oh şekerim!

DONA SOL, kızarır ve geriler

Demek ki saat hayli ilerledi.

HERNANİ

Meleğim!

Ne kadar tez baş başa kalsak yine geç...

DONA SOL

Beyim,

Gürültü, kalabalık beni çok yoruyordu.

Ne dersiniz, bu neşe, bu cümbüş, bu uğultu

Âdeta saadeti uyuşturuyor.

HERNANİ

Evet!

Saadet hiç şakaya gelmez, .sevgilini, gayet

Haklısın. Saadet bir kitabedir, seneler

Tunçtan kalplere onu bin itinayla işler.

Hazzın çiçek yağmuru altında örselenir.

Gülümseyişi bile, kahkahadan fazla, bir

Ağlayışı andırır.

DONA SOL

Tebessüm mü, güneş mi

Gözlerinizde yanan?

(HERNANİ onu kapıya doğru sürüklemek ister. Dona Sol kızarır.)

Durun az sonra.

HERNANİ

Peki!

Öyle olsun. Kalalım... Ben esiririm, emret!

Seni memnun etmekten daha büyük saadet

Olur mu? Ne dilersen baş üstüne. Senin her

Arzun makbul, her arzun mukaddes... Emret yeter.

İstiyorsan güleyim, istiyorsan şarkılar

Söyleyeyim... Yüreğim yanıyormuş, ne çıkar!
Yanardağ lâvlarını bağrında boğsun, emret!
Volkan lâhzada söner, yamaçlarını cennet
Gibi bağlar, bahçelerle donatır... Sana ne,
Varsın yüreği alev alev tutuşsun... O, büyüne
Ram olmuş bir bendedir. Madem ki gönlün çiçek
İstiyor, baş üstüne! Lâvlar hemen sönecek,
Güller fışkıracaktır bağrından...

DONA SOL

Benim gibi
Zavallı bir kadına ne iltifat HERNANİ!
HERNANİ
Bu isim nerden çıktı kuzum?... Allah aşkına
Hafızanızdan silin şu HERNANİ'yi...
Bana Unuttuğum maziyi ihtar eden bir ad bu!
Evet, bir rüya gibi hatırlıyorum... Doğru,
Bir zamanlar HERNANİ adında biri vardı,
Gözleri, kılıç gibi, korku, dehşet saçardı...
Galiba sürgündü de.. Bildiği tek lâkırdı
Vardı: intikam... Evet, evet hatırlıyorum...
Çok eskiden bana da o talihsiz, o meşum
HERNANİ'nin lâfım etmişlerdi... Ama ben
Tanımıyorum onu... Neme lâzım, esasen
Bülbül nağmelerinden, kırlardan, korulardan
Çok hoşlanırım... Adım Aragon beyi Jean...
Dona Sol'un kocası olmakla bahtiyarım

DONA SOL

Oh! Beri de bahtiyarım.

HERNANİ

Nerde paçavralarım?

Dışarıda bıraktığım çarıklardan bana ne?

Uzun bir ayrılıktan sonra baba evine

Dönüyorum. Kapıda beni nazlı bir melek

Karşılıyor... İlk işim ocağı ateşlemek...

Devrilen sütunları dikmek, camları açmak,

Avluyu temizlemek oluyor... Yaşasın aşk,

Yaşasın neşe! Hani burçlarım, kulelerim.

Sorgucum. Kastilyalar meclisindeki yerim?

Gel Dona Sol! Utançtan yanağın pembeleşmiş,

Gözlerin yerde... Artık başbaşayız ya! Geçmiş

Bir hayal... Şimdi onu sokmayalım hayata...

"Gördüm, duydum ve yaptım" gibi lâflar safsata...

O günler hafızamdan silindi yaprak yaprak..

Hayata yeni baştan, her şeyi unutarak

Başlıyorum... Cinnet mi, yoksa hikmet mi, bilmem!

Âşıkım, benimsiniz, ötesi ne vazifem!

DONA SOL, HERNANÍ'nin "Toison d'Or" unu süzerek

Bu siyah kadifenin üstünde altın nişan Ne kadar da şahane!

HERNANÍ

Ama onu bir zaman

Kralın boynunda da görmüştünüz...

DONA SOL

Sahi mi?

Farkına varmamıştım. Sizden başkası beni

Ne alâkadar eder? Onu güzelleştiren

Ne atlas, ne kadife, sadece sendeki ten...

Düküm benim... Ne kadar da asil ve mağrursunuz!

(HERNANÍ onu sürüklemek ister.)

Az sonra, bir dakika... Görüyorsun ya, sonsuz
Bir sevinç içindeyim, ağlıyorum... Haydi gel...
Birlikte seyredelim şu muhteşem, şu güzel geceyi...

(Terasın parmaklığına doğru yürür.)

Canım benim! Ne olur bir dakika
Şöyle bir hava alıp döneriz. Bak mızıka
Sesleri ve ışıklar... Hepsi söndü... Geceyle
Baş başa kaldık.. Sonsuz bir saadet bu! Söyle,
Söyle sana da öyle geliyor mu? Tabiat
Uykuya dalmış ama yine büyük bir şefkat
Ve anlayışla bize gözcülük ediyor... Bak,
Göklerde tek bulut yok... Şimdi her taraf mutlak
İstirahatta, tıpkı bizim gibi... Güllerin
Sarhoş eden ıtrını baş başa, derin derin
Koklayalım... Sesler de eridi, ışıklar da...
Demin sen konuşurken, karanlık ufuklarda
Ay da yükseliyordu... Onun titrek ziyası
Senin aşk dolu sesin, güllerin râyihası
Ruhuma aynı anda doluyordu... Öyle şen,
O kadar rahattım ki, içimden: "Artık ölsen
Dona Sol!" diyordum hep...

HERNANÍ

Dünyayı unutmamak,
Coşmamak kimin haddi! Sesin o kadar berrak,
O kadar semavî ki, kanatlan bir beste,
İlâhî bir şarkı bu... Muhakkak ki bu seste
Fânilikten eser yok... Evet, seni dinlerken,
Kendini bir ırmağın sularına terk eden
Bir yolcuya benziyor düşüncem... Vakit akşam...

Mevsim yaz... Vadilerde manzara pürihtışam..

Ama, her an deęiřip başkalařan bu dekor,

Rüya gibi lâhzada silinip kayboluyor...

Zihnim de, dalgalara kapılan yolcu gibi.

Hayal meyal seçiyor uzaklardan sahili:

Kendini hülyanızın akışına terk etmiş,

Sürüklenip duruyor...

DONA SOL

Bu sükunet ne müthiş!

Bu sükût ne karanlık! Ne olur enginlerde

Bir yıldız parıldasa... Yahut da perde perde

Yükselen içli bir ses sarıverse geceyi!..

Söyle istemez misin?

HERNANİ

Seni gidi hercai!

Daha demin ışıktan, şarkıdan kaçıyordun...

DONA SOL

Balo başka. — Kırlarda cıvıldaşan bir kuşun,

Çimenlerde kaybolan bir bülbulün nağmesi,

Uzaklardan akseden nazlı bir kaval sesi

Hořuna gitmez miydi senin de? Musiki bu!

Büyülü ahengiyle kanatlandırır ruhu...

Kalbimizde uyuyan emeller dile gelir,

İlâhî bir koroya benzer musiki, bin bir...

(Karanlıklarda, uzakta bir boru sesi...)

Duam kabul olundu!

HERNANİ, titreyerek kendi kendine

Zavallı kız!

DONA SOL

Bir melek

İçimden geçenleri okumuş olsa gerek...

Senin hayır meleğin herhalde...

HERNANİ, acı acı

Evet, evet...

Benim hayır meleğim...

(Boru tekrar duyulur — HERNANİ kendi kendine.)

Mutlaka o musibet:

DONA SOL, gülümseyerek

Sizin av borunuzun sesi bu!

HERNANİ

Değil mi ya!

DONA SOL

Serenad cemileniz demek?

HERNANİ

Yarı yarıya...

DONA SOL

Nerde o soğuk balo, nerde bir av borusu!

Ormanlardan akseden bir destan uğultusu!

Hele sizin borunuz olursa bu, Don Juan...

Âdeta sesinizdir nağmelerinde coşan...

(Boru sesi yeniden duyulur...)

HERNANİ, kendi kendine

Kaplan aşağıda pis pis uluyor, derdi malûm...

Şikârını istiyor...

DONA SOL

Don Juan, ne mesudum!

Bu nağmeler kalbimi sevinçle dolduruyor

HERNANİ, korkunç bir tavırla ayağa kalkarak

Bana Don Juan deme. HERNANİ de! Demin hor

Gördüğüm mazi işte öç alıyor... O meşum

Lâkabımdan kurtulmak kismet değilmiş!

DONA SOL, titreyerek

Kuzum,

Birden ne oldu size?

HERNANİ

İhtiyar!

DONA SOL

Allah'ım bu

Ne korkunç bakış! Neniz var?

HERNANİ

İhtiyarın zoru

Benimle! Karanlıkta gülen o! Baksanıza...

DONA SOL

Bakayım mı, nereye? Allah'ım, başımıza

Bu da mı gelecekti! Çıldırdınız mı? Kimmiş

Bu ihtiyar?

HERNANİ

İhtiyar işte!

DONA SOL, diz çökerek

Nedir bu müthiş

Sır? Önünde diz çöküp yalvarıyorum, söyle!

Ne oldu sana?

HERNANİ

Yemin ettim...

DONA SOL

Yemin mi, kime?

(HERNANİ'nin bütün hareketlerini endişeyle takip eder. HERNANİ birdenbire duralar, elini alnına götürerek.)

HERNANİ, kendi kendine

Ağzımdan kaçıyordu az daha... Hayır hayır,

Bu korkunç macerayı o hiç duymamalıdır.

(Yüksek sesle.)

Kime mi? Hiç kimseye... Saçmaladım galiba.

Ne dedim?

DONA SOL

Dediniz ki:

HERNANİ

Hezeyandı, aldırma...

Biraz rahatsızlandım, görüyorsun korkacak

Bir şey yok.

DONA SOL

İyi ama bir çaresine baksak...

Cariyen emrindedir. Ne arzun varsa söyle...

(Boru tekrar çalmaya başlar.)

HERNANİ, kendi kendine

Şikârnı istiyor! Çırpınmamız nafi,

Bir kere yemin ettik...

(Kılıç ve hançer yerlerinin boş olduğu kemeri yoklayarak.)

Kemerim bomboş yazık!

Bu horcu daha önce ödeyip kurtulsaydık!...

DONA SOL

İztırabınız çok mu?

HERNANİ

Eski bir yaradır bu,

Birden açılıverdi, geçmiş gibiydi...

(Kendi kendine.)

Onu

Uzaklaştırmalıyım.

(Yüksek sesle.)

Sevgilim dinle beni!

Herhalde hatırlarsın, bir kutum vardı, hani

Eskiden hep yanımda bulundururdum...

DONA SOL

Evet,

Hiç bilmez olur muyum! Ama, ne münasebet?

Ne yapacaksın onu?

HERNANİ

Kutuda küçücük bir

Şişe var, içinde de mucizeli bir iksir.

Çektiğim acılara bir son verir ihtimal...

Koş onu getiriver!

DONA SOL

Peki efendim derhal!.

(Gelin odasının kapısından çıkar.)

DÖRDÜNCÜ SAHNE

HERNANİ, yalnız

Bir sırça saray gibi nasıl yıkılıverdi

Saadet rüyalarım! Bir baykuş kanat gerdi

Ufkumda. Baltazarı ürperten alev harfler

Meş'um çılgınlıklarında canlandı birer birer!

Yaman bir oyunu bu feleğin!

(Derin ve ihtilâçlı bir hülyaya dalar. Sonra birden silkinerek.)

Ama tuhaf!

Ne gelen var, ne giden! Sükût içinde etraf...

Aldandım mı?

(Siyah dominolu, maskeli merdivenin yukarısında görünür.)

(HERNANİ donakalır.)

BEŞİNCİ SAHNE

HERNANİ, MASKELİ

MASKELİ

"Ne sûret alırsa alsın devran,
Emin olabilirsin, bana "Öl!" dediğin an,
Ne saatin hükmü var, ne yerin... Boruyu çal,
Ötesine karışma, verdiğim sözü derhal
Yerine getiririm." Bu yeminin şahidi
Ölülerdi. Ne oldu vadimiz?

HERNANİ, alçak sesle

Oymuş!

MASKELİ

Hadi,
Lüzumu yokken beni evine kadar yordun.
Hazır ol, vakit tamam.

HERNANİ

Peki ne istiyorsun?
Ne yapmam lâzım, söyle?

MASKELİ

Hem zehir, hem de hançer
Getirdim. Hangisini seçersen seç!. Beraber
Çıkacağız sefere.

HERNANİ

Öyle olsun,

MASKELİ

Tanrıya
Dua etmeyelim mi?

HERNANİ

Ne lüzumu var!

MASKELİ

Pekâlâ!

Hançer mi istiyorsun, zehir mi içeceksin?

HERNANİ

Zehri tercih ederim.

MASKELİ

Güzel! iç şunu bitsin!.

Bu iş.

(HERNANİ'ye küçük bir şişe sunar, HERNANİ benzi atarak şişeyi alır.)

HERNANİ, şişeyi dudaklarına yaklaştırır, sonra irkilerek

Ah dük! Ne olur. Yarına kadar sabret!

Kalbinde merhametten eser kalmışsa şayet,

İnsanlıkla her türlü ilgini kesmemişsen,

Bizim gibi canlıysan, cehennem ateşinden

Fırlayan habis bir ruh, bir hayalet değilsen,

Ömründe bir kerecik sevmişsen, sevilmişsen,

Yirmisinde olmanın, canana kavuşmanın

Sonsuz saadetine aşınaysan, bir kadın

Sinende ürpermişse... Yarına kadar bekle...

MASKELİ

Teklif bakın hele! Ayol sen çıldırdın mı?

Alay mı ediyorsun? Ölüm saatin çoktan çaldı!

Ne bekliyorsun? "Ya sabır" mı çekeyim bütün gece? Kahrımdan

Çatlayıp öleyim mi, tan yeri ağarmadan?

Yarın seni kim teslim edecek Azrail'e?

Yağma yok delikanlı, yağma yok. Son menzile

Beraber gideceğiz.

HERNANİ

Bu kadarı da fazla!

İblis! Sana itaat, etmeyeceğim!

MASKELİ

Âlâ

Senden böyle bir cevap beklenirdi, hakkın var.

Yemin etmiştin ama bir yeminden ne çıkar!

Zaten neyin üstüne ant içmiştin? Bir hiçin!

Öyle ya! Ecdadının ruhunaydı bu yemin.

Ecdat, babanın ruhu: bunlar tez unutulur!

Zaten öteden beri gençler unutkan olur.

HERNANİ

Babam, babam! Nerdeyse çıldıracağım!

MASKELİ

Boş ver!

Üst tarafı basit bir kaltabanlık!

HERNANİ

Dük...

MASKELİ

Yeter!

Madem ki İspanyanın en asil hanedanı,

En ünlü evlâtları, kalleşliği, yalanı

Bir eğlence sayıyor, Allasmarladık!

(*Maskeli gitmek üzere bir adım atar.*)

HERNANİ

Gitme!

MASKELİ

Yani?

HERNANİ

Zalim ihtiyar!

(Şişeyi alır.)

Cennetten cehenneme

Yuvarlanmak!

(Dona Sol içeri girer, dipte ayakta duran maskeliyi görmez.)

ALTINCI SAHNE

Evvelkiler, DONA SOL

DONA SOL

Kutuyu bulamadım.

HERNANİ, kendi kendine

Onun böyle bir anda çıkagelmesi!

Felâket!

DONA SOL

Hayret!

Sesimi duyar duymaz nasıl da sendeledi!

Niçin benden korkuyor? Elindeki ne? Hadi,

Hadi cevap ver!

(Dominolu yaklaşır, yüzünden maskesini çıkarır. Dona Sol bir çığlık atar, Don Ruy Gomez'i tanımuştır.)

Zehir mutlaka!

HERNANİ

Ey, yarabbi!

DONA SOL, HERNANİ'ye

Ben size ne yaptım ki? Neden bir çocuk gibi

Aldatmaya kalktınız beni, Don Juan? Nedir

Bu korkunç sır?

HERNANİ

Saklamak zorundayım senden. Bir

Şeref borcu. Vaktiyle hayatımı kurtaran

Düke vâdeylemiştim. Arzu ettiği zaman
Ölecektim. Aragon, Silva'ya bu borcunu
Elbet ödeyecekti.

DONA SOL

Ben bilmem onu bunu!
Vaatleriniz beni ilgilendirmez. Zaten
Bana ait değil mi hayatınız?

(Don Ruy Gomez'e.)

Kimseden
Korkmuyorum. Âşıkım, kuvvetliyim! Bilin ki
Onu herkese karşı koruyacağım.

DON RUY GOMEZ hareketsiz

Peki
Ettiği bir yemine karşı nasıl korursun?

DONA SOL

Ne yemini?

HERNANİ

And içtim.

DONA SOL

Hayır! Saçmalıyorsun!
Öyle şey olmaz! Bu bir cinayet! Bir suikast!
Çılgınlık basbayağı!

DON RUY GOMEZ

Haydi düğün!

HERNANİ

Beni rahat
Bırakınız Dona Sol! Düke söz verdim, Sonra
Ruhu muazzeb olur babamın.

DONA SOL, Dem Ruy Gomez'e

Mağaralara

Sokulup kaplanların yavrularını çalmak,

Sizin için çok daha hayırlıdır muhakkak

Elimden sevgilimi almaya kalkmanızdan!.

Tanıımıyorsunuz hiç Dona Sol'u. Bir zaman

İhtiyarsınız diye acıyarak, çekingen,

Uysal göründüm. Ama ıztırapla nemlenen,

Gazapla şimşekleşen gözlerime bir bakın!

(Koynundan bir hançer çıkararak.)

Bir bakın şu hançere! Çılgın ihtiyar! Sakın

Üzerime vurmayın Don Ruy; sonra karışmam!

Unutmayın ki aynı soydanız sayın amcam!

— Ama öz kızınız da olsam yine nafile...

Vay onun hayatıyla oynayacak gafile!

(Hançeri elimden fırlatır, Dükün ayaklarına kapanarak.)

Ayağınıza kapanıp yalvarıyorum! Bize

Merhamet edin n'olur, acıyın hâlimize!

Efendimiz nihayet zavallı bir kızım ben.

Saman alevi gibi parlayıp sözüveren

Bir kuvvet! Bir hamlede kırılıyor iradem.

Karşınızda diz çöküp yalvarıyorum. Kerem

Buyurun da acıyın bize!

DON RUY GOMEZ

Bu ne muhabbet!

HERNANİ

Ağlıyor musun?

DONA SOL

Hayır, hayır razı olamam

Ölmene, canım benim!

(Don Ruy Gomez'e.)

Amcacığım! Bu akşam

Bir büyüklük gösterin. Sizi de canım gibi

Severim, görürsünüz.

DON RUY GOMEZ

Evvelâ onu tabi!

Artakalan sevgi de, gönlü hoş olsun diye,

Fakire sunulacak! Ne şahane hediye!

Gönlümü alev alev tutuşturan bu hasret

Zoraki sevginizle dinecek ha! Ne gaflet!

(HERNANI'yi göstererek.)

Her şey o! Gönlünüzde yalnız o yaşayacak.

Gayet lütufkârsınız fakire karşı, ancak.

Ben ne yapayım sizin dostluğunuzu? Demek

Tahta o kurulacak, sevecek, sevilecek

Ve sonra arada bir insafa gelecek de

"Şuna da iltifat et yazıktır" diyecek de

Gülümseyeceksiniz. Avutulmam mı gerek?

Söylenecek lâfları o size öğretecek.

İçinden küfrederek aç gözlü dilenciye

Kadeh artıklarını uzatacak iç diye.

Rezalet, kepazelik... Yo, yo; fazla uzattık

Bu meseleyi. Hadi içiver şunu artık.

HERNANI

Vâdettim, tutmalıyım!

DON RUY GOMEZ

Hadi!

(HERNANI şişeyi dudaklarına yaklaştırır, Dam Sol koluna asılır.)

DONA SOL

Lütfen biraz dur.

Allahaşkına beni dinleyin.

DON RUY GOMEZ

Nasıl olur?

Mezar hazır, vaktim yok.

DONA SOL

Bir lâhza, efendimiz!

Don Juan'ım bir lâhza! Ne kadar zalimsiniz!

Sizden ne istiyorum, sadece bir dakika.

İşte bütün temennim bundan ibaret. Başka

Lütuf istemiyorum. Yalnız bu bahtsız kadın

İzin verin de biraz, yüreğini boşaltsın!

Bırakın konuşayım.

DON RUY GOMEZ, HERNANİ'ye

Hadi!

DONA SOL

Efendilerim!

Korkudan titriyorum! Ne kötüymüş kaderim!

Ben ne yaptım sizlere?

HERNANİ

Allah'ım bu feryatlar

Kalbimi parçalıyor!

DONA SOL

Daha bin bir sözüm var,

Söyleyecek.

DON RUY GOMEZ, HERNANİ'ye

Ölümünden kurtuluş yok!

DONA SOL, hep HERNANİ'nin koluna asılı.

Don Juan!

Ne olursun! Sözümlü bitireyim. O zaman

Yine istediğini yaparsın.

(HERNANİ'nin elinden şişeyi kapar.)

Oh, aldım ya!

(Şişeyi HERNANİ'nin ve şaşırın ihtiyarın yüzüne doğru kaldırır.)

DON RUY GOMEZ

Besbelli yanlış kapı çalmışız. Biz buraya

Hatunlarla sohbele gelmemiştik. Madem ki

Burada aradığım erkek yerine iki

Kadın karşıssındayım, hoşça kalı Don Juan.

Atalarına karşı gösterdiğin sayğıdan

Pek mütehassis oldum. Yeminlerini nasıl

Tuttuğunu ahrette baban duymalı asıl.

Ona haber vermeye koşuyorum.

(Çıkmak niyetiyle bir iki adım atar, HERNANİ durdurur.)

HERNANİ

Durun dük!

(Dona Sol'a.)

Oh! Dinle. Yalvarırım Dona Sol! Benim küçük

Düşmemi ister misin? Söyle, mahşere kadar

Alnı şerefsizlikle damgalı, bir sahtekâr,

Bir kalleş, bir kaltaban hayatı yaşamama

Gönlün razı olur mu? Ne olur! Acı bana.

Lâyemut ruhlarımız aşkına, ver şu zehri.

Beni seviyorsan ver!

DONA SOL, düşünceli

İstiyor musun? Peki!

(Zehri içer.)

Al işte!

DON RUY GOMEZ, kendi kendine

Meğer ona getirmişiz!

DONA SOL, HERNANİ'ye yarıya kadar boşalan şişeyi vererek.

Alsan a!

HERNANİ, Ruy Gomez'e

Beğendin mi?

DONA SOL

Gücenme! Yarisını da sana

Bıraktım.

HERNANİ, şişeyi alarak

Of! Allah'ım.

DONA SOL

Sen olsan dinlemezdin.

Yarısı Dona Sol'un hissesidir demezdin.

Dini bütün bir zevce yüreği yok ki sende.

Bir İspanyol kızının çılgın aşkı nerede,

Nerede senin aşkın! Ama yüreğim rahat:

Önce ben içtim zehri, serbestsin artık.

HERNANİ

Heyhat!,

Ne yaptın zavallı kız!

DONA SOL

Sen öyle arzu ettin.

HERNANİ

Pek feci bir ölüm bu!

DONA SOL

Feci mi dedin, niçin?

HERNANİ

Bu zehrin şifası yok!

DONA SOL

Adam sen de.. Bu gece
Seninle bir arada yan yana, beraberce
Yatacak değil miydik? Kuştüyü şilte de bir,
Mezar da...

HERNANÍ

Babacığım! Bana gücenmişsindir.
Benden öç alıyorsun, seni unuttum diye.
(Şişeyi ağzına götürür.)

DONA SOL, üzerine atılarak

Allah'ım bu ne acı? Dokunma o şişeye.
Fırlat onu elinden! — Şuurum kayboluyor.
Ne yaman zehirmiş bu! Damarlarımı bir kor
Gibi tutuşturuyor, bin dişli bir ifrit bu!
Parçalıyor, yırtıyor ve didikliyor ruhu.
İnsan nasıl bu kadar ızdırıp çekebilir!
Ateşten de betermiş meğer bu lanet zehir!
Yalvarırım, oh! Sakın içme onu! Yanarsın!
Kıvranırsın acıdan.

HERNANÍ, Don Ruy Gomez'e

Ne kadar da gaddarsın!
Onun için başka bir zehir seçemez miydin?
(Hernami içer ve şişeyi fırlatır.)

DONA SOL

Ne yapıyorsun?

HERNANÍ

Ben mi? Sen ne yaptınsa demin.

DONA SOL

Gel yiğidim, gel canım! Hadi gel kucağıma!

(Yan yana otururlar.)

Iztırabın çok mu?

HERNANİ

Yoo.

DONA SOL

Zifaf gecemiz.. Ama,

Nişanlın fazla solgun, değil mi?

HERNANİ

Off.

DON RUY GOMEZ

Kaderin

Önüne geçilmiyor!

HERNANİ

Allah'ım! bu ne hazin

Tecelli! Dona Sol'um azapla kıvranırken

Böyle seyirci kalmak!

DONA SOL

Üzme kendini! Bak ben

Şimdi daha iyiyim — Seninle biraz sonra,

Yepyeni, pırıl pırıl, apaydın ufuklara

Kanat açmak ne büyük bir saadet! Yan

yana Daha hoş, Daha güzel, daha hür bir cihana

Doğru yola çıkalım! Öp beni. Bir defacık

Olsun öp!

(Kucaklaşırlar.)

DON RUY GOMEZ

Kara bahtım!

HERNANİ, zayıflayan bir sesle

Ne mutlu bana! Artık

Dinlenebileceğim.. Hayatımı girdaplar
Kuşatmış, hayaletler çevrelemiş. Ne çıkar?
Madem ki bu mihnetli yolculuğun sonunda
Uyumam mukaddermiş sevgilimin koynunda.
Şükürler olsun sana, Ulu Tanrım, şükürler!..

DON RUY GOMEZ

Ne mutlu onlara!

HERNANİ, gitgide zayıflayan bir sesle

Gel, Dona Sol'um, bak her yer

Karardı. İztırabın var mı?

DONA SOL, sesi HERNANİ'ninki kadar sönük.

Yo!

HERNANİ

Karanlıkta

Işıklar pırıldıyor, görüyor musun?

DONA SOL

Daha

Görmüyorum.

HERNANİ, İcini çekerek

Oh, işte!

Düşer

DON RUY GOMEZ, HERNANİ'nin başını kaldırır, başı tekrar düşer.

Ölmüş!

DONA SOL, saçları darmadağınık yerden yarı doğrularak

Ölmüş mü? Hayır!

Hayır, ne münasebet! Yatmış uyumaktadır.

Uyuyoruz. O benim kocam. Görüyorsun ya!

Birbirimizi nasıl seviyoruz!.. Şuraya

Uzanıverdik. Bizim zifaf gecemizdir bu!

(Eriyen bir sesle.)

Sayın Mandoza beyi, uyandırmayın onu..

Yorgun.

HERNANİ'nin yüzünü kendi tarafına çevirerek.

Canım! Yüzünü bana dön! Yakına gel!

Yakına.

O da düşer

DON RUY GOMEZ

Öldü! Vah!

Elceza min cins - il amel!

Kendini öldürür